

VID BOPLATSENS UTKANT

– BOPLATSLÄMNINGAR FRÅN BRONS- OCH JÄRNÅLDER I KUNGSBRO

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV BOPLATS L2008:1092 INOM
FASTIGHETEN KUNGSBRO 1:780 I VRETA KLOSTER SOCKEN,
LINKÖPING KOMMUN, ÖSTERGÖTLANDS LÄN

JOSEFINE LÅÅS

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3236



VID BOPLATSENS UTKANT

– BOPLATSLÄMNINGAR FRÅN BRONS- OCH JÄRNÅLDER I KUNGSBRO

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV BOPLATS L2008:1092 INOM
FASTIGHETEN KUNGSBRO 1:780 I VRETA KLOSTER SOCKEN,
LINKÖPING KOMMUN, ÖSTERGÖTLANDS LÄN

JOSEFINE LÅÅS

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3236



ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5
194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD:

Framsida: Under perioden 22 mars till 16 april 2021 utförde Arkeologikonsult en arkeologisk undersökning inom boplatzlämning L2008:1092. På bilden syns den mest anläggningstätta delen av undersökningsområdet, där huskonstruktioner från två ekonomibyggnader påträffades. I bakgrunden kan man också se Motala ströms utlopp i Roxen. Foto från sydväst.

Baksida: Illustration som visar hur den spjutspets som hittades i samband med metaldetekteringen kan ha sett ut innan den gick sönder. Förlagan är baserad på ett fynd från Sandby socken på Öland, som finns på Kalmar museum (ID-nr KLM001357). Illustration av Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

DRÖNARBILD: Spridningstillstånd från Lantmäteriet, ärendenummer LM2022/008220 och LM2022/049900.

TRYCK: LaserTryck.se AB, Stockholm 2022

© Arkeologikonsult 2022

ISBN PDF: 978-91-987745-1-1



Svanenmärkt trycksak
5041 0826 LaserTryck.se

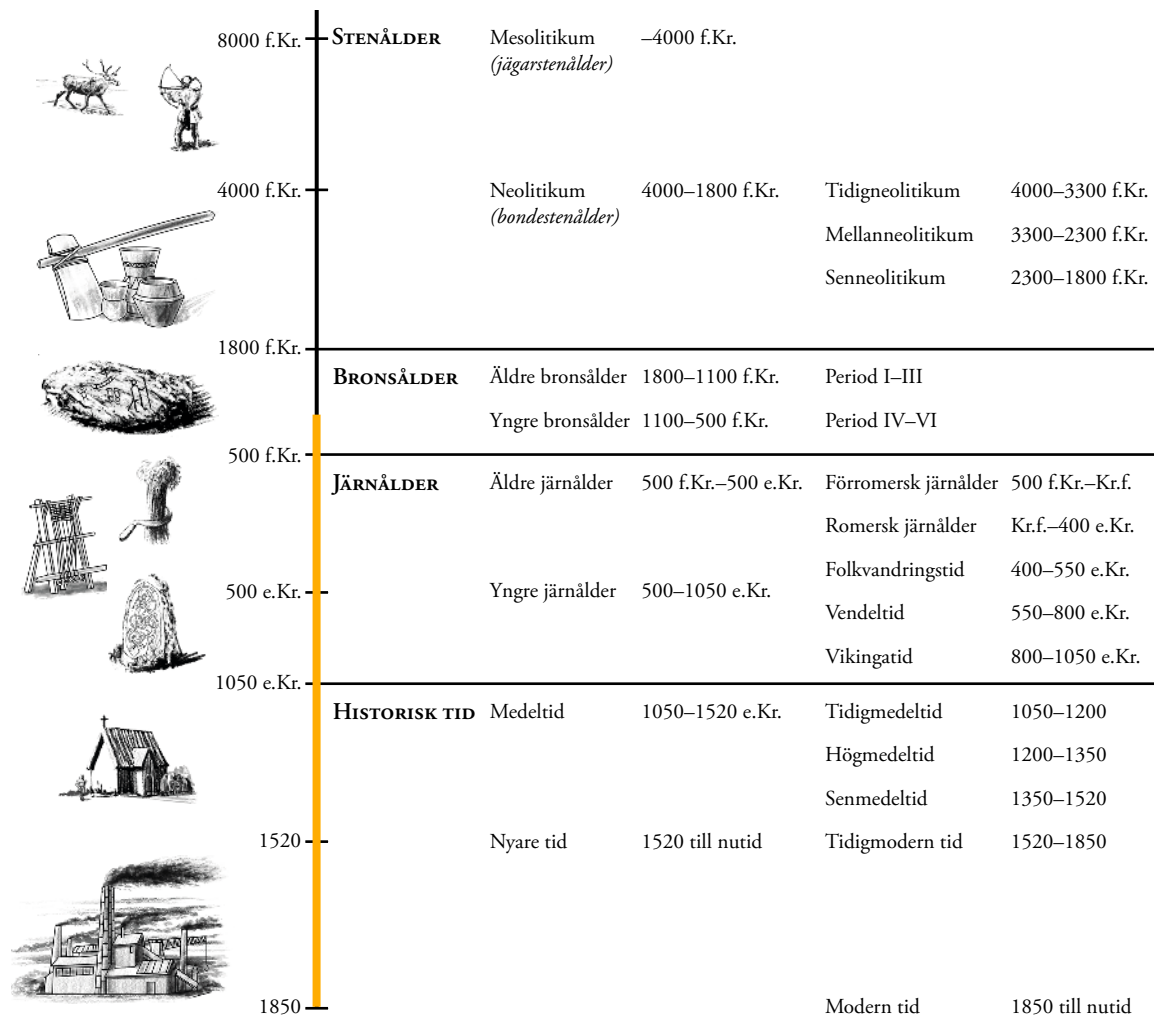
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

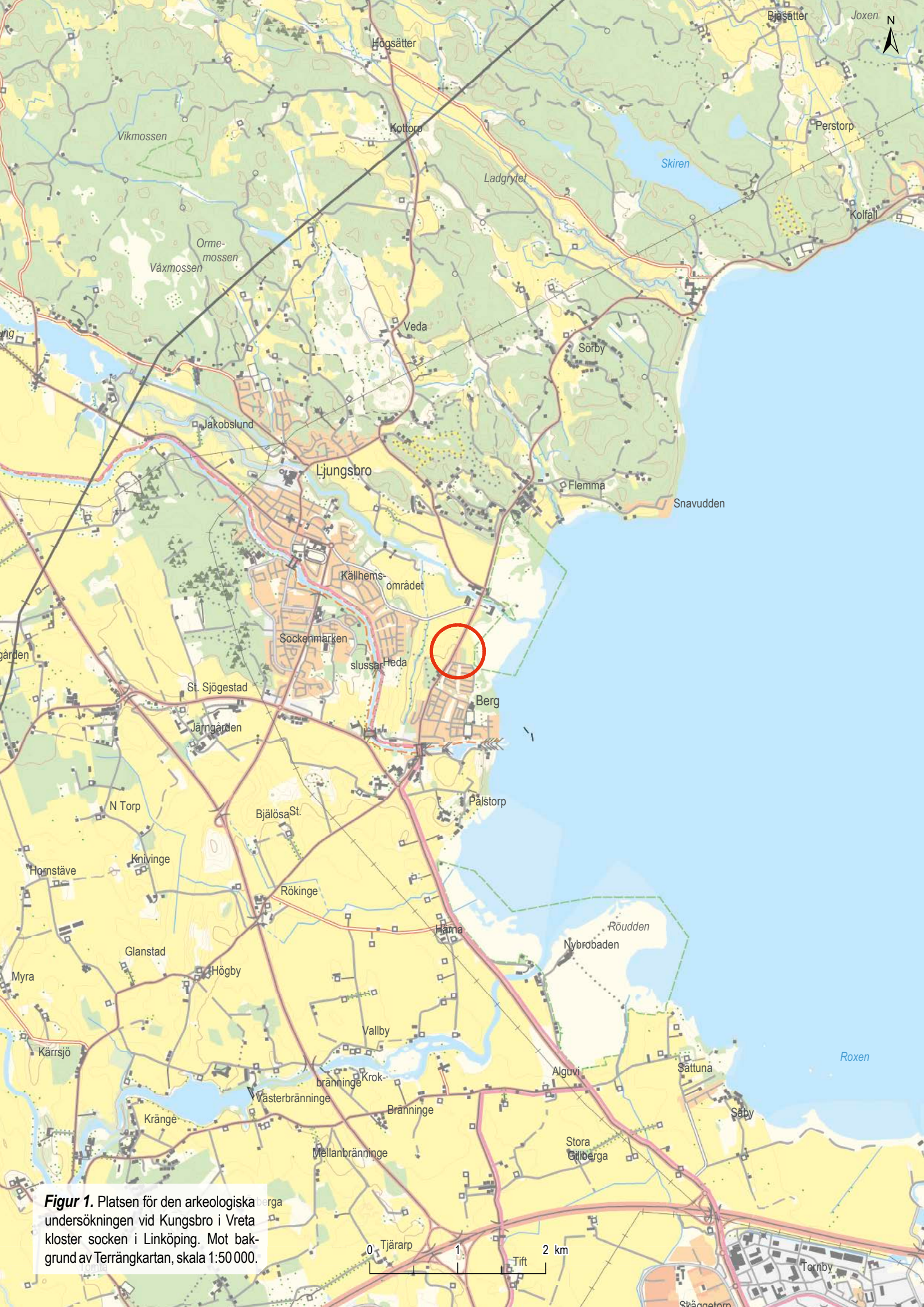
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed sv>

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	7
INLEDNING	9
BAKGRUND	11
Topografi och fornlämningsmiljö	11
Tidigare undersökningar	14
GENOMFÖRANDE.....	19
RESULTAT	21
Lämningar.....	21
Fynd.....	23
Husområde	25
Stolphål	30
Brunnar	32
Lager.....	35
Härdar och kokgropar	36
Nedgrävningar.....	40
SAMMANFATTNING AV BOPLATSENS UTVECKLING OCH DESS NÄRMILJÖ.....	43
Fas 1. Bronsålder (cirka 1100–500 f.Kr.)	47
Fas 2. Äldre järnålder: Förromersk järnålder till romersk järnålder (cirka 500 f.Kr.–400 e.Kr.) ..	47
Fas 3. Skiftet äldre till yngre järnålder: Folkvandringstid till vendeltid (cirka 400–800 e.Kr.)...	47
Fas 4. Yngre järnålder: Vikingatid (cirka 800–1050 e.Kr.).....	48
Fas 5. Medeltid – modern tid (1050–1850 e.Kr.)	48
DISKUSSION	51
Utvärdering och avslutning	52

REFERENSER.....	55
Litteratur	55
Digital källa	56
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	59
BILAGOR.....	61
Bilaga 1. Kontexter.....	63
Bilaga 2. Fynd.....	81
Bilaga 3. Arkeobotanisk analys – Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult	85
Bilaga 4. Osteologisk analys – Tove Björk, Arkeologikonsult.....	91
Bilaga 5. Keramisk analys – Ole Stilborg, SKEA, Stilborg Keramikanalys	101
Bilaga 6. ¹⁴ C-analys – International Chemical Analysis Inc. (ICA)	105
Bilaga 7. Konservering – Max Jahrehorn, OXIDER.....	109





Figur 1. Platsen för den arkeologiska berga undersökningen vid Kungsbro i Vreta kloster socken i Linköping. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

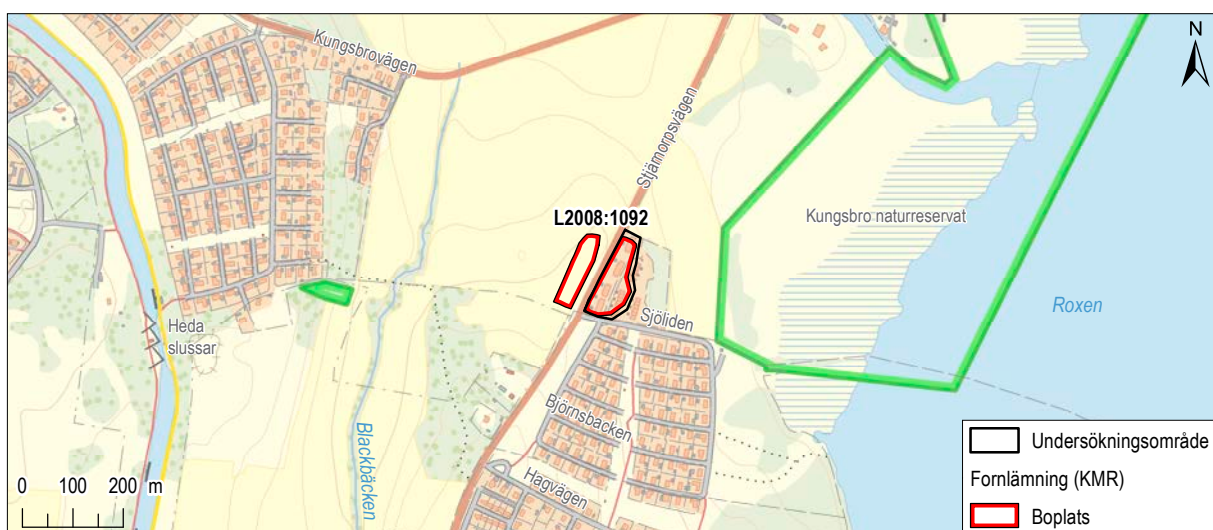
SAMMANFATTNING

Under perioden 22 mars till 16 april år 2021 utförde Arkeologikonsult en arkeologisk undersökning inom boplatzlämning L2008:1092, fastigheten Kungsbro 1:780 i Linköping kommun (figur 1 och 2). Arbetet föranleddes av att Boklok Housing AB planerade för nybyggnation av bostäder inom fastigheten.

Vid undersökningen framkom boplatzlämningar av förhistorisk karaktär som uppvisade en platskontinuitet från yngre bronsålder och in i vikingatid. Från yngre bronsålder påträffades bland annat en mycket stor härd i områdets norra del, som ^{14}C -daterades till 1130–900 f.Kr., samt en spjutspets. Järnåldern representerades i högre grad i både fyndmaterial och ^{14}C -daterade anläggningar. Två mindre huskonstruktioner fanns i områdets sydvästra del, vilka daterades till skiftet mellan folkvandringstid och

vendeltid. Utöver dessa framkom en stor mängd stolphål, härdar, kokgropar och gropar samt två brunnar. Indikationer på att metallhantering bedrivits i anslutning till husen förekom också i form av glödskal och keramik som utsatts för mycket höga temperaturer. I likhet med tidigare utförda undersökningar på platsen påträffades inga tydliga bostadshus.

Sammantaget kan man säga att den nu undersökta delen av boplatzlämning L2008:1092 speglar aktiviteter som är karaktäristiska för boplatzlämningens utkantsmiljö. Det arkeobotaniska materialet från en av huskonstruktionerna talar däremot för att en högre statusmiljö har funnits inom, eller i nära anslutning till boplatzlämningen under folkvandringstid – vendeltid (cirka 400–650 e.Kr.). Var de som ingått i den högre statusmiljön har bott har dock inte kunnat fastställas.



Figur 2. Undersökningsområdet och boplatzlämning L2008:1092 enligt Kulturmiljöregistret (KMR; urval). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:15 000.



INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötland (Lst dnr 431-13242-2018) utfört en arkeologisk undersökning inom boplatzlämning L2008:1092, fastigheten Kungsbro 1:780 i Vreta kloster socken i Linköping kommun. Anledningen var att Boklok Housing AB planerade att bygga bostäder inom det aktuella området.

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att dokumentera fornlämningen, ta tillvara fornyfynd samt att rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap med relevans för myndigheter, forskning och allmänhet.

Inför undersökningen formulerades följande frågeställningar:

- Under vilka tidsperioder har de olika delarna av boplatssytan nyttjats och till vad? Går det att urskilja olika kronologiska faser i de aktiviteter som skett på platsen?
- Finns spår efter hantverk eller annan specialiserad verksamhet på boplatssytan och går denna verksamhet att tidfästa?
- Finns huskonstruktioner inom boplatssytan, vilken typ av byggnader rör det sig i så fall om och går det att urskilja en gårdsstruktur?

- Hur har boplatssytan varit organiserad och hur har den rumsliga organisationen förändrats under brukningstiden?
- Vilken försörjning/ekonomisk inriktning har gården haft och förändras detta över tid? Förekommer någon form av specialisering inom odling eller boskapsskötsel?

I uppdraget ingick också att i en vetenskaplig bearbetning ta ett helhetsgrepp över dels den aktuella fornlämningen och de förundersökningar som tidigare utförts inom den, dels knyta platsen till den lokala fornlämningsmiljön och relevanta undersökningar som gjorts där. Detta genomfördes med en för uppdraget rimlig ambitionsnivå och resulterade i en övergripande vetenskaplig bearbetning som har inkluderats i basrapporten. Resultatet av de tidigare undersökningarna som har utförts inom aktuella boplatzlämningen och dess närområde redovisas i kapitel *Bakgrund*. En överblick och sammanfattning av boplatssytans utveckling och dess närmiljö redovisas sedan i kapitel *Sammanfattning av boplatssytans utveckling och dess närmiljö*.



Översikt över Kungsbro gård, så som den såg ut år 1935. Till vänster i bilden syns Motala Ström strax innan den löper ut i sjön Roxen. I bakgrunden ser man även den bro vars föregångare sannolikt gett platsen dess namn. Foto från ost – sydost. Källa: Östergötlands museum, ID-nr OM.FC.001917. Bilden är beskuren (CC BY-NC).

BAKGRUND

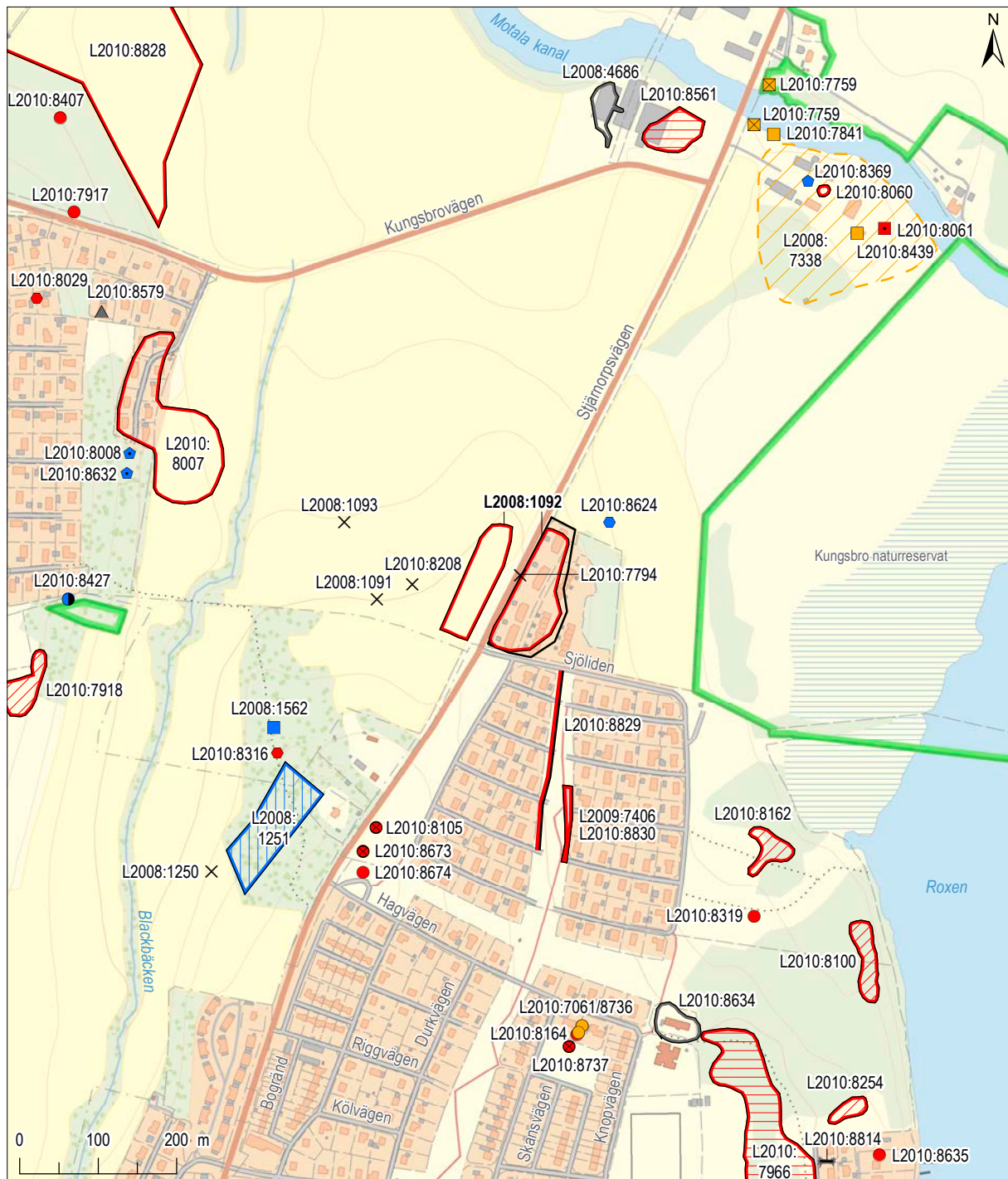
Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger strax väst om sjön Roxen och avgränsas åt väster av Stjärnorpsvägen, i söder av villabebyggelse och i öst av ett långsmalt impediment beväxt med träd, buskar och sly (figur 3). Närområdet utgörs av en dalgång som sluttar ned mot Roxen, där marken generellt nyttjas som åker- och ängsmark. Området utmed Roxen utgör idag naturreservat, där terrängen sedan övergår i sankmark närmast strandkanten.

Vreta kloster socken och området väst om Roxen har utgjort ett viktigt centralområde redan från bronsålder med kontinuitet in i medeltiden. Inom orten finns en rik fornlämningsmiljö, där majoriteten av fornlämningarna ligger på höjdryggar och moränimpediment. Dessa utgörs främst av gravar och gravfält, stensträngar, hålvägar, skärvstenshögar och hållristningar. Sydost om boplatsen ligger flera mindre gravfält, av vilka några tidigare kan ha utgjort delar av ett större sammanhängande gravfält.

Figur 3. I förgrunden syns undersökningsområdets norra hälft, där en del av området avbanats. I bakgrunden syns Roxen och Motala ström som mynnar ut i sjön. På bilden syns hur Stjärnorpsvägen skär landskapet och korsar Motala ström. Till höger anas även Kungsbro gård och dess ägor. Till vänster i bilden, vid de röda potatisladorna, ligger det delundersökta grav- och boplatsoområdet L2010:8561. Foto från sydväst.





Figur 4. Plan över lämningar i närheten av undersökningsområdet enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Se figur 5 för korrelerande tabell över lämningarna. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:8000.

<ul style="list-style-type: none"> □ Undersökningsområde Möjlig fornlämning (KMR) <ul style="list-style-type: none"> ● Stensättning ⊠ Bro ■ Husgrund, historisk tid ⌘ Borg Ingen antikvarisk bedömning (KMR) <ul style="list-style-type: none"> ▲ Härd □ Boplats/boplatsområde 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Övrig kulturhistorisk lämning (KMR) ● Källa med tradition ● Hällristning ■ Husgrund, historisk tid ● Vägmarke ● Fornlämningslikn. lämning × Fyndplats ▨ Brott/täkt 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Fornlämning (KMR) <ul style="list-style-type: none"> ● Stensättning ● Hög ● Hällristning ■ Husgrund, förhistorisk/medeltida — Fossil åker ▨ Gravfält ▨ Grav- och boplatsområde ▨ Boplats/boplatsområde ▨ Fossil åker
---	---	--

I dalgångens södra delar har också flera boplatser påträffats. Direkt intill den undersökta boplatzen finns också uppgifter om lämningar som idag är bortplöjda eller på annat sätt förstörda. Bland annat har en fyndplats registrerats, där en spjutspets och urna med skelettdelar har påträffats (L2010:7794; figur 4 och 5). En sten med skålgropar har tidigare registrerats

direkt norr om området (L2010:8624). Denna har under senare tid blivit bortplöjd. Norr om Motala ström avtar sedan fornlämningarna något.

Närheten till både landsväg och vattenleder har gjort trakten till en central och strategiskt viktig knypunkt under järnålder och medeltid. Om detta

Lämningsnr (KMR)	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Beskrivning
L2008:1091	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Kärna av kvarts.
L2008:1092	Boplatz	Fornlämning	Aktuellt undersökningsområde.
L2008:1093	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Keramiskärva 1700-tal.
L2008:1250	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Enstaka skårvstenar.
L2008:1251	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Kalkstensbrott.
L2008:1562	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	Husgrund, storlek 8 x 7 m.
L2008:4686	Boplatz	Ingen antikvarisk bedömning	Bland annat folkvandringstida dateringar. Undersökt och borttagen.
L2008:7338	Borg	Möjlig fornlämning	Delundersökt borgområde.
L2009:7406	Fossil åker	Fornlämning	Odlinslager med årderspår, både U- och V-formade profiler.
L2010:7061	Stensättning	Möjlig fornlämning	Hög, 10 m diam och 1 m hög.
L2010:7759	Bro	Möjlig fornlämning	Brofundament till äldre överfart över Motala ström.
L2010:7794	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Spjutspets, lerurna och skelettdelar. Ska ha hittats i en söndergrävd gravhög.
L2010:7841	Husgrund, historisk tid	Möjlig fornlämning	Timmerkonstruktion eller jordkista delvis synlig i vattnet.
L2010:7917	Stensättning	Fornlämning	Närmast rund.
L2010:7918	Gravfält	Fornlämning	Sex kvadratiske och runda stensättningar.
L2010:7966	Grav- och boplatzområde	Fornlämning	20-tal boplatzanslagningar, 19 gravar och 4 eventuella gravar.
L2010:8007	Boplatz	Fornlämning	Spridda skårvstenar, härदार, bränd flinta, krukskårvor med mera.
L2010:8008	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Stensättningsliknande lämning.
L2010:8029	Hällristning	Fornlämning	Skålgropar (ålvkvarnar).
L2010:8060	Boplatz	Fornlämning	Stenhusgrund (inom borgområde L2008:7338).
L2010:8061	Husgrund, förhistorisk/medeltida	Fornlämning	Tegelbyggnad, myntfynd och glaserat tegelgolv ger datering omkring 1300 (inom borgområde L2008:7338).
L2010:8100	Gravfält	Fornlämning	En hög och sex runda stensättningar.
L2010:8105	Hög	Fornlämning	Delvis bortschaktad vid vägbygge.
L2010:8162	Gravfält	Fornlämning	Sju runda stensättningar.
L2010:8164	Stensättning	Fornlämning	Hög.
L2010:8208	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Malstenslöpare.
L2010:8254	Gravfält	Fornlämning	Fem runda stensättningar.
L2010:8316	Hällristning	Fornlämning	Skålgropar.
L2010:8319	Stensättning	Fornlämning	Troligen kvadratisk.
L2010:8369	Vägmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	Väghållningssten, kalksten. "8 mantal Kungsbro 1880" (inom borgområde L2008:7338).
L2010:8407	Stensättning	Fornlämning	Kvadratisk stensättning.
L2010:8427	Källa med tradition	Övrig kulturhistorisk lämning	Trefaldighetskälla.
L2010:8439	Husgrund, historisk tid	Möjlig fornlämning	Källgrund (inom borgområde L2008:7338).
L2010:8561	Grav- och boplatzområde	Fornlämning	Kulturlager, gravar och boplatzlämningar. Brända ben och keramik. Delundersökt.

Figur 5. Lämningar i närheten av undersökningsområdet enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Tabellen fortsätter på nästa sida. Se figur 4 för korrelerande plan över lämningarna.

Lämningsnr (KMR)	Lämningsstyp	Antikvarisk bedömning	Beskrivning
L2010:8579	Härd	Ingen antikvarisk bedömning	Helt undersökt.
L2010:8624	Hällristning	Övrig kulturhistorisk lämning	Skålgropar. Sten borttagen vid odling.
L2010:8632	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Stensättningsliknande.
L2010:8634	Boplat	Ingen antikvarisk bedömning	30 anläggningar. Härdar, stolphål, nedgrävningar och gropar. Helt undersökt.
L2010:8635	Stensättning	Fornlämning	Stensättning, rund, skenbart höglignande 7 m diam och 0,3 m hög.
L2010:8673	Hög	Fornlämning	Delvis bortschaktad vid vägbygge.
L2010:8674	Stensättning	Fornlämning	Rund.
L2010:8736	Stensättning	Möjlig fornlämning	Hög.
L2010:8737	Hög	Fornlämning	Hög.
L2010:8814	Boplat	Ingen antikvarisk bedömning	Tre härdar och ett kulturlager. Undersökta och borttagna.
L2010:8828	Boplat	Fornlämning	Cirka 150 anläggningar.
L2010:8829	Fossil åker	Fornlämning	Fossil åkermark, 150 m lång ovan mark synlig terrassering samt odlingslager i anslutning till denna. Delundersökt vid schaktning för fjärrvärme 2001.
L2010:8830	Boplatsområde	Fornlämning	26 anläggningar, gropar, härdar och stolphål. Bland annat datering till äldre bronsålder.

Figur 5, forts. Lämningar i närheten av undersökningsområdet enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Se figur 4 för korrelerande plan över lämningarna.

skvallrar till exempel gårdsnamnet Kungsbro, eller Bro, som det ursprungligen hette. Namnet var knutet till den gård som placerades vid den plats där landsvägen via en bro korsade punkten där Motala ström mynnar ut i sjön Roxen. Gårdens läge utgjorde således en viktig plats, där vattenled och landsväg möttes vid bro och hamn. Bro, som sannolikt har anor så långt tillbaka som åtminstone år 1100, kom med tiden att kallas Biskopsbro medan den var biskopsresidens under slutet av 1200-talet, för att slutligen döpas om till Kungsbro under Gustav Vasas styre på 1500-talet (Hörfors 2011:4; Nyberg 2014:4; Ajneborn 2015:5). På gården finns bevarade lämningar från den borg som stått på platsen, i form av en plåtå med husgrunder, bland annat grunden till en tornbyggnad, samt delar av borgens vallgrav (L2008:7338). Fler historiska huslämningar och resterna av en urnegrav har också påträffats inom gården. Strax nordväst om gården finns dessutom resterna av en bro i Motala ström, möjligen den bro som gav platsen dess namn (L2010:7759).

Utöver biskopsborgen finns även fler spår från medeltida aktiviteter på platsen, framför allt omkring det religiösa centralt som uppstod vid Vreta kloster och kyrka, knappt tre kilometer sydväst om under-

sökningsområdet. I och med att Kungsbro gård varit kungsgård sedan 1500-talet har inga skifteskartor upprättats över gården och dess ägor. Den äldsta kända kartan över området är därför den häradsekonomiska kartan från 1870-talet. Detta har medfört en svårighet i att veta hur bebyggelsen har sett ut och hur marken brukats under senare tid.

Även under modern tid har socknen fortsatt vara en plats där de olika farledernas mötespunkt uppmärksammas, kanske främst i form av Bergs slussar i Göta kanal, som ligger cirka en kilometer söder om undersökningsområdet.

Tidigare undersökningar

I uppdraget ingick att ta ett helhetsgrepp över dels den aktuella fornlämningen och de förundersökningar som tidigare utförts inom den, dels att knyta platsen till den lokala fornlämningsmiljön och relevanta undersökningar som gjorts där. Som en del i detta kommer en översikt av tidigare undersökningar av fornlämningen samt ett urval av resultat från undersökningar i närområdet att redovisas i detta kapitel.

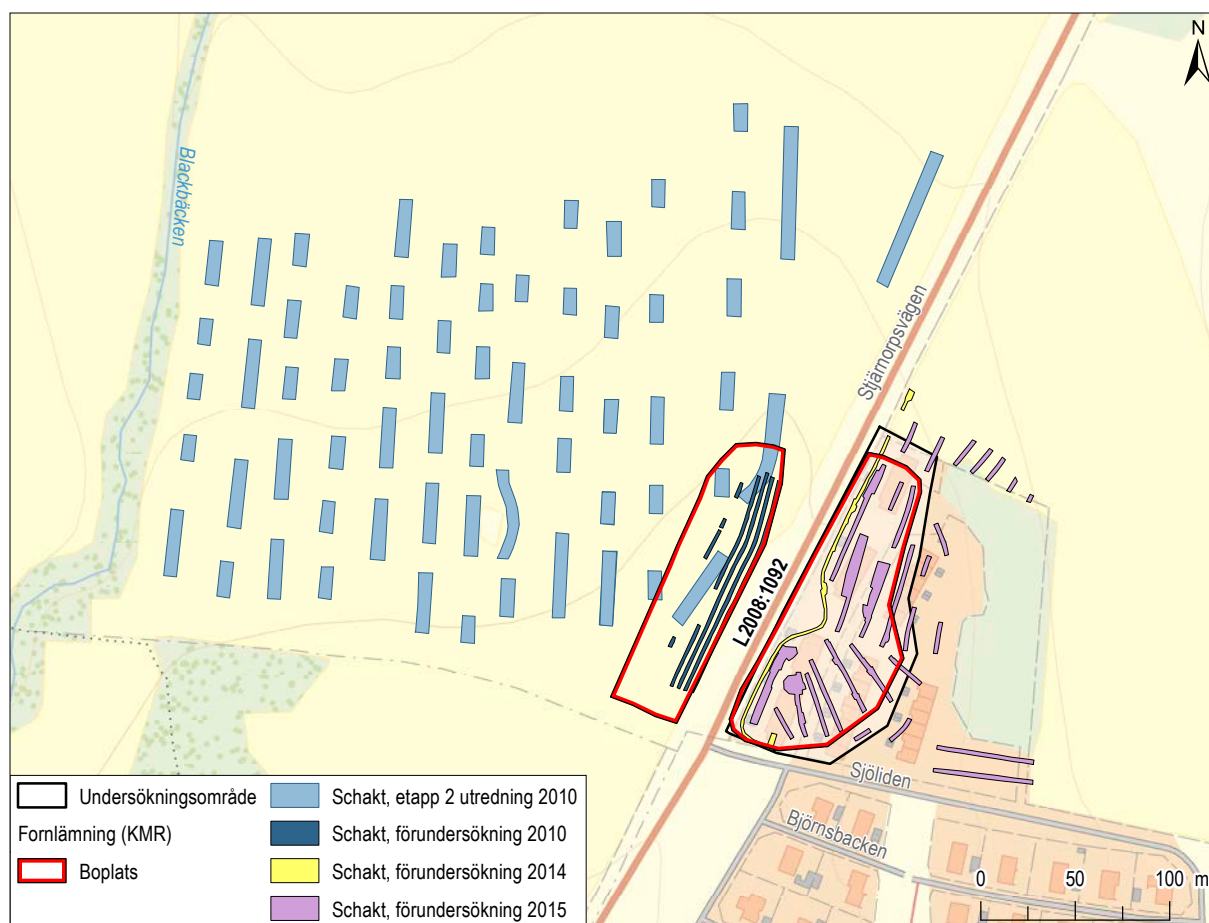
Tidigare arkeologiska insatser vid boplatz L2008:1092

Båda sidorna av boplatzen har undersökts vid flera tillfällen. Västra delen undersöktes först vid en av utredning etapp 2 år 2010, följt av en förundersökning samma år. Östra delen har förundersökts vid två tillfällen, år 2014 och 2015 (figur 6). I samband med tidigare undersökningar har även lösfynd hittats i åkermarken, i form av malstenslöpore och enstaka skärviga stenar samt en kvartskärna (L2010:8208 och L2008:1091; figur 4 och 5).

Vid samtliga undersökningar har boplatzlämningar i form av stolphål, härdar, kokgropar, mörkfärgningar, gropar och lagerrester från olika aktiviteter påträffats. Fyndmaterialet har däremot generellt varit ganska sparsamt. I brist på daterande fynd har i stället ett flertal ¹⁴C-dateringar används som dateringsunderlag för att förstå platsens långa användningstid.

Vid utredningen 2010 framkom två stolphål och en härd, vilken ¹⁴C-daterades till 240–410 e.Kr. I matjorden gjordes även lösfynd i form av tidig-modern keramik, en kärna i kvarts och ett stycke bössfinta (Hörfors 2010:7ff).

Vid påföljande förundersökning 2010 hittades sedan ett stort antal boplatzlämningar, samt fynd så som en underliggare till malsten och en del bränd lera. En koncentration av stolphål konstaterades i områdets södra del, liksom en ansamling härdar och kokgropar som låg centralt i området. Tre huskonstruktioner påträffades, varav två stolpkonstruktioner i områdets sydöstra del och en hydda strax norr om dessa. Resterna av hyddan utgjordes av en halvcirkelformad ränna. Vidare tolkades en mörkfärgning med stenpackning med mittsten som en grav. Denna undersöktes dock inte. Efter förundersökningen blev slutsatsen att stolpkonstruktionernas östra delar sannolikt hade förstörts eller överlagrats



Figur 6. Boplatz L2008:1092 har undersökts vid flera tillfällen. Fornlämningens västra halva har ingått i en utredning etapp 2 2010 och en uppföljande förundersökning samma år. Den östra, nu aktuella halvan, har förundersökts vid två olika tillfällen, år 2014 och 2015. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:4 000.

av nuvarande Stjärnorpsvägen. Två anläggningar ¹⁴C-daterades i samband med förundersökningen, dels en härd inom den centrala delen, daterad till 70–230 e.Kr., dels en kokgrop i norra delen, vilken gav dateringen 130–330 e.Kr. (Hörfors 2011:9ff).

Vid en förundersökning år 2014 schaktade man längs med Stjärnorpsvägens östra sida och det konstaterades att utbredningen av den aktuella boplatsen var större än vad som tidigare antagits. Vid undersökningen hittades boplatslämningar i form av stolphål, gropar, kol- och sotkoncentrationer, en härd och ett äldre odlingslager. Av dessa ¹⁴C-daterades härden och en av groparna, vilket gav dateringarna 1220–990 f.Kr. respektive 640–770 e.Kr. I samband med denna förundersökning påträffades även en stenpackning från historisk tid, strax norr om det nu aktuella området (Nyberg 2014).

Vid förundersökningen 2015 påträffades sedan ytterligare lämningar liknande de från tidigare undersökningarna, med tillägget av en brunn och ett fyrstolpshus, vilket ¹⁴C-daterades till 0–130 e. Kr. Utöver dessa kunde inga andra tydliga konstruktioner konstateras. Tre av härdarna ¹⁴C-daterades, vilket gav spridda dateringar till 190–20 f.Kr., 380–540 e.Kr. respektive 760–890 e.Kr. Endast ett litet bränt ben framkom.

Baserat på de sammantagna resultaten av de genomförda undersökningarna har de lämningar som hittills har påträffats på båda sidor om Stjärnorpsvägen bedömts utgöra utkanterna av en gårdsmiljö (Ajneborn 2015:11). Vid förundersökningen 2015 konstaterades även att Roxen har stått betydligt högre, då svallade stenar och sjösand framkom i botten av de schakt som togs upp i områdets östra del. Detta blev även tydligt i samband med den nu aktuella undersökningen (figur 7).



Figur 7. Översiktbild som visar hur boplatsens östra delar såg ut, med fin sjösand i botten. Foto från väster.

Tidigare undersökningar i närområdet

De flesta boplatserna i närområdet har undersökts vid ett flertal tillfällen. Endast ett urval av resultaten från dessa kommer dock att tas upp inom ramen för denna rapport. Ett större fokus kommer att läggas på de undersökta boplatserna, medan exempelvis gravfält och andra lämningar används främst som kronologiska referenspunkter. Majoriteten av gravfälten och de ensamliggande gravarna i området omkring boplatserna är dessutom inte undersökta, utan endast beskrivna i samband med tidigare utförda inventeringar i området.

Norr om den nu undersökta boplatserna ligger dels en undersökt och borttagen boplats, dels ett delundersökt grav- och boplatsoområde (L2008:4686 och L2010:8561; figur 4 och 5). Dessa har undersökts vid flera tillfällen och gett dateringar från senneolitikum, järnålder och in i tidigmedeltid, med högre andel fynd och anläggningar från äldre järnålder. Utöver vanligt förekommande boplatserlämningar har även gravar, grophus och spår av odling hittats. Gravarna utgjordes av ett gravfält med urnegropar, två skelettgravar från tiden omkring Kristi födelse, samt en spädbarnsbegravning i en hållkista (Hörfors 2007:7ff). Nordväst om undersökningsområdet ligger ett stort boplatsoområde med lämningar från jägarstenålder, järnålder och medeltid (L2010:8828). Boplatserna framkom vid en utredning år 2007, då anläggningar av boplatserkaraktär hittades (Nyberg 2008b). Sammantaget har vid tidigare förundersökningar och utredningar påträffats tre områden med stolphus, kulturlager och lösfynd av flinta, kvarts, brända ben och slagg, slagen kvarts

från jägarstenålder samt en nyckel och keramik daterade till medeltid (Feldt 2003; Nyberg 2008a:5; Nyberg 2008b).

Lämningar som inte undersökts i lika hög grad finns strax nordväst om den nu aktuella boplatserna. De utgörs av en boplats och två fornlämningsliknande lämningar (L2010:8007 samt L2010:8008 och L2010:8632). Boplatserindikationer såsom skärerstenar och en trolig härd har framkommit i åkermarken, liksom en del lösfynd i form av bränd flinta, keramikskärvar, bränd lera och kvartsavslag. Enligt tillägg i inventeringsboken i Kulturmiljöregistret hittades även tre härdar i boplatserns norra del i samband med en förundersökning, möjligen åsyftas den som ska ha utförts år 1993. Platsen har tolkats som en trolig stenåldersboplats. De två fornlämningsliknande lämningarna utgörs av två stensättningsliknande anläggningar samt odlingsterrasserings- och röjningsrösen (Hörfors 2010:4). Vidare undersöktes år 1990 en boplats strax sydost om undersökningsområdet, där en av anläggningarna daterades till förromersk – romersk järnålder (L2010:8634).

I samband med undersökningar av Kungsbro gårds borgområde med dess medeltida och tidigmoderna hus och befästningsanläggningar påträffades även förhistoriska lämningar (L2008:7338 m.fl.). Huvudsakligen rörde det sig om anläggningar av boplatserkaraktär, som stolphål och härdar, men fynd av keramik har också framkommit, huvudsakligen av äldre järnålderskaraktär. På platsen påträffades dessutom en rikt utrustad folkvandringstida grav med agraffknappar, söljor, ett remändebeslag och en kniv (Tagesson 2001:37ff).



GENOMFÖRANDE

Fältarbetet utfördes av två till tre arkeologer under våren 2021. Undersökningsområdet utgjordes av en cirka 10 400 kvadratmeter stor yta inom den östra delen av fornlämning L2008:1092.

Undersökningen inleddes med en systematisk avsökning med metalldetektor. Avsökningen skedde initialt i sökstråk med cirka 5 meters avstånd och utökades sedan med en mer noggrann avsökning inom högtintressanta och fyndförande områden. Metalldetektering skedde sedan i samband med avbaning samt för att kontinuerligt söka av lager och ett urval av påträffade anläggningar. Därefter schaktades hela undersökningsområdet skiktvis ned till anläggningsnivå eller orörd markyta.

Delar av det impediment som ligger i västra delen av området schaktades med maskin, i syfte att ta reda på om det var en fornlämning. Det visade sig dock endast bestå av röjningssten. I botten hittades bland annat plast och moderna glasflaskor.

Samtliga lämningar mättes in med GPS, varpå ett urval av de framkomna lämningarna handrensades och undersöktes minst till 50 %. De undersökta lämningarna dokumenterades genom fotografering och skriftlig beskrivning. Ett antal anläggningar provtogs även av arkeobotaniker i fält i samband med detta (figur 8). Inmätningar och beskrivningar överfördes sedan till ett GIS-baserat verktyg (Site-works) för vidare bearbetning.



Figur 8. Provtagning av stolphål till huskonstruktioner som del i att besvara de frågeställningar som formulerats. Foto från syd – sydväst

Beskrivning av schakt, kontexter och fynd presenteras översiktligt under kapitel för *Resultat*. För mer utförliga beskrivningar hänvisas till kontext- och fyndtabell (bilaga 1 och 2).

I syfte att bidra till tolkning och datering av platsen har den keramik som påträffades analyserats (bilaga 5). Likaså genomfördes en arkeobotanisk analys och vedartbestämning (bilaga 3) samt en osteologisk analys (bilaga 4). Baserat på resultatet av vedartsanalysen skickades sedan tre kolprover till analys för ¹⁴C-datering (bilaga 6). I samband med metalldetekteringen påträffades även tre föremål som skickades till konservering (bilaga 7).



RESULTAT

Lämningar

Sammanlagt framkom 359 lämningar, av vilka 243 undersöktes (67,5 %; figur 9). Liksom vid tidigare undersökningar av boplatserna bestod en stor andel av stolphål, härdar och kokgropar samt ett större antal nedgrävningar. Den brunn som delundersöktes vid förundersökningen 2015 grävdes nu till 50 % och ytterligare en brunn påträffades strax norr om denna. I områdets sydvästra del påträffades en stor mängd stolphål, bland vilka två mindre treskeppiga huskonstruktioner, daterade till övergången folkvandringstid – vendeltid, kunde konstateras.

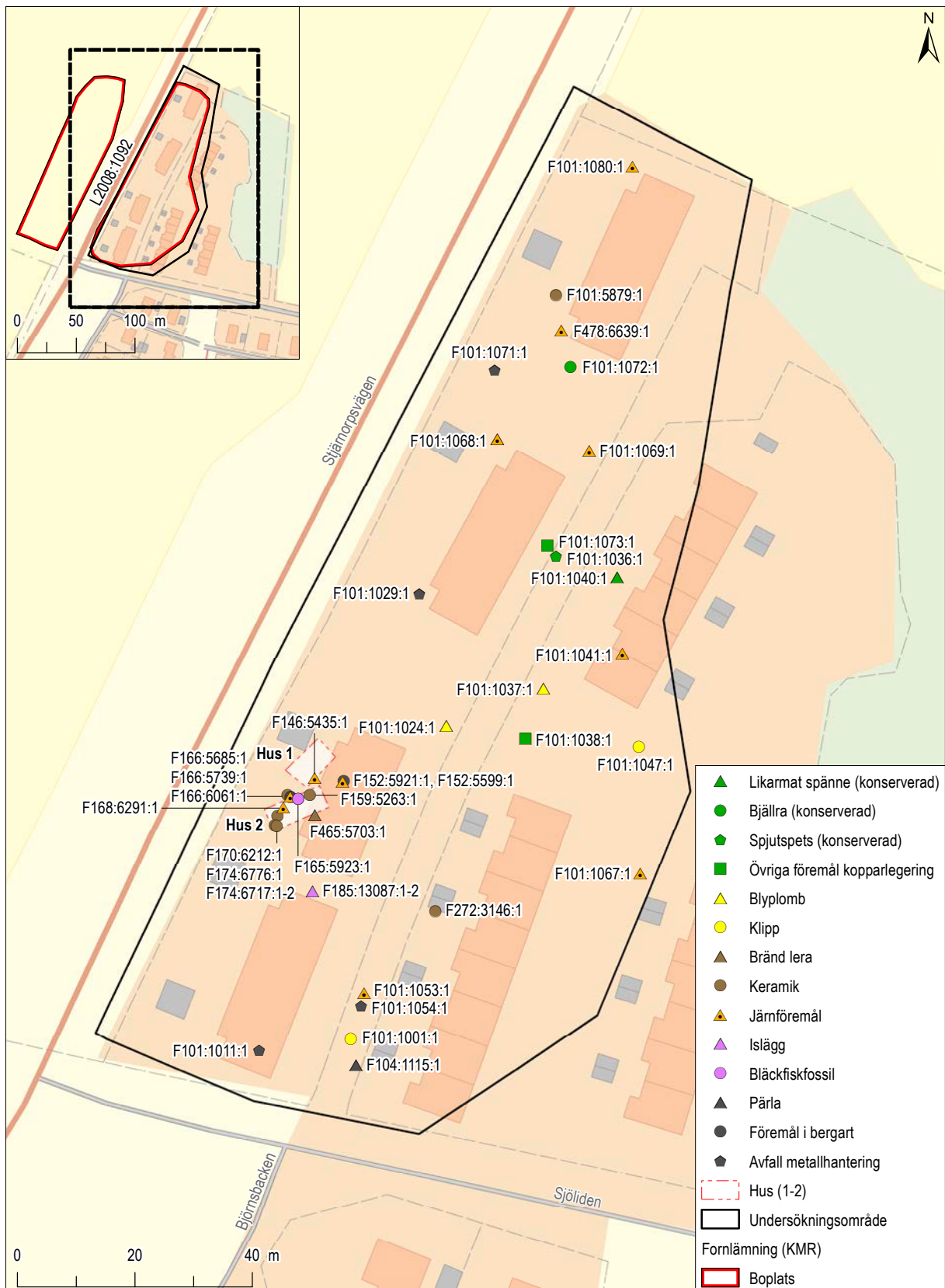
Anläggningarna presenteras här översiktligt, liksom analysresultat, fynd och dateringar. För mer detaljerade beskrivningar hänvisas till bilagorna.

Anläggningstyp	Antal anläggningar	Antal undersökta
Stolphål	126	76
Härd	86	58
Nedgrävning	62	24
Grop, odef.	45	45
Stenskott stolphål	23	23
Kokgrop	9	9
Lager	5	5
Brunn	2	2
Störhål	1	1
Summa:	359	243

Figur 9. De olika typer av anläggningar som framkom vid undersökningen, samt det antal som undersöktes av respektive lämningstyp.



Figur 10. Stolphål tillhörande huskonstruktioner undersöks och dokumenteras. Foto från öster.



Figur 11. Undersökningsområdet med fynd och fyndkategorier som hittades vid metalldetektering och anläggningsgrävning. Utifrån spridningskartan syns det till exempel tydligt att keramiken främst hittades i anslutning till de nu påträffade ekonomibyggnaderna. De moderna fynden från metalldetekteringen har exkluderats ur redovisningen. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:5 000.

Fynd

I samband med metalldetekteringen mättes omkring 80 fyndpunkter in till matjordslagret. Majoriteten av dessa var dock moderna föremål och gallrades därför redan i fält. Tre föremål i kopparlegering skickades för konservering (figur 11).

Ett av dessa fynd har tolkats som en spjutspets från bronsålder (figur 12). Endast själva spetsen påträffades men sannolikt har den varit del av en mindre, genomgående ihålig spjutspets av enklare typ (figur 13).

De andra fynden var vikingatida, en bjällra med dekor och en del av ett likarmat spänne. Bjällran var mycket välbevarad, med gjuten ögla för upphängning och fyra flikar nedtill (figur 14 och 15). Dess inneslutna kula var också bevarad, vilket medförde att bjällran ännu klingade cirka 1 200 år efter att den tillverkats. Liknande bjällror har bland annat hittats i Birkamaterialet (Gräslund 1984:120) och i den stora metalldepån som togs upp vid sjön Unna Saiva ("Lilla heliga sjön") i Gällivare år 1915 (SHM inv.nr 15721, undernummer II:42).



Figur 14. Bjällran kan dateras till vikingatid (F101:1072:1). Liknande bjällra har bland annat påträffats på Birka.



Figur 12. Spjutspets (F101:1036:1) efter konservering. Spetsen är daterad till bronsålder och påträffades vid metalldetektering. Skala 2:1.



Figur 15. Bjällran (F101:1072:1) efter konservering. Skala 2:1.

Figur 13. Illustration som visar hur spjutspets (F101:1036:1) kan ha sett ut. Illustrationen är baserad på ett fynd från Sandby socken på Öland (ID-nr KLM001357). Illustration av Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.





Figur 16. Det likarmat spännet från Kungsbro (se figur 17) påminner om detta spänne från Ströja.

Det likarmade spännet (figur 17) var i Ljönesticl och kan dateras till 800-tal. Även detta har paralleller i Birkamaterialet (Aagård 1984:99). Liknande spännen har även hittats vid Arkeologikonsults undersökningar i Ströja (figur 16; Hjulström & Lindeberg, manus).

Keramikfynden uppgick till åtta fyndposter från sex olika anläggningar. Majoriteten påträffades inom eller i anslutning till de två huslämningarna i områdets sydvästra del (se figur 11). Andra fynd som hittades i anläggningar utgjordes bland annat av en löpare (figur 18) och en vävtyngd (figur 19) samt delar av en islägg. Även en röd glasflusspärkla (F104:1115:1) och en hästkosöm (F478:6639:1) påträffades i anläggningar. Övriga fynd redovisas närmare inom respektive lämningstyp.



Figur 18. En kraftig löpare (F166:5685:1). Skala 1:1.

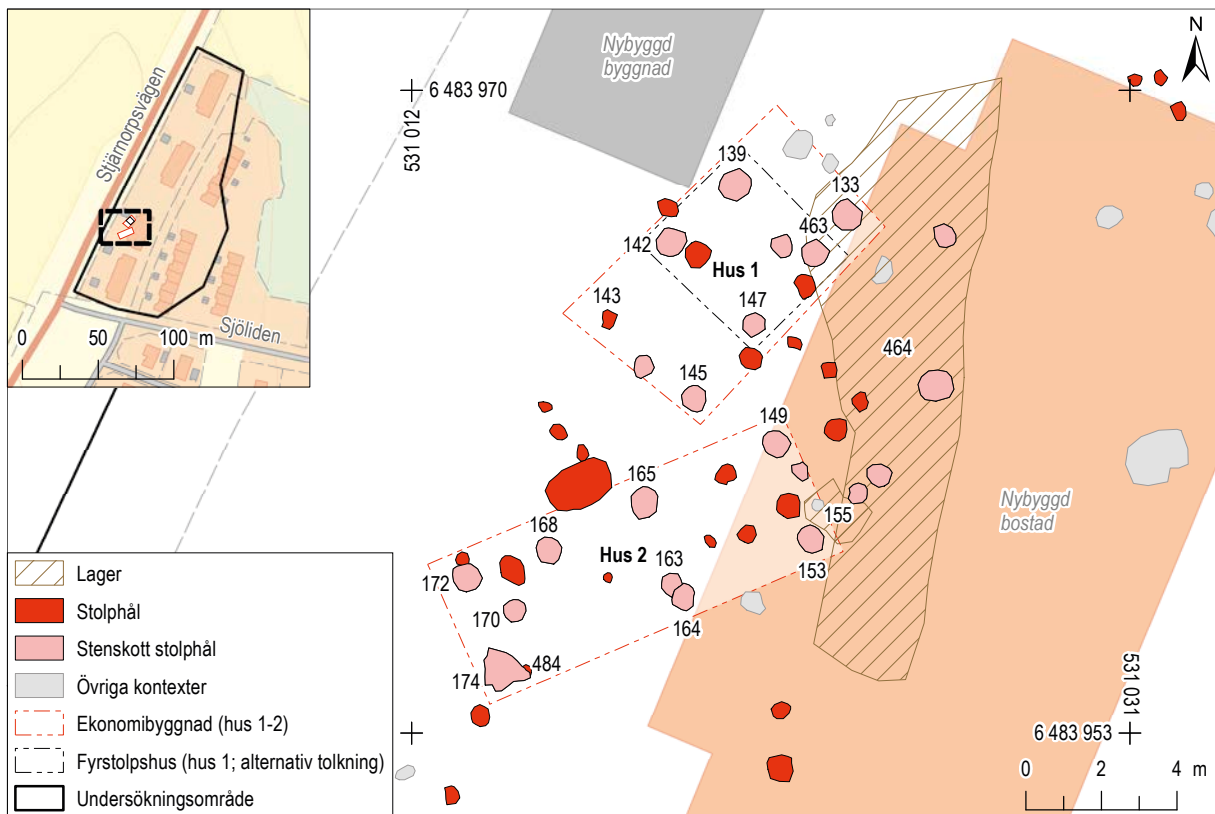


Figur 17. Det konserverade likarmat spännet (F101:1040:1) som typologiskt är daterad till 800-tal. Skala 2:1.

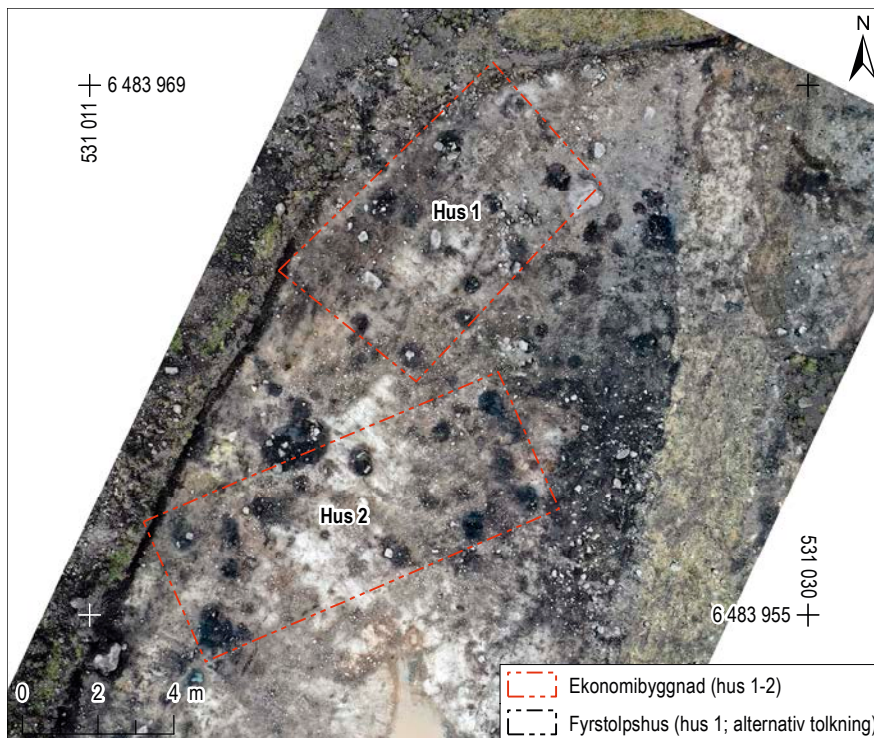


Figur 19. En trasig vävtyngd (F152:5921:1). Skala 1:1.

Husområde



Figur 20. Husområdet i den sydvästra delen av undersökningsområdet. Den kända utbredningen för de båda ekonomibyggna-
derna hus 1 och hus 2 är markerade tillsammans med tillhörande kontexter (med etiketter). Mot bakgrund av Fastighetskartan
(exklusive markslag), skala 1:200. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:5 000.



Figur 21. Lodfoto över den mest anläggningstäta delen av under-
sökningområdet. Bilden är även
talande för problematiken att hitta
linjer som kan bilda tydliga hus-
konstruktioner i miljöer med lång
platskontinuitet. Skala 1:200.

Hus 1

MINDRE TRESKEPPIGT HUS ALTERNATIVT FYRSTOLPSHUS

folkvandringstid – vendeltid

KONSTRUKTION

Orientering: NNO–SSV

Storlek: Minst 7 x 4 meter

Form: Rak takbärande konstruktion

Stolphål diameter: 0,7–0,8 meter

Stolphål djup: 0,24–0,4 meter

Bockbredd: 3 meter

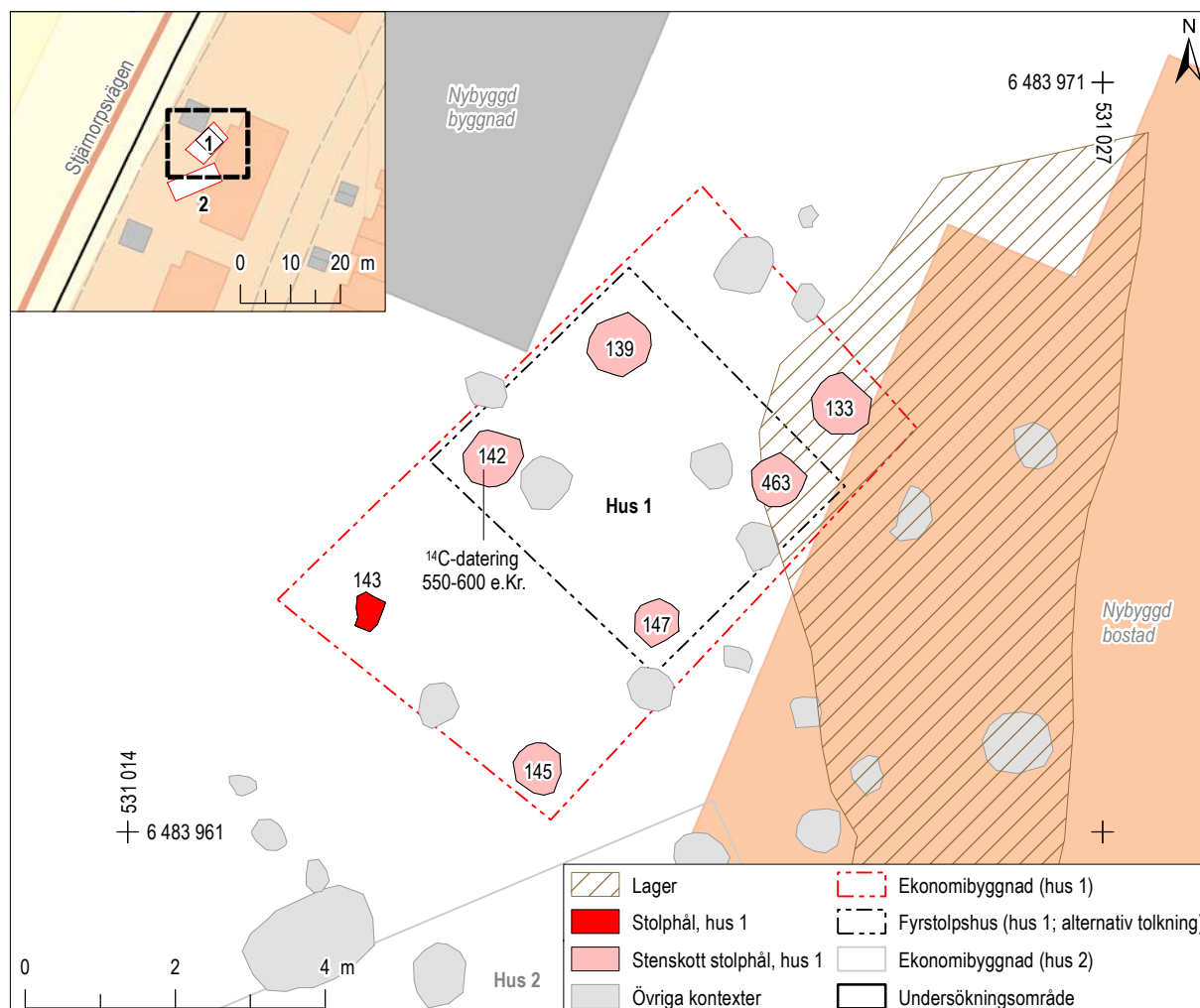
Spannlängd: 2,3–2,5 meter

Gavel: Saknas

Vägg: Saknas

Kontext	Objekt	Kommentar	Analys
133	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	-
139	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad/ fyrstolpshus	Arkeobotanik
142	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad/ fyrstolpshus	Arkeobotanik ¹⁴ C-analys
143	Stolphål (ej undersökt)	Ekonomibyggnad	-
145	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	-
147	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad/ fyrstolpshus	Arkeobotanik
463	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad/ fyrstolpshus	-

Figur 23. Kontexter i hus 1.



Figur 22. Stolphål som ingick i hus 1, med de olika tolkningsmöjligheterna på husets utbredning markerade. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad). Skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:1 500.

Hus 1 tolkades som ett mindre treskeppigt hus, men kan också ha varit ett fyrstolpshus (figur 22 och 23). Om det rör sig om ett mindre treskeppigt hus påträffades inte husets vägglinjer eller gavlar, vilket gör att husets fulla storlek inte går att avgöra. Avsaknaden av härd inom husets kända sträckning skulle kunna tala för att det rör sig om en ekonomibyggnad, alternativt att bostadsdelen saknas.

Huset hade två, alternativt tre bevarade bockpar, som bildade ett rakt mittskepp där bockparen stod på ett jämt avstånd från varandra. Ett stolphål i husets nordöstra hörn tolkades även det ingå, eftersom dess utseende var mycket likt de stolphål som utgjorde husets norra bockpar. Samtliga stolphål hade en tydlig stenskoning bestående av både större kalkstenar och rundade naturstenar (figur 24). Gemensamt för samtliga stolphål var att dess fyllningar innehöll inslag av kol. Detta indikerar att byggnaden som stått på platsen kan ha brunnit ned.

Arkeobotanisk analys

Den arkeobotaniska analysen visade att byggnaden kan ha använts som ekonomibyggnad, alternativt en förrådsdel av bostaden, där mat hanterats och

spannmål förvarats. I materialet hittades förkolnade skalkorn, emmer-/speltvete och bröd-/kubbvete samt flertalet fragment obestämda sädeskorn. Även gråärt hittades. Skalkorn var ett vanligt förekommande sädeslag under perioden, men de två olika vetesorterna var mer ovanligt, vilket talar för att huset har varit knuten till en högreståndsmiljö, där man har haft efterfrågan på ädlare sädeslag.

Fynd

Inga fynd påträffades i huset.

Osteologi

Inget benmaterial påträffades i huset.

Datering

Sammanfattningsvis kan husets konstruktion tolkas på flera sätt, antingen som ett mindre fyrstolpshus/hörnstolpshus eller ett delvis bevarat mindre treskeppigt hus. En datering baserad på husets typologi är därför inte möjlig att göra. En ¹⁴C-datering på bröd-/kubbvete ur ett av stolphålen (142) gav 550–600 e.Kr., precis i slutet av folkvandringstid eller början av vendeltid.



Figur 24. Stolphål 463 i hus 1. Stolphålet hade en rundad stenskoning mot botten. Foto från ost-nordost.

Hus 2

MINDRE TRESKEPPIGT HUS

folkvandringstid – vendeltid

KONSTRUKTION

Orientering: NO–SV

Storlek: Minst 10 x 3,5 meter

Form: Rak takbärande konstruktion

Stolphål diameter: 0,7–0,8 meter

Stolphål djup: 0,24–0,4 meter

Bockbredd: 2,8 meter

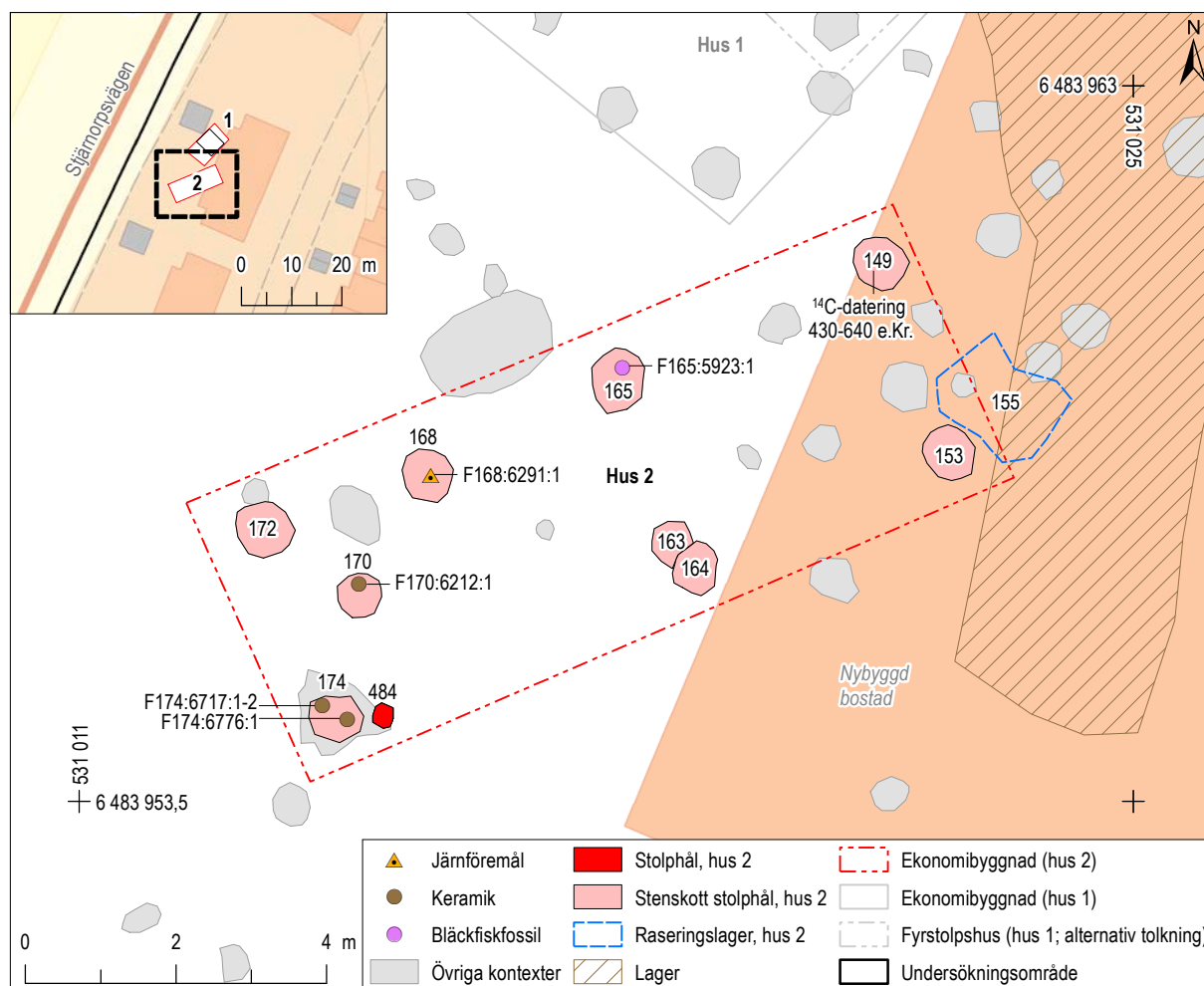
Spannlängd: 2,5–3,8 meter

Gavel: Saknas

Vägg: Saknas

Kontext	Objekt	Kommentar	Analys
149	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	Arkeobotanik Osteologi ¹⁴ C-analys
153	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	Arkeobotanik Osteologi
155	Raseringslager	Möjligt golvlager	-
163	Stenskott stolphål, möjlig omstolpning	Ekonomibyggnad	-
164	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	Arkeobotanik Osteologi
165	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	Arkeobotanik
168	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	Osteologi
170	Stenskott stolphål	Tillhör möjligen hus 2	Arkeobotanik Osteologi
172	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	-
174	Stenskott stolphål	Ekonomibyggnad	Arkeobotanik
484	Stolphål, möjlig omstolpning	Ekonomibyggnad	-

Figur 26. Kontexter i hus 2.



Figur 25. Stolphål som ingick i hus 2. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad). Skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:1500.

Hus 2 tolkades som ett mindre treskeppigt hus (figur 25 och 26). Husets vägglinjer och gavlar var inte bevarade, vilket medförde att husets fulla storlek inte gick att fastställa. Dess funktion är därmed inte heller lätt att med säkerhet bestämma. Avsaknaden av härd inom husets kända sträckning talar för att det rör sig om en ekonomibygnad, alternativt att bostadsdelen saknas.

Huset hade tre bevarade bockpar med en jämn bredd i huset. Spannlängden varierade däremot, vilket kan antyda en rumsindelning i huset. Ett stolphål utan synlig parstolpe i husets sydvästra del tolkades ingå i konstruktionen. Detta gällde även ett som låg nära bockparen i husets södra del. Samtliga stolphål hade en tydlig stenskoning bestående av både större kalkstenar och rundade naturstenar. Gemensamt för samtliga stolphål var att deras fyllningar innehöll kol.

Två av anläggningarna visade att en omstolpning av huset har skett vid något tillfälle. Framför allt gäller detta det stolphål som låg längst ned i sydöst, där både omstolpning och nybyggnation har skurit det ursprungliga stolphålet. Förekomsten av historisk keramik i stolphålets övre fyllning styrker också tolkningen att nybyggnation skett (F174:6776:1).

Stolphålens innehåll talar för att även det här huset har brunnit ned. I anslutning till husets nordöstra del påträffades dessutom en större yta med ett tjockt skikt rödbränd, upphettad lera. Lagret hade synbart skurits av intilliggande stolphål, men kunde inte knytas till någon funktion tillhörande huset (figur 27). Möjligen rör det sig om ett raserat golv, alternativt har den naturliga undergrunden utsatts för mycket höga temperaturer i samband med att huset brann ned.



Figur 27. Översikt över norra delen av hus 2. I förgrunden syns ett exempel på hur kalkstenar använts som stenskoning i flera av de två ekonomibygnadernas stolphål. I bakgrunden syns även det brända området med lera (155) som låg i anslutning till huset, vilket tolkats som indikation att huset brunnit ned. Foto från syd – sydväst.

Arkeobotanisk analys

Även hus 2 tycks, baserat på resultatet av den arkeobotaniska analysen, ha använts som ekonomibyggnad, alternativt förrådsdel i bostadshus. I materialet hittades förkolnade sädeskorn från framför allt skalkorn, men även en hel del emmer-/speltvete, ett korn av bröd-/kubbvete samt en del fragmenterade sädeskorn av okänd art.

Liksom i fallet med hus 1 ger detta ytterligare indikation på att byggnaderna har varit knutna till en gård i samhällets övre skikt. Liknande innehåll påträffades även i stolphålet som låg nära bockparen i husets södra del. Utöver sädeskorn hittades där också spår av dådra, som odlats som oljeväxt, och en hel del ogräsfröer och ängsväxter. De sistnämnda talar för att byggnaden även kan ha använts för att förvara foder. Även bolmört förekom, vilken kunde användas som både läkemedel och berusningsmedel. I närområdet har bolmört även hittats i samband med undersökning av boplats L2008:4686 (Samuelsson 2016:13).

Fynd

I botten av det stolphål som stolpats om flera gånger hittades tre skärvor förhistorisk keramik, daterade till äldre järnålder (F174:6717:1–2; figur 28). Denna keramik uppvisade blåsbildningar som har bildats då kärnen sekundärbränts i en mycket hög temperatur, som i en äsja för metallhantverk för smide eller gjutning. I ett av de mindre stolphål som låg inom husets utbredning påträffades en skärva med liknande sekundärbränning (F170:6216:1). Denna har tolkats tillhöra samma godstyp, eventuellt till och med samma kärn. Eftersom keramiken hittades i ett av de takbärande stolphålen kan kärlet ha varit ett husoffer.

Utöver keramiken hittades ett korroderat järnföremål, sannolikt en spik eller en hästskosöm (F168:6291:1). Även ett betydligt äldre inslag påträffades, i form av en bläckfiskfossil, (ortoceratit), i kalksten (F165:5923:1). Även detta kan ha utgjort ett husoffer.

Osteologi

Ett mindre osteologiskt material kunde knytas till huset, främst delar från köttrika regioner från nötkreatur och får/get, men även ett överarmsben från alfågel.



Figur 28. I fyllningen i stolphål 174 hittades keramik (F174:6717:1–2). Vid analysen av det keramiska materialet visade sig bland annat de två högra skärvorna ha blivit sekundärbrända i mycket hög temperatur, möjligen i samband med metallhantverk. Skala 1:1.

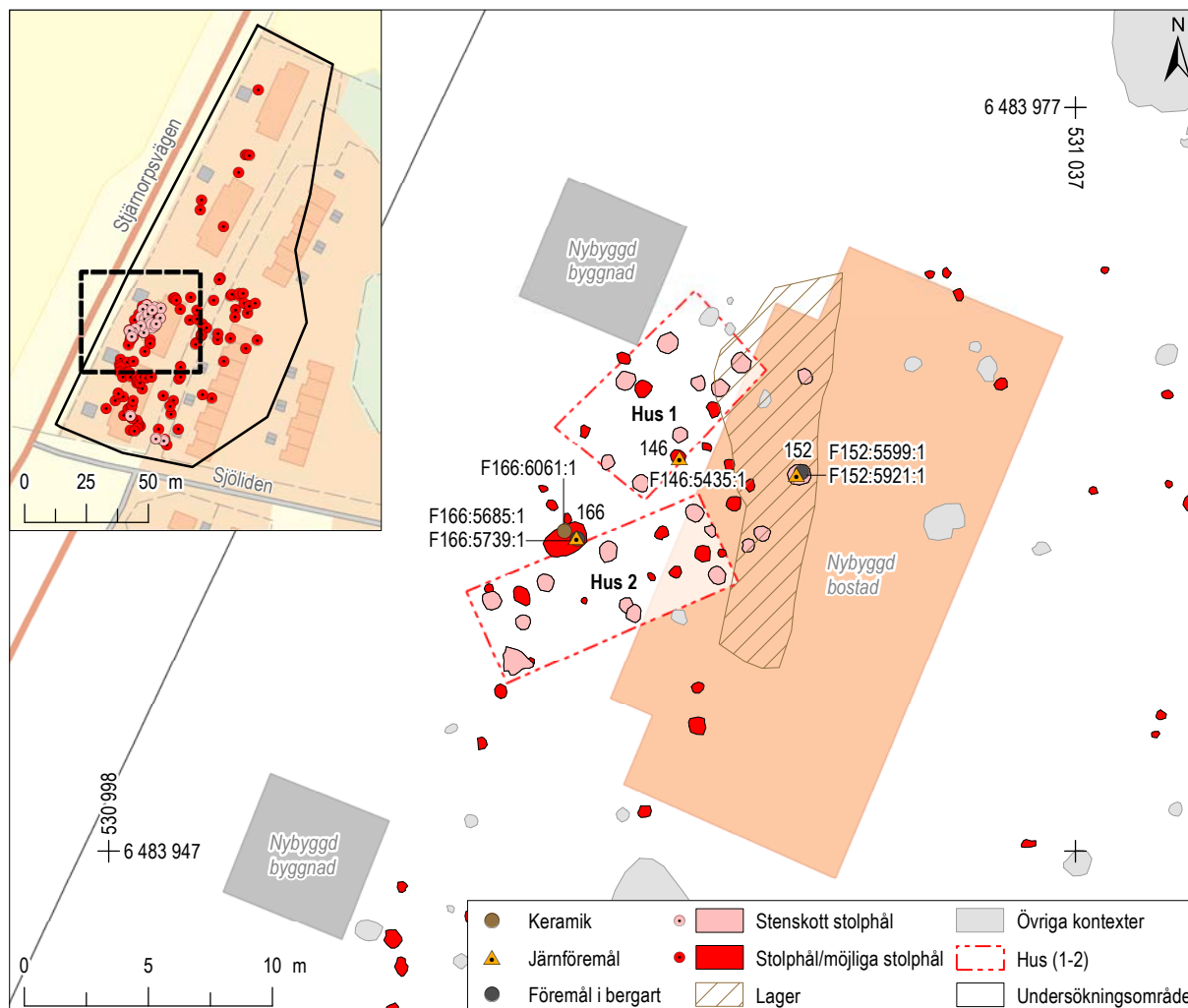
Datering

Eftersom husets fulla storlek inte kunde konstateras är en datering baserat på husets typologi inte möjlig att göra. En ¹⁴C-datering gjordes på ett skalkorn ur ett av stolphålen (149), vilken gav 430–640 e.Kr., det vill säga folkvandringstid till vendeltid.

Stolphål

Av de totalt 149 stolphål som påträffades undersöktes 99 (bilaga 1). Av dessa hade 23 av anläggningarna stenskonung. Majoriteten av de stenskodda stolphålen kunde knytas till de två undersökta huskonstruktionerna (figur 29). I flera fall har stenskonungarna utgjorts av stora, plana kalkstycken.

De flesta stolphålen framkom i undersökningsområdets södra del, i anslutning till hus 1 och 2 (figur 29). Framför allt gällde detta den sydvästra delen av området, där en markant högre anläggningstäthet förekom. Detta utgör också det högst belägna läget i undersökningsområdet, och det är i det här området som fynd har påträffats i stolphålen.



Figur 29. I södra delen av undersökningsområdet framkom den största andelen stolphål. I tre av stolphålen (146, 152 och 166) påträffades en del fynd och spår av metallhantverk. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad och väglinje), skala 1:300. Översikt med samtliga stolphål mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3 000.

Sannolikt har flera generationer hus funnits på platsen, framför allt i områdets södra delar. Dessa var dock svårängade på grund av det långvariga brukandet av platsen. Vid studier av inmätningarna kan man ana vissa linjer som skulle kunna utgöra spår av hus eller hägnader. Vid jämförelse mellan stolphålens dimensioner och innehåll kunde dock inga konkreta konstruktioner konstateras, vare sig i fält eller i samband med rapportarbetet.

I anslutning till hus 1 och 2 utmärkte sig framför allt tre stolphål (146, 152 och 166; figur 29), där en del fynd samt spår av metallhantverk påträffades. Framför allt uppvisade det stora, omstolpade stolphålet 166 stor fyndrikladom. Här hittades keramik (F166:6061:1), en brodd (F166:5739:1) och en lö-

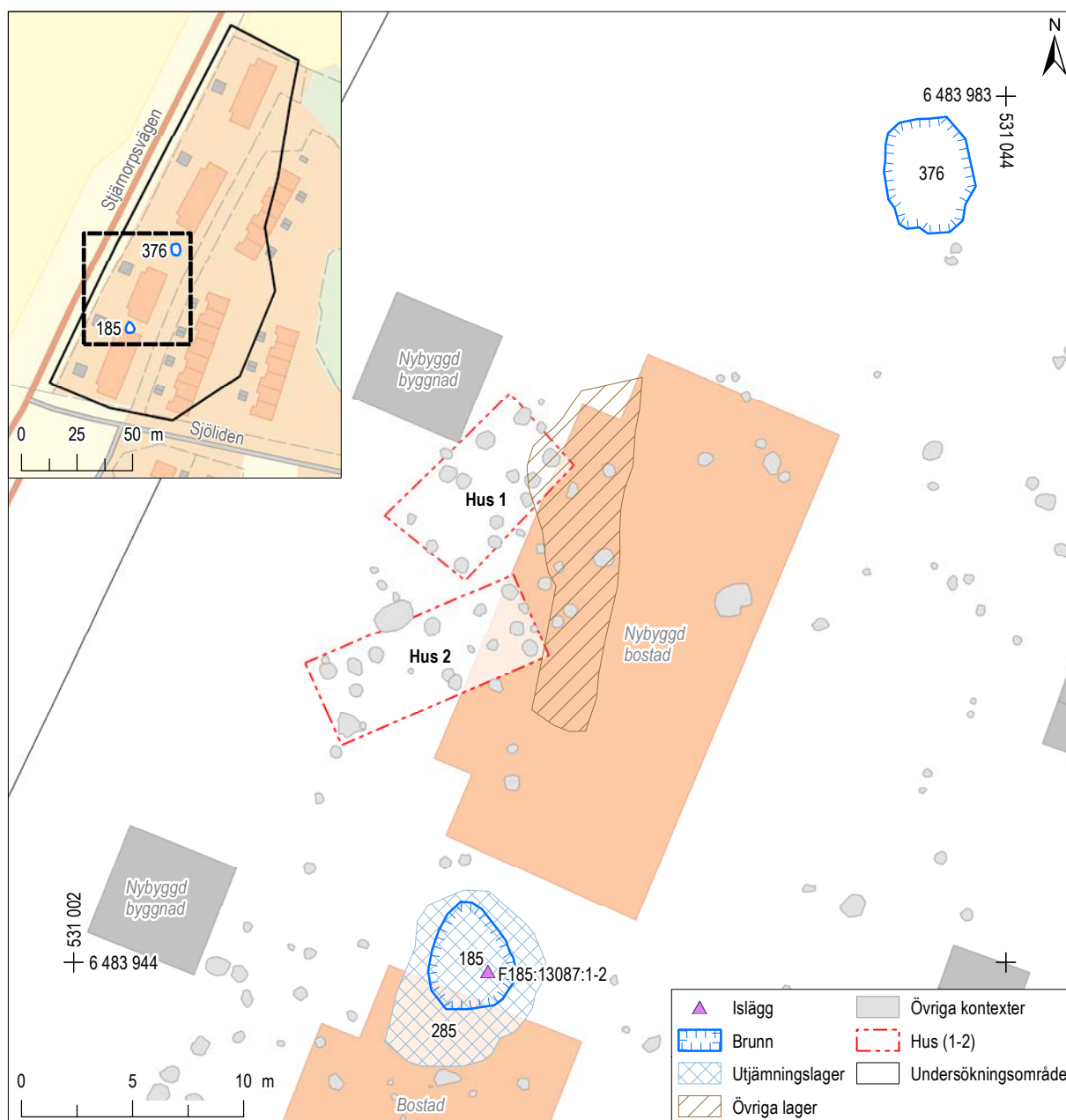
pare (F166:5685:1; se figur 18). Den keramik som hittades var av äldre järnålderskaraktär. Även denna var sekundärbränd, men har inte alls utsatts för samma höga grader som den keramik som hittades inom hus 2. Ett prov analyserades från stolphål 166, vilket visade sig innehålla glödska från metallhantering. Detta tillsammans med de skärvor som påträffades i hus 2 medför att vi kan ana att smide och kanske även gjutning eller något annat metallhantverk utförts i närområdet.

Fynd förekom i tre olika stolphål och bestod av två hårt korroderade järnföremål av obestämmd typ (F146:5435:1 och F152:5599:1) och en vävtyngd i kalksten (F152:5921:1; se figur 19). Dessa fynd kan vara samtida med ekonomibyggnaderna.

Brunnar

Vid undersökningen påträffades två brunnar, varav den södra var känd sedan tidigare förundersökning från 2015 (figur 30). Båda brunnarna var mer eller mindre runda i plan, med konkava sidor och rundade bottenar, och uppgick till omkring en meters djup. Längs med kanten i ytan av den södra brunnen fanns en del stenar, men det gick inte att bedöma om de utgjort del i konstruktionen eller tillkommit i samband med igenfyllning.

Den södra brunnen täcktes av ett tjockt utjämningslager med riklig förekomst av djurben, vilket utgjorde brunnens yngsta återfyllnadslager. Därefter följde ett omrört skikt med upphettad lera och kol samt både skärvida och skörbrända stenar. Möjligen är detta raseringsmassor från boplatssytan, som använts för att fylla igen brunnen. I botten låg ett skikt som liknade det yngsta, men med större inslag av stenar.



Figur 30. Två brunnar som påträffades vid undersökningen. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad och väglinje), skala 1:300. Översikt med de två brunnarna mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3000.



Figur 31. Brunn 185 undersöks och dokumenteras. Detta var den anläggning som innehöll flest djurben inom hela undersökningsområdet. Brunnen snittades med maskinunderstöd och dokumenterades sedan i sektion. Foto från söder.

Undersökningens största osteologiska material hittades i och i anslutning till denna brunn (figur 31). Benen kom i de lager som använts dels för att fylla igen brunnen, dels för att jämna ut marken ovan nedgrävningen. Majoriteten av benen kom från nötkreatur, men även ben från får/get, svin och häst samt ett ben från fågel förekom. I brunnsfyllningen hittades även två islägg av mellanfotsben från häst (F185:13087:2; figur 32). Skalkorn och fragmenterade sädeskorn av okänd art påträffades dessutom i de jordprover som togs i brunnen. I och med att även brända raseringsmassor förekom i brunnsfyllningen skulle sädeskornen kunna kopplas till de två ekonomibyggnaderna som hittades.

För att bidra till helhetsbilden av brunn 185 bör även resultatet av den makroskopiska analysen från förundersökningen nämnas. Utöver de förkolnade sädeskornen innehöll provet även oförkolnat trä och ogräsfröer, köksavfall som fisk- och djurben, brända ben, och en bränd matskorpa. Utifrån sammansättningen tolkades brunnen ha använts i anslutning till en köks-/bostadsmiljö och fungerat som dricksvattenbrunn snarare än vattenhål för djur (Ajneborn 2015:16).



Figur 32. En av de delar av islägg (F185:13087:2) som hittades i brunn 185, tillverkad av mellanfotsben från häst. Skala 1:1.

De brandpåverkade massorna som använts som återfyllnad i brunnen (185) kan komma från nedbrunna hus på den intilliggande boplatsen (figur 33). Detta skulle kunna tala för att brunnen tagits ur bruk någon gång efter att hus 1 och hus 2 brunnit ned. Brunnen kan med andra ord ha brukats under perioden folkvandringstid – vendeltid, eller något senare.

Den nyupptäckta brunnen (376) som låg längre norrut uppvisade liknande återfyllnadslager som ovan beskrivna brunn, med skillnaden att den saknade det brända skiktet och att lagren innehöll en markant mindre mängd djurben (figur 34). I brunnen hittades endast en del av underkäke från svin och ett skulderblad från nötkreatur.



Figur 35. Framrensad sektion i brunn 185. På bilden syns i brunnens mittdel det skikt med raseringsmassor som använts för att återfylla brunnen. Foto från öster.



Figur 37. Framrensad sektion i brunn 376. Foto från ost – nordost.

Lager

Endast två kulturlager framkom vid undersökningen. Båda lagren var grusiga, med mörka toner som utgjorde en skarp kontrast mot både den ovanliggande matjorden och mot den ljusa undergrunden. Ett av lagren låg i ett nord – sydligt gående längre stråk direkt öster om husområdet (figur 38). Lagret tolkades initialt som ett avfallslager med blandat material från boplatens olika aktiviteter, då kol var synligt i lagret. Detta kunde inte fastställas och tolkades därför i fält som infiltration från någon form av destruktionslager eller spår av en eller flera bränder.

Det andra lagret låg i undersökningsområdets norra del. Lagret bestod av mörkt, brunsvart grus och undersöktes genom rutgrävning. I samband med detta konstaterades att lagret saknade inslag av kulturell påverkan, utöver en keramikskärva från ett mindre kärl från äldre järnålder (F101:5879:1; figur 38) som vid analysen tolkades som ett möjligt degelfragment. Keramiken hittades ytligt i lagret efter avbaning och gick inte att tydligt knyta till lagret. Detta medförde att det var problematiskt att använda keramikskärvan för att datera eller tolka lagret i sig.

Inga spår av det äldre odlingslager som påträffades vid förundersökningen 2014 framkom vid den nu aktuella undersökningen.



Figur 38. Lager som påträffades vid undersökningen. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad och väglinje), skala 1:900. Översikt med de två lagrena mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3000.

Härdar och kokgropar

Vid undersökningen framkom 86 härdar och 10 kokgropar (figur 39). Samtliga kokgropar och 58 av härdarna undersöktes.

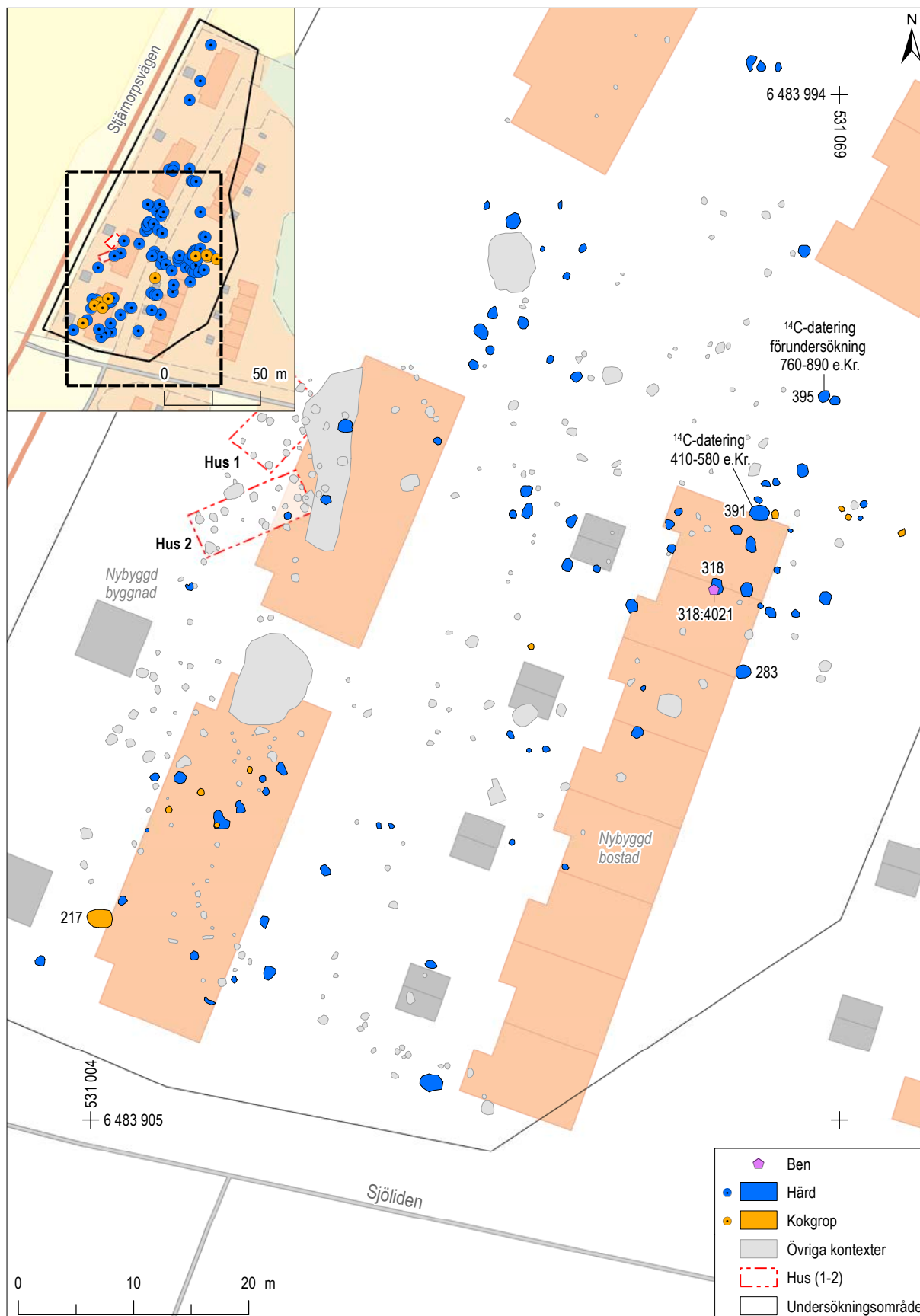
Härdarnas utseende var mycket varierande över undersökningsområdet, med både plana, grunda härdar och några som var lätt skålformade (figur 40 och 41). En ¹⁴C-datering gjordes på kol från en av härdarna (391) som daterades till folkvandringstid – vendeltid, 410–580 e.Kr. En av de nu undersökta härdarna (395) delundersöktes även i samband med förundersökningen 2014 och daterades då till 760–890 e.Kr. Ytterligare några härdar framkom mellan två olika skikt av matjord och tolkades därför ha tillkommit vid ett senare skede än boplatsen. I en av härdarna (318) påträffades två ben, men i övrigt påträffades inga fynd i någon av de undersökta härdarna.

	Härdar	Kokgropar
Antal	86	10
Antal undersökta	58	10
Storlek	0,3–1,2 m i diam. Majoriteten omkring 0,5 m.	0,35–0,8 m i diam. Majoriteten ca 0,5 m.
Djup	0,01–28 m	0,2–0,34 m djupa
Form	Runda, rundade och rektangulära. Majoriteten rundade och rektangulära.	Runda
Utseende	Grunda och relativt plana till lätt skålformade.	Skålformade
Fyllning	Kol och sot med inslag av omrörd silt, lera och eldpåverkade stenar.	Skärviga och skörbrända stenar, inslag av stenar utan värmepåverkan.
Datering	Härd 391: 410–580 e.Kr. Härd 426: 1130–900 f.Kr.	Inga dateringar
Fynd	Härd 318: Ben	Inga fynd

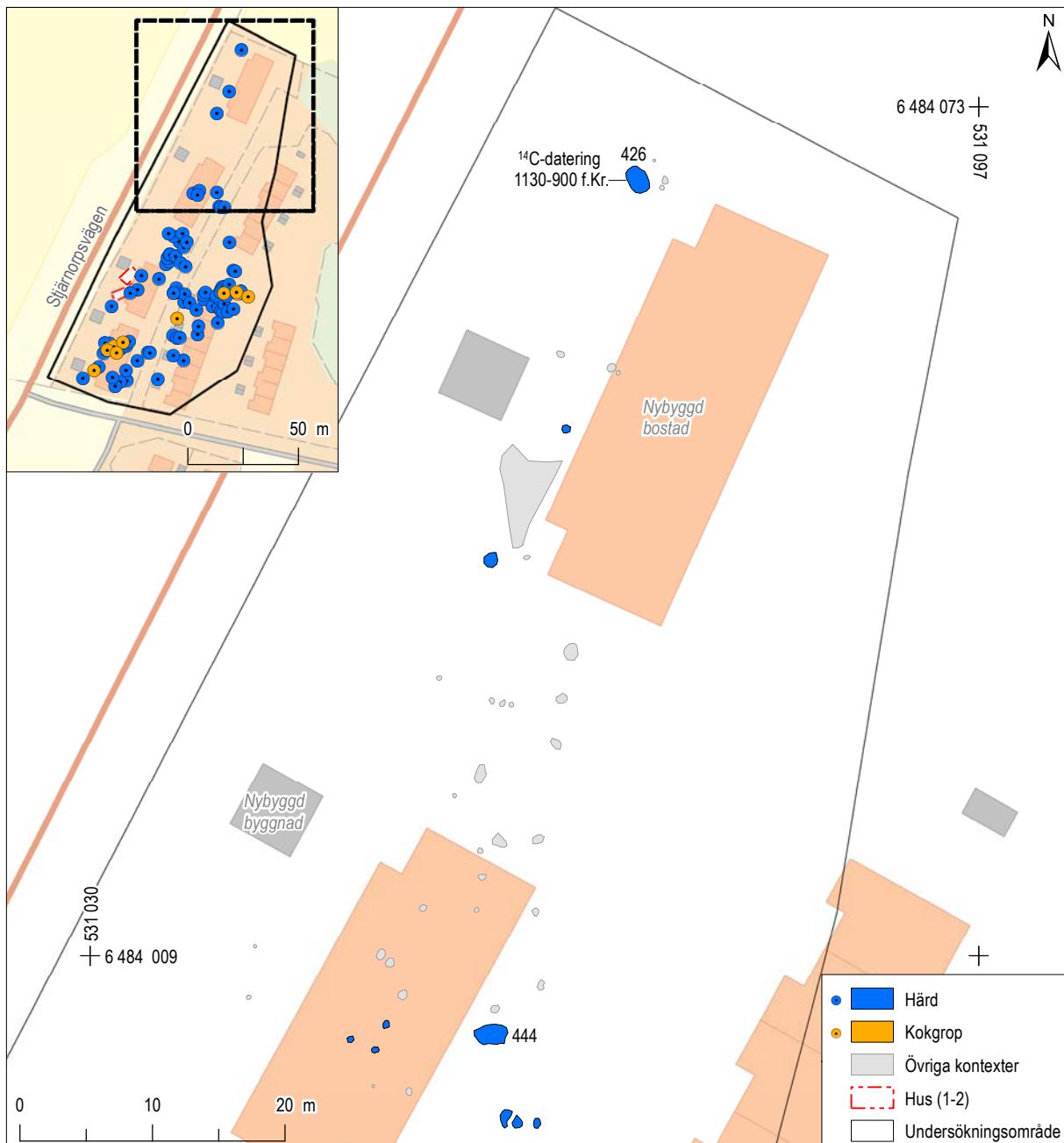
Figur 39. Sammanfattande tabell över de härdar och kokgropar som framkom vid undersökningen.



Figur 40. En av de många härdarna (283) som påträffades, här delundersökt. Foto från sydväst.



Figur 41. Härdar och kokgropar som påträffades i södra delen av undersökningen. Se figur 42 för fortsättningen i den norra delen. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad och väglinje), skala 1:500. Översikt med samtliga härdar och kokgropar mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3 000.



Figur 42. Härdar som påträffades i norra delen av undersökningen. Se figur 41 för fortsättningen i den södra delen. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad och väglinje), skala 1:500. Översikt med samtliga härdar och kokgropar mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3 000.

Ett flertal härdar var tydligt påverkade av jordbruket på platsen och syntes endast som tunna, gråsvarta linser mot undergrunden. Detta var framför allt påtagligt i områdets sydöstra del, där terrängen slutade nedåt mot sjön Roxen i öster.

Två härdar som utmärkte sig storleksmässigt påträffades i områdets norra del, den ena högst upp i norr (426; figur 42 och 43) och den andra något

längre söderut (444; figur 42). Båda härdarna var markant större än de övriga som påträffades, den norra var cirka 2,8 x 1,6 meter stor och den södra var 2,35 x 1,8 meter. Härdarna innehöll rikligt med kraftigt skörbrända och skärviga stenar och marken var tydligt rödbränd av de höga temperaturerna. Den stora härd i norra delen av undersökningsområdet daterades till yngre bronsålder, 1130–900 f.Kr.



Figur 43. Den 2,8 x 1,6 meter stora härd (426) som påträffades i områdets norra del, efter att den delundersökts. På bilden kan man ana den rödbrända undergrunden. Foto från norr.

Kokgroparna var generellt runda i plan, med varierande diameter mellan 0,35 och 0,8 meter. Majoriteten av kokgroparna var dock omkring 0,5 meter i diameter. Samtliga kokgropar innehöll både skärviga och skörbrända stenar, men även en del natursten utan synlig värmepåverkan. En av kokgroparna (217; figur 41 och 44) som tydligt stack

ut i mängden var den stora kokgrop som framkom i undersökningsområdets sydvästra hörn. Denna var 1,8 x 1,5 meter stor.

Inga spår efter hantverk eller matlagning kunde konstateras i vare sig härdar eller kokgropar.



Figur 44. Den stora kokgrop (217) som påträffades i områdets södra del, efter att den delundersökts. Foto från söder.

Nedgrävningar

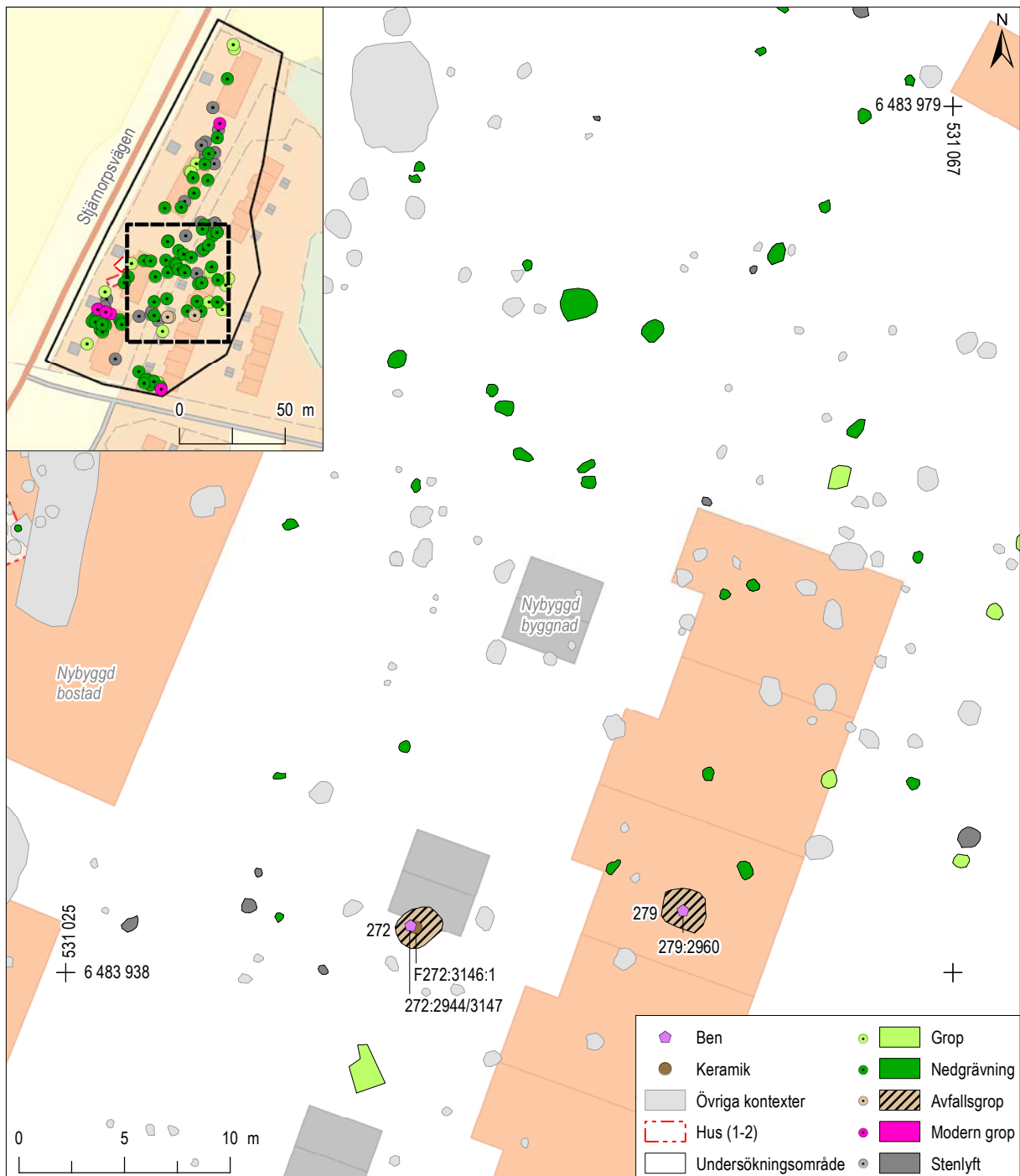
Sammanlagt undersöktes 69 av de totalt 107 påträffade nedgrävningarna. Majoriteten av nedgrävningarna tolkades som stenlyft som tillkommit när marken röjts från sten i samband med odling. Detta var framför allt påtagligt i norra och nordöstra delarna av undersökningsområdet (figur 45). Som kuriosita kan nämnas att en av de som brukat marken kunde intyga att det alltid varit besvärligt med all sten i området, trots att så mycket tagits bort under åren. Om detta vittnar även de stenar som lagts på impedimentet i västra delen av undersökningsområdet, samt vid det trädbevuxna impedimentet i öster. Att marken var svårchaktad noterades även i samband med förundersökningen 2014.

Två större gropar har tolkats som avfallsgropar. Båda var cirka 2 x 2 meter stora. I en av avfallsgroparna (272; figur 46) påträffades ben från nötkreatur, men även en del av överkäke med bevarade tänder från hund. I denna framkom även keramik av äldre järnålderskaraktär, och emmer-/speltvete och obestämda sädeskorn hittades vid den arkeobotaniska analysen material från. I den andra avfallsgropen (279) påträffades endast osteologiskt material, med främst ben från häst, men även nötkreatur, svin och får/get förekom.

Hos de flesta av nedgrävningarna gick det inte att definiera funktion. Deras storlekar varierade från cirka 0,4 x 0,3 meter upp till 2 x 1,3 meter, med generell storlek på omkring 0,5–0,8 meter och djup på cirka 0,1–0,3 meter. Deras utseende och fyllning skilde sig mycket, men flera hade gemensamt att de innehöll enstaka djurben eller kol.



Figur 45. Stenlyft i norra delen av undersökningsområdet. Bilden visar dels den steniga marken, dels många av de mörkfärgningar som har tolkats som stenlyft från stenröjning av åkern. I bakgrunden syns bron som korsar Motala ström. Foto från syd – sydost.



Figur 46. Nedgrävningar och gropar som påträffades i södra delen av undersökningen. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval byggnad och väglinje), skala 1:300. Översikt med samtliga nedgrävningar och gropar mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3 000.



SAMMANFATTNING AV BOPLATSENS UTVECKLING OCH DESS NÄRMILJÖ

Undersökningen har kunnat visa på en lång brukning av platsen, åtminstone från yngre bronsålder till vikingatid. Eftersom inga spår av stenåldern framkom på den nu undersökta boplatserna kommer inte perioden beröras vidare. Undersökningar av andra boplatser i Kungsbro har dock uppvisat spår av aktiviteter från stenålder, bland annat hällkistan med barnbegravning inom grav- och boplatsområde L2010:8561, men även en härd som ¹⁴C-daterats till senneolitikum, det vill säga bondestenålder (Helander 2021) samt fynd av bearbetat stenmaterial som framkommit vid undersökningar.

Händelser inom boplatserna och dess närmiljö kan utifrån detta grovt sett delas in i fem olika faser. Dessa presenteras här översiktligt i text, samt i en mer detaljerad genomgång av respektive daterande konstruktion eller handling i tabellform (figur 47). De lämningar som omnämns redovisas även på översiktskarta över den nu undersökta boplatserna

och dess närområde (figur 48). Platsen har använts kontinuerligt och spåren av de aktiviteter som utförts var därför bitvis svåra att särskilja dateringsmässigt. Detta gäller framför allt den stora mängd härdar och odefinierade gropar som påträffats.

Gravfält och ensamliggande gravar kommer fungera som referenspunkter i utblickar. De lämningar som omger boplatserna hör dock generellt hemma i perioden bronsålder till yngre järnålder (Nyberg 2008a:4). De gravfält, ensamliggande gravar och skålgropsförekomster som finns i närheten kan spegla både brons- och järnålder. Däremot kan nämnas att skärvstenshögar generellt kopplas till bronsålder, medan stensträngar är signifikanta för järnålderslandskapet.

Det sparsamma materialet från medeltid och tidigmodern tid medför att endast en mycket översiktlig utblick görs över denna period.

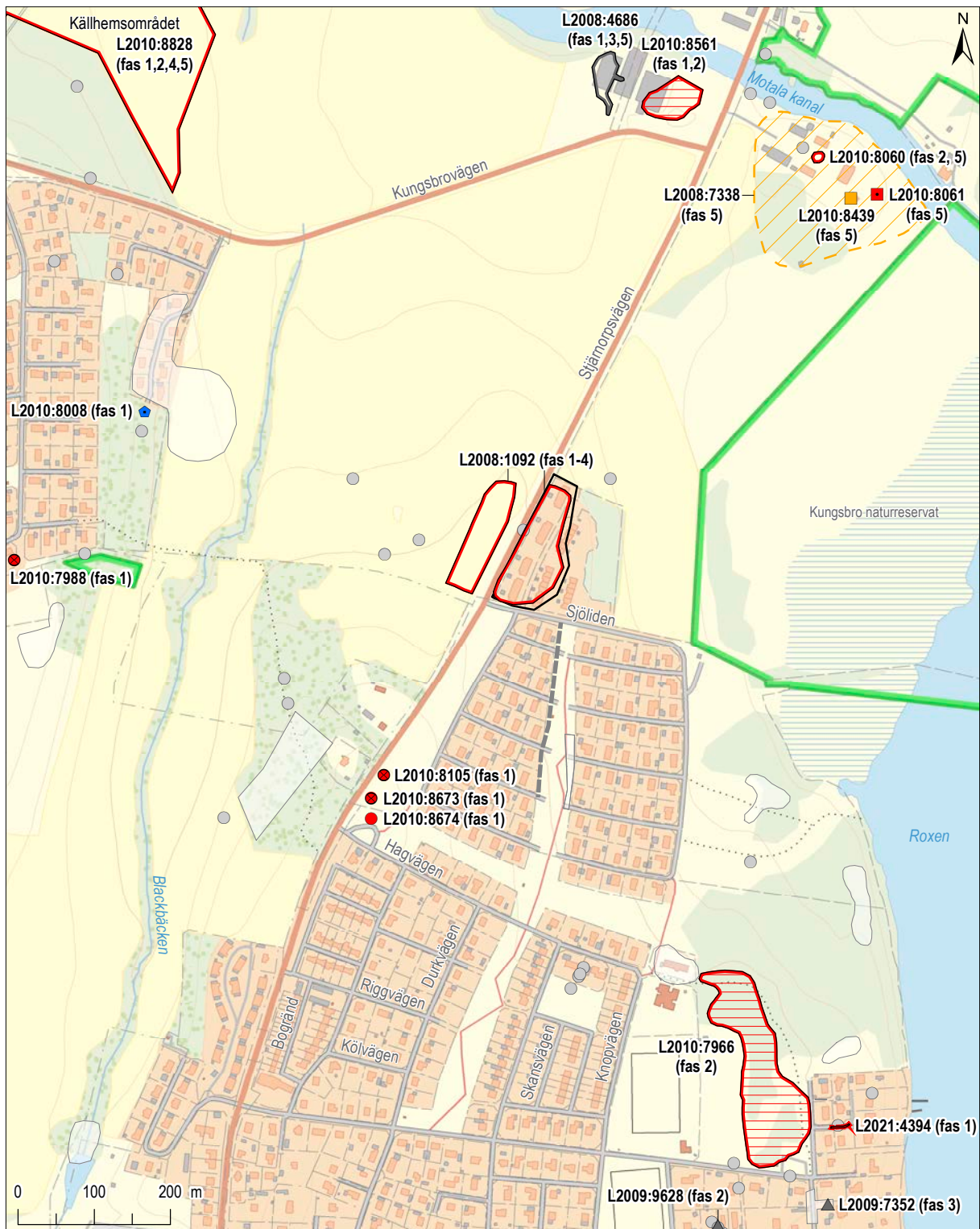


	Kronologi	Lämnings-nr (KMR)	Konstruktioner och handlingar	Underlag för datering	Undersökning	Litteratur/källa
EAS 1	Jägerstenålder	L2010:8828	Boplats	Typologi: Slagen kvarts, flinta	Förundersökning 2008	Nyberg, P. 2008a
	Bondestenålder (senneolitikum)	L2010:8561	Hällkista med barnbegravning, skelettgrav	Typologi: Gravskick	Undersökning 1999	Hörfors, O. 2007
	Bondestenålder (senneolitikum)	L2021:4394	Boplats, kulturlager och härdgrop	¹⁴ C: Härdgrop 1869–1619 f.Kr. Typologi: Flinta	Schaktningsövervakning 2021	Helander, A. 2021
	Stenålder	L2010:8008	Boplats	Typologi: Bränd flinta, kvartsavslag	Förundersökning 2010	Hörfors, O. 2011
	Äldre – yngre bronsålder	L2010:8105 L2010:8673 L2010:8674	Brand- och skelettgravar	Typologi: Bronsföremål daterade till äldre och början av yngre bronsålder	Undersökning 1953	Östmark, K. 1979
	Bronsålder	L2010:7988	Hög	Typologi: Gravskick	Undersökning 1973	Östmark, K. 1979
	Yngre bronsålder	L2008:1092	Utkant av boplats. Härdområde.	¹⁴ C: Härd 1129–990 f.Kr.	Förundersökning 2015	Ajneborn, B. 2015
	Yngre bronsålder	L2008:1092	Utkant av boplats. Härdområde.	¹⁴ C: Härd 1300–900 f.Kr.	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Yngre bronsålder	L2008:1092	Boplats, lösfynd	Typologi: Spjutspets, brons	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Yngre bronsålder	L2010:8828	Boplats	¹⁴ C: Grop 810–740 f.Kr. Typologi: Keramik daterad till yngre bronsålder – äldre järnålder	Förundersökning och undersökning 2006	Konsmar, A, muntlig uppgift i Nyberg, P 2008a
EAS 2	Yngre bronsålder – förromersk järnålder	L2008:4686	Härd	¹⁴ C: Härd	Förundersökning 2016	Samuelsson, F. 2016
	Förromersk järnålder	L2008:1092	Härdområde	¹⁴ C: Härd 190–20 f.Kr.	Förundersökning 2015	Ajneborn, B. 2015
	Förromersk – romersk järnålder	L2010:7966	Boplatslämningar invid gravfält	¹⁴ C: Förromersk – romersk järnålder	Slutundersökning 1990	Inventeringsbok, Dnr 2352/90.
	Romersk järnålder	L2008:1092	Utkant av boplats, förvaring. Ekonomibyggnad fyrstolpshus.	¹⁴ C: Stolphål 0–130 e.Kr.	Förundersökning 2015	Ajneborn, B. 2015
	Romersk järnålder	L2009:9628	Härd	¹⁴ C: 70–240 e.Kr.	Förundersökning 2013	Lindberg, R & Lundberg A. 2013
	Romersk järnålder	L2010:8561	Två skelettgravar, en man med vapenuppsättning och en kvinna med "magiska föremål".	Typologi: Gravgåvor	Undersökning 1999	Hörfors, O. 2007
	Tidig järnålder	L2010:8561	Grophus med ett vedförråd och ett rum med torkugn för säd (ria med hypokaustugn). Inom yta med gårds- och gravlämningar.	Typologi: Lövkniiv från tidig järnålder	Undersökning 1999	Hörfors, O. 2007
	Romersk järnålder	L2008:1092	Matlagning inom extensivt brukat område	¹⁴ C: Kokgrop 70–230 e.Kr.	Förundersökning 2010	Hörfors, O. 2011
	Romersk järnålder	L2008:1092	Matlagning inom extensivt brukat område	¹⁴ C: Härd 130–330 e.Kr.	Förundersökning 2010	Hörfors, O. 2011
	Romersk järnålder	L2010:8060	Boplats	¹⁴ C: Härd 315 e.Kr.	Flertal undersökningar, årtal ej angivet	Tagesson, G. 2001
	Romersk järnålder	L2008:1092	Matlagning inom extensivt brukat område	¹⁴ C: Härd 240–410 e.Kr.	Utredning etapp 2 2010	Hörfors, O. 2010
	Romersk järnålder – folkvandringstid	L2010:8828	Härdgrop	¹⁴ C: Härdgrop 250–530 e.Kr.	Förundersökning 2008	Nyberg, P. 2008a

Figur 47. En översiktlig summering av ett urval händelser i undersökningsområdets närmiljö. De faser som presenteras är baserade på tidigare undersökningar, dels daterade anläggningar och dels fyndmaterial och typologier. Se figur 48 för korrelerande plan över lämningarna.

	Kronologi	Lämnings-nr (KMR)	Konstruktioner och handlingar	Underlag för datering	Undersökning	Litteratur/källa
FAS 3	Folkvandringstid	L2008:1092	Avfallsgrop	Typologi: Keramik daterad till äldre järnålder	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Folkvandringstid	L2008:1092	Odef. härd	¹⁴ C: Härd 380–540 e.Kr.	Förundersökning 2015	Ajneborn, B. 2015
	Folkvandringstid	L2008:4686	Boplats	¹⁴ C: Lurfodrad grop 420–508 e.Kr.	Utredning etapp 2 2013	Samuelsson, F. 2013
	Folkvandringstid	L2008:7338	Urnegrav inom borgområde	Typologi: Fynd, bl.a. agraffknappar	Flertal undersökningar	Tagesson, G. 2001
	Folkvandringstid	L2008:4686	Härd, boplats	¹⁴ C: Härd folkvandringstid	Förundersökning 2016	Samuelsson, F. 2016
	Folkvandringstid – vendeltid	L2008:1092	Härd, boplats	¹⁴ C: Härd 410–580 e.Kr.	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Folkvandringstid – vendeltid	L2008:1092	Utkant av boplats, förvaring. Ekonomibyggnad hus 1.	¹⁴ C: Stolphål 550–600 e.Kr.	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Folkvandringstid – vendeltid	L2008:1092	Utkant av boplats, förvaring. Ekonomibyggnad hus 2.	¹⁴ C: Stolphål 430–640 e.Kr. Typologi: Keramik daterad till äldre järnålder.	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Vendeltid	L2008:1092	Utkant av boplats	¹⁴ C: Grop 640–770 e.Kr.	Förundersökning 2015	Ajneborn, B. 2015
	Vendeltid	L2009:7352	Härd	¹⁴ C: Vendeltid	Uppgift saknas	Kulturmiljöregistret
FAS 4	Vikingatid	L2010:8828	Boplats	¹⁴ C: Grophus 690–900 e.Kr	Förundersökning 2008	Nyberg, P. 2008a
	Vikingatid	L2008:1092	Boplats, lösfynd	Typologi: Bjällra	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
	Vikingatid	L2008:1092	Boplats, lösfynd	Typologi: Spänne 800-tal	Undersökning 2021	Låås, J. 2022
FAS 5	Vikingatid	L2008:1092	Odef. härd	¹⁴ C: 760–890 e.Kr	Förundersökning 2015; även undersökt vid undersökning 2021.	Ajneborn, B. 2015 Låås, J. 2022
	Medeltid	L2008:4686	Boplats	Typologi: Grop, tidigmedeltid	Förundersökning 2016	Samuelsson, F. 2016
	Medeltid	L2010:8828	Gropfynd	Typologi: Nyckel, keramik	Utredning etapp 2 2010	Nyberg, P. 2008a
	Medeltid	L2010:8060	Stenhusgrund	Fyndmaterial, placering	Flertal undersökningar	Samuelsson, F. 2016 Tagesson, G. 2001
	Medeltid	L2010:8061	Tegelbyggnad, myntfynd och glaserat tegelgolv	Typologi: Mynt, tegelgolv	Flertal undersökningar	Kulturmiljöregistret Samuelsson, F. 2016 Tagesson, G. 2001.
	Medeltid	L2010:8439	Källargrund	Typologi: Byggnads-konstruktion	Flertal undersökningar	Samuelsson, F. 2016 Tagesson, G. 2001
	Medeltid – tidigmodern tid	L2008:7338	Borgområde. Omnämning då attungar i Bro doneras till Vreta kloster, 1100-tal. Biskopsborg 1200-tal, sedermera kungsgård under Gustav Vasa 1500-tal. Stenbyggnad daterad 1400-tal, smedja daterad 1400–1500-tal, medeltida källare, tornbyggnad, vallgravsanläggning, träbyggnad 1600-tal m.m.	Historiska källor Typologi: Fynd och murverk ¹⁴ C-datering bl.a. kulturlager: 1260–1390 e.Kr.	Flertal undersökningar	Tagesson, G. 2001 Asserstam & Lundgren. 2015

Figur 47, forts. Tabell med en översiktlig summering av ett urval händelser i undersökningsområdets närmiljö. De faser som presenteras är baserade på tidigare undersökningar, dels daterade anläggningar och dels fyndmaterial och typologier. Se figur 48 för korrelerande plan över lämningarna.



Figur 48. Boplatzens utveckling och närmiljö. Aktuella lämningar är markerade med etikett. För mer information om dessa lämningar se figur 47. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:8 000.

- | | | |
|---|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> □ Undersökningsområde □ Fornlämning (KMR) ● Stensättning ● Hög ■ Husgrund, förhistorisk/medeltida ▭ Grav- och boplatsoområde ▭ Boplatsoområde | <ul style="list-style-type: none"> □ Möjlig fornlämning (KMR) ■ Husgrund, historisk tid ▭ Borg □ Ingen antikvarisk bedömning (KMR) ▲ Härd ▭ Boplatsoområde | <ul style="list-style-type: none"> □ Övrig kulturhistorisk lämning (KMR) ■ Fornlämningstyp. lämning □ Övriga lämningar (KMR) ● Övriga --- Övriga □ Övriga |
|---|--|---|

Fas 1. Bronsålder (cirka 1100–500 f.Kr.)

De äldsta lämningar som har daterats inom boplatsen utgörs av två härdar, båda belägna inom lämningens nordöstra del. Dessa gav dateringar till perioden yngre bronsålder. Även den spjutspets (F101:1036:1) som påträffades i matjorden vid metalldetekteringen bedömdes kunna härröra från yngre bronsålder.

Utblick

Att människor vistats på platsen under bronsålder vittnar bland annat de gravar som ligger strax söder om boplatsen. Två högar undersöktes år 1953 och visade sig innehålla både brand- och skelettgravar, sammanlagt 15 individer, samt ett flertal bronsföremål från äldre bronsålder till början av yngre bronsålder (Östmark 1979:5). Inom boplats L2010:8828 har en grop daterats till yngre bronsålder, och keramik från perioden yngre bronsålder/äldre järnålder har påträffats (Nyberg 2008a:5). Likaså talar närvaron av skärvstenshögar och skålgropar i området generellt för en utbredd aktivitet i Kungsbro under bronsålder. Det bortplöjda blocket med skålgropar som legat strax norr om nu den aktuella fornlämningen ska sannolikt knytas till fasen.

Fas 2. Äldre järnålder:

Förromersk järnålder till romersk järnålder
(cirka 500 f.Kr–400 e.Kr.)

Från och med förromersk järnålder började boplatsen alltmer ta sin form. Redan då verkar dessa delar utgöra boplatsens utkant. En härd daterades vid förundersökningen 2015 till förromersk järnålder. Detta åtföljdes sedan av en fortsatt ökad aktivitet under romersk järnålder, då ett fyrstolpshus anlades i boplatsens sydöstra del. Ett flertal kokgropar och härdar tillkom även utmed boplatsens utkanter under denna period.

Utblick

När boplatsen började ta sin form skedde flera samtida händelser i närområdet. Stensträngar och gravfält

började anläggas längs med de högre partierna. Norr om vår boplats begravdes vid tiden omkring år 0 en man och en kvinna inom det som idag utgör grav- och boplatsområde L2010:8561. I samma område anlades också ett grophus med vedförråd och ett utrymme med torkugn för säd (Hörfors 2010:6f). Även i det stora boplatsområdet nordväst om boplatsen, Källhemsområdet, talar en härd med liknande dateringar om att samtida aktiviteter skett även här. Fler ensamliggande härdar har fått liknande dateringar, bland annat en härd (L2009:9628) som undersökts knappt en kilometer söder om undersökningsområdet.

Fas 3. Skiftet äldre till yngre järnålder: Folkvandringstid till vendeltid

(cirka 400–800 e.Kr.)

Vid skiftet från folkvandringstid till vendeltid verkar aktiviteten ha varit som högst på boplatsen. Den tidigaste dateringen kommer från en härd som daterades till folkvandringstid. Två hus anlades i boplatsens sydöstra del, vilka tycks ha använts som ekonomibyggnader. Förekomsten av bland annat vete i jordprover från stolphål talar för närvaron av en högreståndsmiljö. Inom och i anslutning till den ena byggnaden har keramik påträffats, vilken daterats till äldre järnålder. Liknande keramik påträffades även i en av de undersökta avfallsgroparna. Även en härd som daterats vid denna undersökning gav dateringen övergången från folkvandringstid–vendeltid, samt en grop som daterades till vendeltid vid förundersökningen 2015. Möjligen skulle också åtminstone den södra av de två påträffade brunnarna kunna kopplas till denna fas (brunn 185).

Utblick

Samtidigt som aktiviteten var som högst på vår boplats har man både bott och begravt sina döda vid det som sedermera kom att bli Kungsbro gård. Bland annat anlades en urnegrav, vars fyndsammansättning har daterat den till folkvandringstid (Tagesson 2001). I anslutning till denna finns även stolphål, härdar och keramik som daterats till äldre järnålder (Hörfors 2010:6ff).

Vid boplats L2008:4686 strax väst om dessa har man också under folkvandringstid grävt en grop som försetts med lerfodring (Samuelsson 2013).

Två härdar kan också kopplas till fasen, den ena vid boplats L2008:4686 nordväst om nu undersökt boplats, daterad till folkvandringstid (Samuelsson 2016). Den andra var en ensamliggande härd, strax sydost om vår boplats, daterad till vendeltid (L2009:7352).

I samma område har även ett kulturlager ¹⁴C-daterats till vendeltid (Carlsson 2008:7).

Fas 4. Yngre järnålder:

Vikingatid (cirka 800–1050 e.Kr.)

Boplatsens enda anläggning som kunde dateras till vikingatid var en härd som påträffades inom den östra delen av undersökningsområdet. Ytterligare spår av vikingatiden hittades dock i samband med metalldetekteringen av matjorden, i form av den bjällra och det likarmade spänne av vikingatida typ, som diskuterats ovan.

Utblick

Vikingatiden tycks vara sparsamt representerad även i närområdet, åtminstone beträffande konstaterade och daterade lämningar. Inom det stora boplatsområdet vid Källhemsområdet har dock ett grophus anlagts under denna fas, daterat till 690–900 e.Kr. (Nyberg 2008a:13).

Kanske har man även fortsättningsvis bott och verkat vid dagens Kungsbro gård. Två av de ¹⁴C-dateringar som utförts i samband med undersökningarna i borgområdet har mycket breda dateringsspann, där vikingatiden tangeras. Dessa gav dateringarna 890–1180 e.Kr., respektive 1020–1260 e.Kr. Eftersom de är utförda på kol som hittats i kalkbruk, tillsammans med osäkerhet hos träets egenålder, får dateringarna dessvärre anses vara ganska osäkra (Tagesson 2001:39). Det går dock inte att utesluta att man vistats på platsen även under vikingatid.

Fas 5. Medeltid – modern tid

(1050–1850 e.Kr.)

Ett mycket litet material från aktiviteter som inträffat efter vikingatid påträffades. Mest påtagligt var relativt moderna avtryck, så som de härdar som påträffades mellan två lager av matjord. Dessa har anlagts under ett skede då marken nyttjas som äng eller för odling. Kanske hör även de störhål med bevarat trä i till denna fas. Att marken har brukats är också påtagligt utifrån de överplöjda härdar som påträffades i områdets östra delar, samt all den sten som röjts från åkern och lämnat ett stort antal gropar mot undergrunden. De enda fynd som kan knytas till denna fas har påträffats i matjorden och sentida nedgrävningar, såsom en skärva yngre rödgoods samt fragment av tegel och porslin.

Vid tidigare undersökning hittades spår av gamla Stjärnorpsvägen i den västra delen av boplatsten, vilken gick att knyta till den sträckning som syns på häradsekonomiska kartan från 1866–1877. Även den stenpackning som hittades strax norr om det nu undersökta området tolkades som rester av en byggnad från historisk tid (Nyberg 2014:5).

Utblick

Sannolikt har Kungsbro gård och aktiviteter kopplade till denna haft en stor inverkan på platsen från åtminstone 1200-talet, eller möjligen så tidigt som 1100-talet (Tagesson 2001:8f). Även platsens närhet till Vreta kloster och kyrka har troligen haft stor betydelse. I direkt anslutning till det nu undersökta boplatsområdet tycks dock medeltidens spår framför allt finnas borgområdet. En expansion med bebyggelse tycks ske under 1200- och 1300-tal. Flertalet undersökta anläggningar, såsom stenhus, vallgrav och smedja från både 1400–1500-tal och husgrunder från 1600-tal visar på kontinuerlig vistelse och växande verksamhet på platsen (Tagesson 2001:39ff). Även mer nyligen daterade lager och fyndmaterial har på senare tid bidragit till tolkningen om borgområdets historia från medeltid och in i 1700-talet (Asserstam & Lundgren 2015:6).

Fynd av medeltida karaktär har dock även gjorts utanför borgområdet. Bland annat har en nyckel och keramik hittats inom den undersökta boplatsen norr om boplats L2008:1092. Inom samma boplats hittades även stolphål och gropar som kunde dateras

till medeltid. Likaså påträffades en grop med tidig-medeltida datering vid den stora boplatsen inom Källhemsområdet, nordväst om det nu aktuella undersökningsområdet (Nyberg 2008a:5, 12).



Figur 49. Solig vårmorgon under undersökningens första vecka. Foto från sydväst.



DISKUSSION

Undersökningen har påvisat att lämningar från bronsåldern är få. Från tidsperioden har endast en stor härd, möjligen två, i norra delen av undersökningsområdet kunnat konstateras, samt den spjutspets som påträffades vid metalldetektering. I och med att föregående förundersökning av platsen år 2015 gav liknande dateringar är det också rimligt att anta att fler av de undersökta härdarna kan höra till samma period. Den daterade härdens placering i landskapet tycks också strategiskt vald, på en plats där den varit väl synlig från både land och vatten. Härdområdets närhet till Roxen och de sankmarker som funnits i anslutning till denna, liksom de gravfält och gravar som daterats till bronsålder i närområdet visar att platsen varit av betydelse för bronsålderns människor. Kanske har den utgjort en kultplats.

Generellt kan sägas att de många härdar och kokgropar som hittats på platsen representerar många olika handlingar såsom matlagning, värmekälla och kanske även metallhantverk. De spridda dateringarna från denna och tidigare undersökningar visar på att ett kontinuerligt anläggande av härdar har skett på platsen från yngre bronsålder och åtminstone in i vikingatid. En del härdar har även tillkommit under historisk tid.

De hus som har påträffats har dateringar från romersk järnålder till vendeltid. Baserat på resultaten av den arkeobotaniska analysen liksom avsaknad av härdar i husen kan husen tolkas på två sätt. Antingen har de utgjort ekonomibyggnader som använts till

förvaring, snarare än bostadshus, eller så har bara förrådsdelarna av husen hittats. Om husen utgjort ekonomibyggnader talar detta, i kombination med de många härdarna, för att de delar av boplatsen som hittills har undersökts utgör utkanterna av en gårdsmiljö (Göthberg 2000:94ff). Även förekomsten av avfallsgropar och spår av metallhantering bekräftar detta. Eftersom inga bostadshus har påträffats kan det tala för att dessa har försvunnit vid anläggandet av Stjärnorpsvägen, eller att bostadshusen helt enkelt har varit belägna någon annanstans i närområdet.

Resultaten av den arkeobotaniska analysen indikerar att de nu undersökta husen tillhört en högreståndsmiljö som tycks ha brukat på platsen under framför allt skiftet mellan äldre och yngre järnålder, folkvandringstid till vendeltid. Kanske var även metallhanteringen kopplad till denna miljö. Var själva storgården har legat är dock osäkert, men den kan ha utgjort en föregångare till det som sedan kom att bli Kungsbro gård. Detta strategiska läge bör inte varit ovanligt under järnåldern.

Vikingatida närvaro på platsen representeras av en daterad härd samt ett likarmat spänne och en bjällra. Sannolikt kan flera av de härdar som inte daterats tillskrivas denna period. Inga hus kan dock kopplas till perioden inom området. Kanske talar detta för att boplatsen förlorar sin betydelse under senare delen av järnåldern. Eventuellt är det också i samband med detta som den södra brunnen tas ur bruk och fylls igen.

Även historisk tid var sparsamt representerat i materialet och syntes endast genom spår av gårdsgårdar och gropar med förekomst av tegel och porslin. De många stenlyft som påträffades kan knytas till omfattande stenröjning som skett under historisk tid, möjligen redan från tiden när Bro gård uppförs, med kontinuitet in i modern tid. Inga spår efter tidigmodern bebyggelse har däremot påträffats. Fynd från senare tider är generellt mycket få, vilket indikerar att området snarare använts som ängsmark än odlingsmark.

Utvärdering och avslutning

Majoriteten av undersökningsplanens punkter beträffande metod, fynd och analyser har kunnat efterföljas och genomföras enligt planering. I den övergripande vetenskapliga bearbetning som ingick i uppdraget har boplatsen och dess olika faser satts i relation till dess närmiljö, med övergripande utblickar över angränsande fornlämningar och relevanta undersökningar som genomförts i området.

Ett undantag kom även att göras beträffande den planerade förmedlingen. Detta berodde på att undersökningen genomfördes under pågående pandemi våren 2021, vilket medförde att inga förmedlingsinsatser med publik kunde göras på plats. Förmedling har i stället skett i de inlägg som publicerats via Arkeologikonsults sociala medier efter avslutad undersökning.

De frågeställningar som upprättades i undersökningsplanen har besvarats utifrån de lämningar som framkom vid undersökningen. Förståelsen av den nu undersökta ytan har till viss del begränsats av det faktum att hela boplatsen inte undersöktes samt att den har skurits av Stjärnorpsvägen.

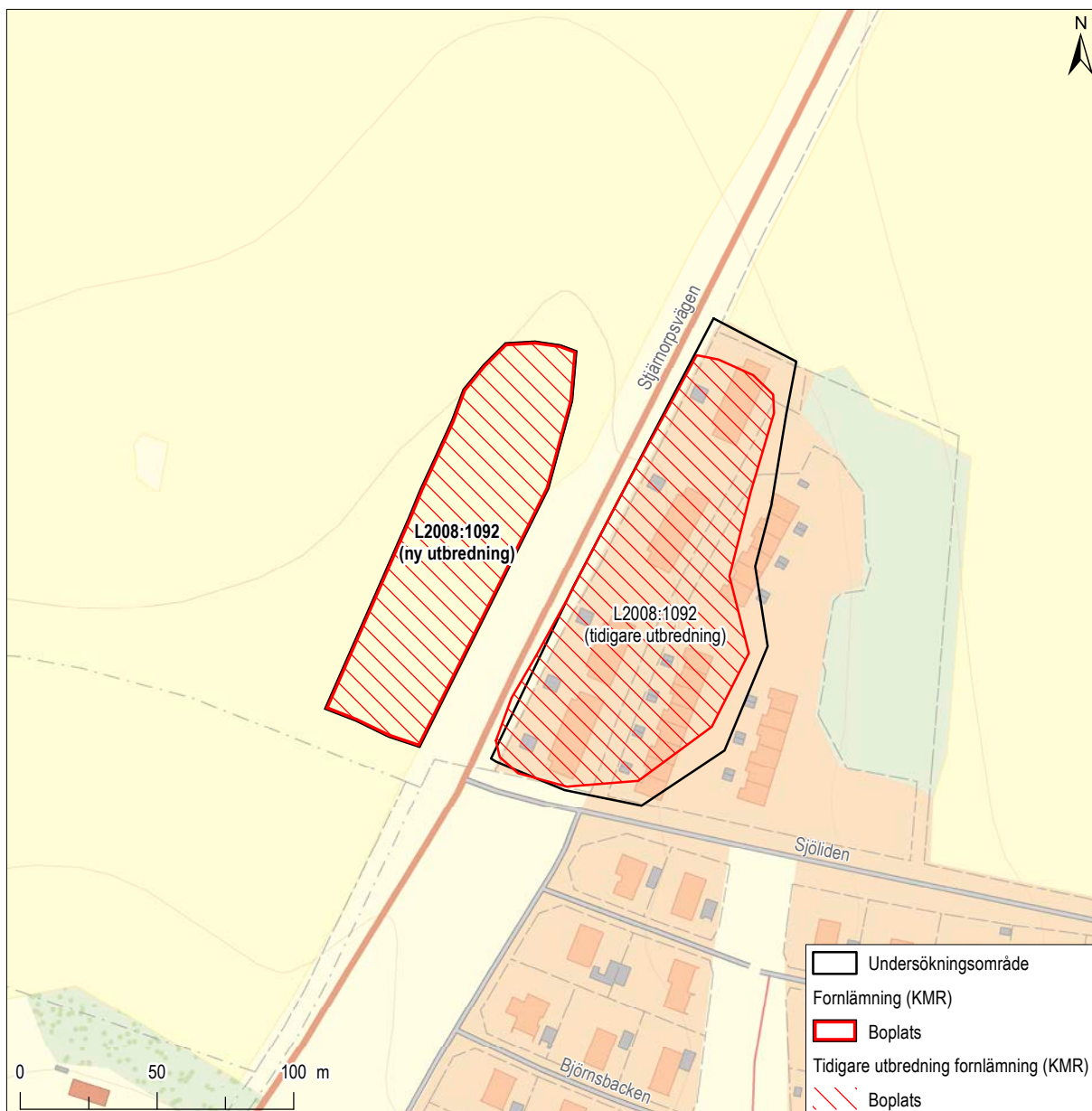
För att sammanfatta undersökningens resultat kan en återknytning till frågeställningarna göras. Sammantaget kan man utifrån undersökningens resultat anta att platsen varit kontinuerligt bebodd från bronsålder till åtminstone vikingatid, även om de hus som påträffades ligger relativt centrerat i övergången mellan äldre och yngre järnålder. Detsamma tycks gälla generellt i Kungsbro.

På boplatsen finns inga tydliga spår av hantverk och inte heller påträffades spår efter byggnader för någon annan specialiserad verksamhet. Av allt att döma har dock någon form av metallhantverk bedrivits i närheten av de nu undersökta ekonomibyggnaderna, såsom smide eller gjutning. Detta visade sig i form av keramik som sekundärbränts i mycket hög temperatur samt förekomst av glödska som hittades i stolphål tillhörande och i anslutning till hus 2. Denna verksamhet tycks kunna knytas till fas 3, perioden omkring folkvandringstid och vendeltid.

De byggnader som påträffades bestod av två mindre ekonomibyggnader som framkom vid den nu aktuella undersökningen. Inga spår av bostadshus eller andra funktionsbyggnader kunde dock konstateras. Detta innebär att vi utöver ekonomibyggnaderna inte känner till hur boplatsen varit organiserad, eller hur dess fulla rumsliga organisation sett ut. Detta beror sannolikt på att boplatsens kärna har legat inom den sträcka där Stjärnorpsvägen anlagts. Något som stärker den teorin är att de lämningar som hittills har kunnat undersökas inom boplatsen har bestått av anläggningar som är typiska för boplatsens utkant. En gårdsstruktur går därför inte att urskilja.

Även om ingen förändring av boplatsens rumsliga organisation gick att urskilja så kan en platsstabilitet anas. Fyrstolpshuset från romersk järnålder kan visa på en expansion av boplatsen under övergången från äldre till yngre järnålder, med fortsatt eller utökat behov av byggnader för förvaring. Man kan dock tyda en specialisering inom odling i förekomsten av skalkorn och vete i stolphålen till de ekonomibyggnader som kunde knytas till tiden för denna expansion. Detta talar för specialisering utifrån en efterfråga från en högre ståndsmiljö. Om denna storgård har funnits inom eller i anslutning till den nu undersökta boplatsen går dessvärre inte att svara på. Avsaknaden av vikingatida hus kan tala för att boplatsen förlorar sin betydelse under slutet av yngre järnålder.

Med utgångspunkt i undersökningens resultat har fornlämningens beskrivning och utbredning modifierats i Kulturmiljöregistret (KMR). Fornlämning L2008:1092 kvarligger nu endast väster om Stjärnorpsvägen (figur 50).



Figur 50. Fornlämningens nya utbredning efter att dess östra del undersökts i sin helhet. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:2500.



REFERENSER

Litteratur

- AAGÅRD, G-B. 1984. Gleicharmige Spangen. I: Arwidsson, G (Red). 1984. *Birka II:1. Systematische Analysen der Gräberfunde*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Stockholm.
- AJNEBORN, B. 2015. *Boplatslämningar vid Kungsbro*. Östergötland, Linköpings kommun, Vreta klosters socken, Kungsbro 1:785. RAÄ 258. Arkeologisk förundersökning. Arkeologiska uppdragsverksamheten, Statens Historiska Museer. Rapport 2015:100. Linköping.
- ASSERSTAM, M & LUNDGREN, R. 2015. *VA-arbete på Kungsbro gård. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 194:1, Kungsbro 1:758, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län*. Rapport 2015:37.
- CARLSSON, T. 2008. *Kulturlager, härdar och slagg vid Snipvägen, Berg. Snipvägen, Kungsbro 1:126, Vreta kloster socken, Linköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet, UV Öst rapport 2008:49.
- FELDT, A-C. 2003. *Stenålder vid Kungsbrovägen. Kungsbro 1:499 och Ugglebovägen. Invid bl.a. RAÄ 85, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning*. Rapport 36:2003. Östergötlands museum.
- GRÄSLUND, A-S. 1984. Schellen. I: Arwidsson, G (Red). 1984. *Birka II:1. Systematische Analysen der Gräberfunde*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Stockholm.
- GÖTHBERG, H. 2000. *Bebyggelse i förändring: Uppland från slutet av yngre bronsålder till tidig medeltid*. Diss. Uppsala: Univ.
- HELANDER, A. 2021. *Snipvägen i Berg – kulturlager från neolitikum. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Östergötland, Linköpings kommun, Vreta klosters socken, del av fastighet Kungsbro 1:126 och 1:58, L2010:8814*. Arkeologerna, Statens Historiska Museer. Rapport 2021:105.
- HJULSTRÖM, B & LINDEBERG, M. I manus. *Undersökningarna i Ströja*. Rapporter från Arkeologikonsult årtal okänt:2375.
- HÖRFORS, O. 2007. *Kungsbro motor. Vapengrav i tre nivåer. RAÄ 197, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk undersökning*. Rapport 2007:6. Östergötlands museum.
- HÖRFORS, O. 2010. *Inför planerad nybebyggelse i Gråtedalen. RAÄ 206, Kungsbro 1:759, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning, etapp 2*. Rapport 2010:94. Östergötlands museum.
- HÖRFORS, O. 2011. *Gråtedalen i Kungsbro – en nyupptäckt boplat. Intill RAÄ 206, Kungsbro 1:759, Vreta Klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning*. Rapport 2011:46. Östergötlands museum.
- LINDBERG, R. & LUNDBERG, A. 2013. *Härdar i Berg. Arkeologisk förundersökning. Kungsbro 1:767 och 1:768. Vreta klosters socken. Linköpings kommun. Östergötlands län*. Östergötlands museum. Rapport 2013:81.

NYBERG, P. 2008A. *Förundersökning i Källhemsområdet. RAÄ 214, Kungsbro 1:49, 1:449 och 1:759, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2008:115. Östergötlands museum.*

NYBERG, P. 2008B. *Källhemsområdet. Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2. RAÄ 46, 122, 214, 231, Vreta kloster socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 2008:6. Östergötlands museum.*

NYBERG, P. 2009. *Hasselbacken, Drabbisdal och Gråtedalen. RAÄ 104, 206, Brunnby 1:1, Heda 2:3 och Kungsbro, Vreta kloster socken, Linköping kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 1. Rapport 2009:42. Östergötlands museum.*

NYBERG, P. 2014. *Boplatslämningar i Kungsbro. Invid RAÄ 258, Kungsbro 1:757, 1:758, 1:759, Vreta kloster socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2014:49. Östergötlands museum.*

SAMUELSSON, F. 2013. *Ett potatislager vid Kungsbro. ÖM 1, intill RAÄ 197, Kungsbro 1:759, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 2013:56. Östergötlands museum.*

SAMUELSSON, F. 2016. *Ett potatislager till vid Kungsbro. RAÄ 264, Kungsbro 1:759, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 2016:16. Östergötlands museum.*

SAMUELSSON, F. 2017. *Bland gravar och stensträngar i Brunnby. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 267 & 268, Brunnby 1:7, Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 2017:9. Östergötlands museum.*

TAGESSON, G. 2001. *Arkeologisk undersökning Kungsbro. Vreta klosters socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 20:2001. Östergötlands museum.*

ÖSTMARK, K. 1979. *Fornlämning 55, bronsåldershöj Kungsbro, Vreta kloster sn, Östergötland. Arkeologisk undersökning 1973. Rapport Uppdragsverksamheten 1979:51. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer.*

Digital källa

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

KALMAR LÄNS MUSEUM VIA DIGITALT MUSEUM
Benämning: Spjutspets
Identifikationsnummer: KLM001357
Fyndort: Sandby, Sandby socken, Öland
Sökdatum: 2022-10-11
<https://digitaltmuseum.se/021026876162/spjutspets>

SÖK I SAMLINGARNA, HISTORISKA MUSEET
Sakord: Bjällra
Föremålsidentitet: 106677
Lokal: Unna Saiva (Gällivare)
Sökdatum: 2022-10-11
<http://kulturarvsdata.se/shm/object/html/106677>

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM VIA DIGITALT MUSEUM
Sakord: Kungsbro, Linköping
Identifikationsnummer: OM.FC.001917
Fotografering: 1935
Fotograf: Lilljeqvist, Olof (1911–1992), Ahrenbergsflyg, AB Flygtrafik
Ort: Sverige, Stockholm
Förvärvat från/givare: Lilljeqvist, Göran
Sökdatum: 2022-10-11
<https://digitaltmuseum.se/021016420110/kungsbro-1935>



ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsts projektnr:	3236
Länsstyrelsens diarienummer:	431-13242-2018
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2019-09-25
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Östergötland
Uppdragsnr i KMR:	202100234
Företagare:	Boklok Housing AB
Län:	Östergötland
Landskap:	Östergötland
Kommun:	Linköping
Socken:	Vreta kloster
Fastighetsbeteckning:	Kungsbro 1:780
Berörda lämningar, KMR:	L2008:1092
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning
Undersökningstid, fältarbete:	22 mars – 16 april 2021
Inmättningsmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Josefine Låås
Rapportansvarig:	Josefine Låås
Fältpersonal:	Stefan Gustafsson, Niklas Jägstrand, Josefine Låås, Hampus Norrgren,
Fyndfotografering/fotoredigering:	Ida Söderström
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Johan Blidmo, Marta Lindeberg

Arkeobotanisk analys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Osteologisk analys:	Tove Björk, Arkeologikonsult
Keramikanalys:	Ole Stilborg, SKEA, Stilborg Keramikanalys
¹⁴ C-analys:	International Chemical Analysis inc. Florida, USA
Konservering:	Max Jahrehorn, OXIDER
Fynd:	Fynden förvaras hos Arkeologikonsult i väntan på fyndfördelning.

BILAGOR

BILAGOR

Bilaga 1	Kontexter	63
Bilaga 2	Fynd	81
Bilaga 3	Arkeobotanisk analys – Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult	85
Bilaga 4	Osteologisk analys – Tove Björk, Arkeologikonsult	91
Bilaga 5	Keramikanalys – Ole Stilborg, SKEA – Stilborg Keramikanalys	101
Bilaga 6	¹⁴ C-analys – International Chemical Analysis Inc., Florida, USA.....	107
Bilaga 7	Konservering – Max Jahrehorn, Oxider	109

BILAGA 1

KONTEXTER

Kontexter

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
101	-	Matjordslager	-	-	Yttäckande matjordslager som förekom inom hela området. Utgjordes av brukad mark med torv. De metalldetektorfynd som påträffades i ytan fördes till detta lager.
102	-	Härd	1 x 0,65	0,04–0,15	Härd med plana kanter och lätt skålformad botten. Innehöll rikligt med skörbrända och skärviga stenar samt siltig sand med sot och kol.
103	-	Utgår	-	-	Utgår.
104	-	Nedgrävning	0,60	0,10–0,12	Möjlig stolphålsbotten. Lätt skålformad nedgrävning med mörkbrun torr, relativt kompakt grusig silt. Fynd av pärla (F104:1115:1) i röd glasfluss ytligt.
105	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
106	-	Stolphål	0,60	0,30	Skålformat stolphål med mörkbrun, sandig silt. I fyllningen förekom större stenar centralt i stolphålet, strl ca 0,15x0,1–0,2x0,15 m. Dessa kan möjligen vara raserad skoning. Ev samtida med 107.
107	-	Stolphål, stenscott	0,70	0,25	Skålformat stolphål med fyllning av mörkbrun lerblandad sandig silt. Mycket kompakt, fläckvis omrörd med undergrunden. Skoningen bestod av stenar i strl ca 0,1 m, tätt placerade utmed kanterna och mot botten. Liknande material förekom också i fyllningen. Möjligen samtida med 106.
108	-	Stolphål	0,45	0,16	Skålformat stolphål med mörkbrun fet sandig silt med inslag av enstaka småstenar.
109	-	Utgår	-	-	Utgår.
110	-	Stolphål	0,34	0,20	Stolphål med relativt raka kanter och spetsig till lätt rundad botten. Fyllningen bestod av mörkbrun, fet siltig sand. Inslag av morängrus.
111	-	Utgår	-	-	Utgår.
112	-	Härd	1,2 x 0,90	0,10	Härd med kolblandad, grusig silt och skörbrända stenar med olika grad av upphettning. En del större kolstycken ned mot botten, upp till ca 0,35 m långa. Stenstorlek ca 0,1–0,15 m.
113	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
114	-	Stolphål	0,55	0,10	Stolphål med lätt rundade kanter och plan botten. Fyllningen bestod av ett kompakt, matjordsliknande lager. Stolphålsbotten, alternativt stenlyft.
115	-	Stolphål	0,55	0,20	Skålformad stolphål med lätt oregelbundna väggar. Dess fyllning bestod av ett matjordsliknande lager med enstaka småstenar. Möjligt stenlyft.
116	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
117	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
118	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
119	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
120	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
121	-	Stolphål	0,60	0,05–0,30	Stolphål med sluttande sidor och skålformade väggar och botten. Fyllningen bestod av fet sandblandad silt med organiska inslag och enstaka kolstänk. Möjligt stolpmärke, ca 0,2 m i diam. inmätt som delkontext. Ingen primär/sekundär fyllning gick att urskilja. Skörbrända och skärviga stenar ytligt.
122	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
125	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
126	-	Stolphål, stenscott	0,50	0,16	Stenscott, skålformat stolphål med fet, grusblandad silt med kolstänk. Stenskoningen bestod av stenar i strl 0,1–0,15 m.
127	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
128	-	Stolphål	0,40	0,16	Skålformat stolphål med fyllning av mörkbrun lucker, grusig silt.
129	-	Stolphål	0,30	0,16	Skålformat stolphål med brunsvart fyllning som bestod av lucker siltig sand.
130	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
131	-	Härd	0,90	0,08	Härd som låg ovanpå 464. Grusig fyllning, mycket kol och en del mindre skörbrända stenar.
132	-	Grop, odef.	0,7 x 0,6	0,16	Skålformad nedgrävning med grå grusig fyllning med en hel del mindre natursten. Låg i utkanten av området med lager 464.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
133	1	Stolphål, stenscott	0,80	0,40	Stolphål med raka till lätt sluttande väggar, relativt plan botten. Fyllningen bestod av gråaktig kulturjord med synligt kol. Skoningen bestod av rikligt med natursten som låg längs stolphålets sidor och botten. Enstaka kalkstenar förekom också. Natursten i skoningen. Mycket likt stolphål 463.
134	-	Utgår	-	-	Utgår.
135	-	Utgår	-	-	Utgår.
136	-	Utgår	-	-	Utgår.
137	-	Stolphål, stenscott	0,62	0,28	Stolphål med skarpt sluttande sidor och planbotten. Mörk kulturjord i fyllningen, några kalkstenar stod kvar i skoningen. I östra delen ett eventuellt stolpavtryck med lite mörkare skiftningar i fyllningen, ca 0,2 m i diam och 0,2 m djup.
138	-	Stolphål	0,65 x 0,35	0,16	Tunn grusig lins, eventuell stolphålsbotten.
139	1	Stolphål, stenscott	0,80	0,28	Kraftigt. stenscott stolphål. Nedgrävningen var skålformad med rundad till plan botten. Fyllningen bestod av mörk kulturjord med inslag av kol. Stenskoningen bestod av flata kalkstenar samt några spruckna stenar. Några hade fallit in och låg i fyllningen. Centralt i stolphålet fanns ett stolpavtryck som var 0,27 m i diam. Mot botten låg ett tunt skikt med kulturblandad lera.
140	-	Stolphål	0,55	0,20	Skålformat stolphål med en brungrå, något grusig fyllning med ett fåtal stenar, utan synligt kol. Stolphålet saknade tydlig skoning. Längs ena sidan låg ett tunt skikt med kulturpåverkad lera.
141	-	Stolphål	0,65 x 0,59	0,10	Möjlig stolphålsbotten. Ovalt, grunt nedgrävning med oregelbunden botten. Fyllningen bestod av grå gusblandad silt.
142	1	Stolphål, stenscott	0,70	0,35	Stolphål med konkava sidor och rundad botten. I dess östra ytterkant fanns en något grundare del. Brungrå kulturjord med svagt men synligt stolpavtryck (0,26 m diam). Stolpavtrycket något mörkare än övrig fyllning samt mindre kompakt. Stenar från stenskoningen fanns kvar i kanten av stolpavtrycket. Parstolpe med 147.
143	1	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
144	-	Stolphål, stenscott	0,50	0,17	Stolphålsbotten med flera kalkstenar låg mot botten och ovanpå dem en hel del oförkolnat trä. Antingen har kalkstenarna ingått i en stenskoning eller utgjort någon form av bottenstöd för en stolpe.
145	1	Stolphål, stenscott	0,6 x 0,58	0,20	Raka kraftigt lutande sidor i öster och söder, konkava i norr, med plan något ojämn botten. Fyllningen bestod av fet gråbrun lerig silt samt ca 0,08 x 0,07–0,16 x 0,11 m stora stenar. En flat ca 0,32–0,26 m x 0,07 m stor sandsten låg horisontellt i toppen av fyllningen. Under stenen syntes trärester av en stolpe.
146	-	Stolphål	0,57	0,05	Endast stolphålsbotten, men tydliga kanter och plan botten likt de som ingick i hus 2. Fyllningen utgjordes av kompakt, gråbrun fet lerblandad silt med småstenar. I ytan låg en rundad sten (0,13 m stor). Oklart om denna hörde till stolphålet eller inte. Fynd av enstaka obrända ben samt ett korroderat järnföremål.
147	1	Stolphål, stenscott	0,70	0,24	Brunaktig kulturjord med synligt kol i fyllningen. Stolpavtrycket något mörkare än övrig fyllning. Kalkstenar i skoningen. Parstolpe med 142.
148	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
149	2	Stolphål, stenscott	0,62	0,24	Kraftigt lutande raka till svagt konkava sidor, svagare lutning i öster, med ojämn botten. Fyllningen bestod av fet gråbrun lerig silt med kolbitar och kolstänk, bitvis ljusfläckig, samt ca 0,08 x 0,06–0,16 x 0,11 m stora stenar. Centralt fanns ett möjligt stolpmärke, ca 0,19 m djupt och 0,15 m brett, där fyllningen var lite fetare och mer homogen. I botten låg två större stenar, ca 0,2 x 0,15–0,19 x 0,16 m stora. Möjligt bockpar med 153.
150	-	Stolphål	0,55	0,12	Skålformad botten och lätt sluttande väggar. Fyllningen bestod av fet sandblandad silt med småstenar. Möjlig stolpfärgning syntes centralt i stolphålet. I dess östra del bestod fyllningen av siltblandat grus, möjlig primär fyllning. Fynd av enstaka obrända ben.
151	-	Stolphål	0,36	0,08	Grunt, skålformat stolphål som skar grusig undergrund. Fyllningen bestod av ett kompakt lager med kolstänk och bränd lera i sandig silt.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
152	-	Stolphål, stenscott	0,80	0,23	Stenskott stolphål med både rundade naturstenar och kalkstensplattor. En stor kalksten på högkant i mitten samt ytterligare en mot botten, strl ca 0,32x0,27 m. Fyllningen bestod av lucker sandig silt och rikligt med sten ca 0,1–0,2 m i diam. Stolphålet grävdes till 100 %. Skar lager 464. Fynd av vävtyngd. Stolphålet grävdes till 100 %.
153	2	Stolphål, stenscott	0,70	0,15	Relativt skarpa väggar plan botten. Gråbrun lerblandad silt med kolstänk. Fet, kompakt. Sten i fyllningen samt stenskonig strl 0,08–0,15 m. Fynd av ett fåtal brända och obrända ben. Skar mycket kompakt och fet lerig undergrund. Grävd 100 %.
154	-	Härd	1,0 x 0,8	0,17	Härd med fyllning med synligt kol och enstaka skärviga stenar. Skar mörkfärgning 464. Grophärd?
155	2	Raseringslager	1,56 x 1,28	0,15	Mycket rödbränt lerlager. Oregelbunden form i plan, gräns mellan bränd lera och undergrund ojämn. I dess nordöstra delen fanns även ett tunt skikt med kol och sot, ca 0,64 x 0,52 m stort och 0,01 m tjockt. Skars av 156 och 459. Liknande lager förekom även som återfyllnadslager i brunn 185. Kraftigt upphettad plats, oklar funktion. Möjlig golvlager i hus 2, alternativt rest av raseringslager och upphettad naturlig lera.
156	-	Nedgrävning	0,25	0,05	Grunt skålformad nedgrävning med mörkbrun kompakt och fet silt med inslag av underliggande rödbränt lerlager 155. Eventuellt par med 160 och/eller 162.
157	-	Stolphål	0,60	0,07	Tydlig skålform i dess västra del, samt möjligt avtryck från skoning i östra delen. Fyllningen bestod av torr, relativt lucker grusblandad silt. Stolphålet låg inom hus 2, men ingick sannolikt inte i konstruktionen. Stolphålsbotten.
158	-	Stolphål, stenscott	0,50	0,10	Skålformat stolphål med en fyllning med fet, kompakt brun silt med inslag av kol och bränd lera. Ett fåtal stenar i dess västra del, strl 0,1–0,15 m ca. Möjlig skoning. Grävd till 100%. Låg i anslutning till hus 1 och 2.
159	-	Stolphål	0,62 x 0,52	0,10	Konkava sidor med plan till ojämn botten som sluttade något åt norr. Avgränsningen i söder är uppskattad då det grävts lite vid schaktningen. Fyllningen bestod av fet gråbrun lerig silt. I fyllningen påträffades en keramikskärva (bilaga 5). Låg bra i linje för att bilda bockpar med 161 men ingick inte i något tydligt hus.
160	-	Stolphål	0,40 x 0,30	0,05	Liten grop med stenar med gråbrun lerig silt emellan. Liknade 162 och 169. Låg tillsammans med 162 och 169 i en linje mellan möjliga bockpar i ett hus. Möjligt stenlyft.
161	-	Härd	0,75 x 0,60	0,05	Svagt konkava sidor med plan botten. Fyllningen bestod av kol- och sotblandad silt med grus och småsten. Rikligt med kolbitar. Ligger bra i linje 159. Låg mellan två stolphål som möjligtvis ingick i ett hus. Undergrunden visade inga spår av upphettning vilket indikerar att härden inte använts upprepade gånger.
162	-	Stolphål	0,30	0,05	Liten grop med gråbrun lerig silt och små stenar. Liknade 160 och 169. Låg tillsammans med 160 samt 169 som en linje mellan de möjliga bockparen 165 och 164 samt 149 och 153. Möjligt stenlyft.
163	2	Stolphål, stenscott	0,40	0,07	Raka lutande sidor, konkava i söder, med ojämn botten som lutar åt sydöst. Avgränsningen i öster svår att urskilja. Troligtvis skuret av 164. Fyllningen bestod av väldigt kompakt gråbrun och ljusfläckig lerig silt, flammigare än fyllningen i 164. I fyllningen fanns ca 0,12 x 0,09–0,13 x 0,1 m stora stenar. Möjlig omstolpning i hus 2.
164	2	Stolphål, stenscott	0,60	0,12–0,2	Konkava sidor med plan botten, 0,12–0,14 m djup. Djupast i söder där en ca 0,2 m bred och 0,2 m djup grop fanns. Fyllningen bestod av något ljusfläckig gråbrun lerig silt samt ca 0,09 x 0,06–0,17 x 0,13 m stora stenar. I linje med gropen, ca 0,19 m djupt och 0,2 m brett, var fyllningen fetare och mer homogen, bitvis med kolstänk, troligen stolpavtryck. En ca 0,26 x 0,24 x 0,1 m stor sten låg i toppen av fyllningen. Avgränsningen i väster är uppskattad då 163 låg i anslutning. Troligtvis har 164 skurit 163. Möjligt bockpar med 165.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
165	2	Stolphål, stenscott	0,77 x 0,73	0,21	Kraftigt lutande, svagt konkava sidor, konkava i nordväst, med plan, svagt sluttande botten. Fyllningen bestod av gråbrun mycket fet lerig silt, bitvis flammig med ljus lera samt kolstänk och kolbitar. I fyllningen fanns ca 0,06 x 0,06–0,34 x 0,22 m stora stenar. En plan sten ca 0,26 x 0,22 x 0,075 m stor låg i övre delen av fyllningen. Möjligt bockpar med 164.
166	-	Stolphål	1,80 x 1,70	0,26	Nedgrävning med två troliga stolphål. Konkava sidor med plan botten. Storleken på stolphålen uppskattad. Anläggningen grävdes efter ett regnoväder vilket medförde svårigheter att avgränsa delkontexterna. Troligtvis rör det sig dock om en större nedgrävning med två stolphål där delkontext 2 troligtvis skurit 3. Delkontext 2 ca 1 x 0,8 m stor 0,24 m djup. Konkava sidor med plan, ojämn botten. Osäker utbredning i norr och öster. Rikligt med ca 0,07 x 0,07–0,22 x 0,2 m stora stenar. Gråbrun lerig silt, något lucker, mellan stenarna. Troligtvis skurit delkontext 3. I fyllningen påträffades benfragment. Avgränsningen tolkades främst utifrån koncentrationen med sten. Delkontext 3 ca 0,8 x 0,75 m stor och 0,22 m djup. Rundade sidor med plan till rundad botten. Mörkare fyllning än delkontext 2. Kompakt svartgrå lerig silt med kolstänk och kolbitar. Fyra st flata stenar, möjligtvis en ursprungligen, ca 0,14–0,21 m stora och 0,03–0,4 m tjocka, låg snett mot sydöstra kanten i botten. I fyllningen påträffades benfragment. Runtom delkontext 3 i sydöst förekom rikligt med skörbränd och skärvig sten. Bland stenarna påträffades en löpare samt ett järnföremål. Delkontext 3 urskildes genom sin fyllning.
167	-	Stolphål	0,40 x 0,38	0,16	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt, något ljusfläckig. En ca 0,13 x 0,07 m stor sten låg i botten. I fyllningen påträffades ett benfragment. Möjligt stolphål?
168	2	Stolphål, stenscott	0,60 x 0,58	0,19–0,34	Konkava sidor med rundad botten med en ca 0,2 m bred grop med något spetsig botten i söder. 0,19–0,24 m djup på sidorna om gropen som är 0,34 m djup. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med kolstänk samt rikligt med ca 0,08 x 0,07–0,19 x 0,14 m stora stenar. I söder vid gropen var fyllningen fetare, troligtvis ett stolpmärke (delkontext 2). I fyllningen påträffades två benfragment.
169	-	Stolphål	0,20 x 0,18	0,03	Liten grop med gråbrun lerig silt. Liknade 162 och 160. Ligger tillsammans med 162 och 160 i linje mellan två möjliga bockpar till ett hus.
170	2	Stolphål, stenscott	0,54 x 0,49	0,35	Svagt konkava lutande sidor med rundad, avsmalnande, botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt ca 0,09 x 0,06–0,2 x 0,13 m stora stenar, de flesta mindre. Fyllningen var mer lucker och torr de översta 0,05 m och lerigare sista dm mot botten. I fyllningen påträffades keramik samt benfragment.
171	-	Stolphål	0,60 x 0,50	0,23	Konkava lutande sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med kolstänk och kolbitar. I fyllningen påträffades ett benfragment.
172	2	Stolphål, stenscott	0,70 x 0,64	0,21	Konkava lutande sidor med plan botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt ca 0,15 x 0,14–0,29 x 0,25 m stora stenar. Angränsar 173 i nordväst. Det var mycket svårt att avgöra vilket som skurit vilket.
173	-	Stolphål	0,38 x 0,35	0,09	Konkava sidor med plan botten. Angränsade till 172. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt, liknande den i 172. Det var mycket svårt att avgöra vilket som skurit vilket.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
174	2	Stolphål, stenscott	1,30 x 1,00	0,51	<p>Område med olika stolphål som delades in i sju delkontexter, med fem olika nedgrävningar utöver den som ursprungligen gjorts.</p> <p>Delkontext 174:2 och 174:3 utgjordes av två mindre stolphål (storlek 0,28x0,34 m respektive 0,31x0,24 m). De var 0,32 respektive 0,3 m djupa. Fyllning utgjordes av mycket fet silt med koliga inslag. Mot botten omrörd med lera. Spetsiga bottnar. Stolphålen hade skurit ursprunglig fyllning till 174:7, men även lagerrest 174:5. Båda tolkades som sekundära stolphål och kan möjligen ha ingått i hus 2.</p> <p>Delkontext 174:4 utgjordes av ett stolphål med vagt rundade sidor och plan botten, 0,35 m i diam och 0,17 m djupt. Fyllningen bestod av fet, gråbrun silt med kolinslag och täcktes av en platt kalksten (0,21x0,17x0,06 m stor). Skar inte lager 174:5. 174:4 hade skurit den norra delen av den ursprungliga nedgrävningen för stolphål 174. Tolkades som eventuellt samtida med 484 och kan ha ingått i hus 2.</p> <p>Delkontext 174:5 utgjordes av ett omrört lager med oregelbunden form (0,45x0,27 m stort), som utgjordes av lerblandad silt med kolinslag. Lagret var 0,05 m tjockt och täckte den ursprungliga fyllningen i stolphål 174 (174:7) och skars av de mindre stolphålen i södra delen (174:2 och 3).</p> <p>Delkontext 174:6 bestod av 0,25 m i diam stort och 0,25 m tjockt lager med fett, organiskt material från förmultnad stolprest, som framkom mot botten av 174. Tolkades som stolprest i ursprungligt stolphål 174 och sannolikt tillhörande hus 2.</p> <p>Delkontext 174:7 bestod av ett stolphål, 0,95 m i diam och 0,51 m djupt, med mycket tydliga, konkava sidor som blev något rakare mot botten. Botten var relativt plan. Fyllningen bestod av fet, kolbemängd silt och grus med stänk av bränd lera och småstenar. Tolkades som ursprungligt stolphål som skurits av flertalet omstolpningar/stolphål som tillkommit senare tolkades möjligen ingå i hus 2.</p> <p>Tolkning stratigrafi: Den ursprungliga nedgrävningen utgjordes av ett kraftigt stolphål (7) med bevarad stolprest (6). Efter att detta tagits ur bruk har ett lerigt lager (5) tillkommit. Detta lager har sedan skurits i södra delen av två mindre stolphål (2 och 3). Ytterligare ett mellanstort stolphål (4) fanns även i norra delen. Om detta tillkommit innan eller efter de två mindre gick inte att bedöma. I stolphålet påträffades keramik från äldre järnålder. Detta var sekundärbränt, möjligen från smide/gjutning. Som kontrast hittades i övre delen av fyllningen en skärva yngre rödgods (bilaga 5) vilket visade på infiltration från matjorden.</p>
175	-	Stolphål	0,15	0,18	Stolphål med oregelbunden botten. Mörkbrun lerblandad silt med inslag av bränd lera. I dess sydvästra del fanns ett möjligt stolpavtryck, där fyllningen var markant fetare. En del större stenar låg ytligt i fyllningen, ca 0,1–0,2 m stora. Dessa hörde sannolikt inte i skoning eller liknande, utan utgjorde del av fyllningen. Stolohålet grävdes till 100 %.
176	-	Störhål	0,05	0,03	Flertalet störhål med bevarat trä kvar i. Majoriteten med spetsig botten. Möjligen sentida gärdesgård.
177	-	Stolphål	0,40	0,13	Nedgrävning för mindre stolpe eller stör. Själva stolpen bör ha varit ca 0,1 i diam. Fragment av bränd lera i den matjordlika fyllningen?
178	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
179	-	Grop, odef.	0,38 x 0,31	0,11	Konkava sidor med ojämn botten. Fylld med ca 0,08 x 0,08–0,18 x 0,14 m stora stenar med gråbrun lerig silt mellan. Undergrunden stenig.
180	-	Härd	0,45 x 0,40	0,02	Väldigt grund. Fyllningen bestod av sotigt grus. Möjlig härdbotten?
181	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
182	-	Grop, odef.	0,60 x 0,40	0,07	Lucker matjordlik fyllning med synligt kol. Botten av grop, möjligt stenlyft?
183	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
184	-	Utgår	-	-	Utgår.
185	-	Brunn	4,20	0,3–1,05	Brunn med tre olika återfyllda lager. Det yngsta var 0,15–0,45 m tjockt, mycket kompakt och bestod av gråbrun lerblandad silt med enstaka kolstänk och djurben (likt täckande lager 285). Under detta ett omrört skikt med upphettad och rödbränd lera och skärviga och skörbrända stenar. Det var 0,1–0,25 m djupt och upp till 2,6 m brett. I botten ett 0,3–0,5 m tjockt skikt med gråbrun lerblandad silt och småstenar (majoriteten 0,1–0,3x0,25 m). Liknande yngsta skiktet. Innehöll djurben.
186	-	Stolphål	0,45 x	0,16	Stolphål vars fyllning bestod av matjord med natursten. Djupare i dess norra del, oregelbunden botten.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
187	-	Nedgrävning	1,05 x 1,00	0,16	Svagt konkava lutande sidor med ojämn botten. Fyllningen bestod av något lucker mörkbrun lerig silt. På ytan påträffades en porslinskärva samt en möjlig bit tegel. Modern?
188	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
189	-	Grop, odef.	0,35	0,09	Matjordslik fyllning med en del natursten. Botten av grop, möjligt stenlyft?
190	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
191	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
192	-	Grop, odef.	0,50 x 0,40	0,20	Nedgrävning med mycket oregelbundna väggar och ojämn botten. Fyllningen bestod av omrört matjordsliknande lager och lerig undergrund. Tegel i fyllningen talar för en senare datering. Modern.
193	-	Grop, odef.	0,65 x 0,60	0,18	Nedgrävning med mycket oregelbundna väggar och ojämn botten. Fyllningen bestod av omrört matjordsliknande lager och lerig undergrund. En del stenar av mindre storlek mot botten. Tegel i fyllningen talar för en senare datering. Modern.
194	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
195	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
196	-	Stolphål	0,47 x 0,45	0,19	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av kompakt mörkbrun lerig silt med småsten. I fyllningen påträffades porslin. Modern?
197	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
198	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
199	-	Stolphål	0,41 x 0,36	0,13	Konkava sidor med rundad botten, djupast i söder. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
200	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
201	-	Stolphål	0,26 x 0,18	0,10	Mindre stolphål eller större störhål med fyllning av matjordsliknande lager, fett och luckert. Enstaka inslag av småstenar/grus. Liknade 202. Möjligen ganska sentida, påminde om ett hål som gjorts med spett för stolpning av hage. Möjligen var även 251 och 253 lika. Större störhål, eventuellt relativt sentida.
202	-	Stolphål	0,35 x 0,22	0,17	Mindre stolphål eller större störhål med fyllning av matjordsliknande lager, fett och luckert. Möjligen ganska sentida, påminde om ett hål som gjorts med spett för stolpning av hage. Större störhål, eventuellt relativt sentida.
203	-	Grop, odef.	0,95 x 0,75	0,19	Svagt konkava till konkava sidor med plan botten som lutade åt söder där den var som djupast. Fyllningen bestod av mörkbrun lerig silt. I mitten låg en ca 0,3 x 0,16 m stor sten.
204	-	Hård	0,60 x 0,45	0,12	Grophård (?) med sluttande väggar och rundad botten. Innehöll svart, sotigt grusig silt med skörbrända och skärviga stenar samt inslag av kol.
205	-	Stolphål	0,35	0,17	Skålformat stolphål med en fyllning som bestod av fet silt med en stor del stenar i strl 0,05–0,1 m i diam. Antydning till skoning, dock svårt att bedöma baserat på dess steniga fyllning.
206	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
207	-	Hård	0,45	0,08	Fett, sotigt siltlager med kol. Anlagd till synes mer eller mindre direkt ovan grusig morän (undergrunden).
208	-	Grop, odef.	2,00 x 1,30	0,15–0,2	Fyllning av gråbrun fet, lerblandad sandig silt med inslag av kol och småstenar samt enstaka fläckar med bränd lera. Förekomst av djurben.
209	-	Stolphål	0,50 x 0,35	0,20	Stolphål med rundade väggar och rundad till lätt spetsig/avsmalnande botten. Dess fyllning bestod av kompakt, svartbrun lerblandad silt med småstenar.
210	-	Stolphål	0,70 x 0,65	0,15	Skålformat stolphål med lerblandad, sandig silt med inslag av kol, lite bränd lera. Något matjordsliknande.
211	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
212	-	Hård	1,00 x 0,60	0,08–0,10	Lins med fet lins med sot och kol mot grusig undergrund. Ingen tydlig konstruktion men ett fåtal stenar mot botten.
213	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
214	-	Härd	0,50 x 0,40	0,02	Mycket grund härbotten, anlagd direkt ovan morängrusig undergrund.
215	-	Härd	0,50 x 0,40	0,02	Mycket grund härbotten, anlagd direkt ovan morängrusig undergrund.
216	-	Härd	0,80 x 0,70	0,07	Härd med kol och sot blandat med mörkbrun sandig silt.
217	-	Kokgrop	1,80 x 1,50	0,30	Skålformad nedgrävning med sluttande sidor och rundad botten. Fyllningen bestod av svart kolrik fyllning med gott om skörbränd sten.
218	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
219	-	Grop, odef.	0,75 x 0,50	0,10	Grund grop med relativt plan botten. Fyllningen bestod av brun matjord med enstaka skärviga stenar och natursten. Inget synligt kol.
220	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
221	-	Utgår	-	-	Utgår.
222	-	Stolphål	0,34	0,12	Skålformad stolphålsbotten. Fyllningen bestod av kompakt matjord.
223	-	Utgår	-	-	Utgår.
224	-	Stolphål	0,53 x 0,40	0,07	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av lucker gråbrun lerig silt.
225	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
226	-	Stolphål	0,39 x 0,32	0,15	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av något lucker gråbrunlerig silt.
227	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
228	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
229	-	Härd	1,80 x 1,00	0,07	Härd intill en ca 0,85 x 0,7 m stor sten. Skärvig och skörbränd sten på ytan. Konkava sidor med plan botten. Fyllningen bestod av sotblandad gråbrun till svart lerig silt med skörbränd samt skärvig sten.
230	-	Kokgrop	0,55	0,25	Skålformad nedgrävning med gråbrun sandig och grusig silt med rikligt med skörbrända stenar och ett fåtal skärviga (strl 0,05–0,15m). Inslag av kol. Skar lerig undergrund.
231	-	Härd	0,90	0,20	Oregelbunden härd med ojämn botten som var djupare i södra delen. Fyllningen bestod av kolblandad kulturjord. I norra delen ej eldpåverkad natursten, skärvig sten i södra delen.
232	-	Härd	0,80 x 0,78	0,05–0,14	Grundare på ena sidan, ca 0,05 m djup, med plan botten. Djupare i andra änden, ca 0,14 m, med konvex sida mot en rundad botten. Fyllningen bestod av kol- och sotblandad lerig silt blandat med grus och småsten samt skärviga stenar (största ca 0,15 x 0,07 m stor). Mer kol mot toppen och grusigare mot botten. Under anläggningen fanns fläckar av rödbränd och eldpåverkad undergrund.
233	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
234	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
235	-	Kokgrop	0,65	0,30	Skålformad kokgrop med fyllning bestående av mörkbrun kolblandad kulturjord med skärvig och skörbränd sten.
236	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
237	-	Härd	0,30	0,13	Grund härd med rundade till oregelbundna sidor och rundad botten. Fyllningen bestod av kompakt matjord med kolinslag. Härden låg ca 0,1 m upp i matjorden från underlaget räknat. Härd, eventuellt något yngre?
238	-	Stolphål	0,30	0,10	Grunt stolphål med rundad botten. Fyllt med matjord och mindre natursten. Kan vara botten av ett stolphål men också ett stenlyft. Möjlig stolphålsbotten
239	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
240	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
241	-	Grop, odef.	1,00 x 0,80	0,16	Svagt konkava lutande sidor med plan till svagt rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt. I fyllningen påträffades fragment av ben.
243	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
244	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
245	-	Härd	0,90 x 0,83	0,06	Härd med kol, sot och gråbrun siltig sand. Ett fåtal skörbrända stenar ca 0,1 m stora.
246	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
247	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
248	-	Hård	-	-	Ej undersökt.
249	-	Utgår	-	-	Utgår.
250	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
251	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
252	-	Kokgrop	0,50	0,25	Skålformad nedgrävning med fyllning av gråbrun grusblandad silt med rikligt med skörbrända och skärviga stenar i strl 0,1–0,15 m. En större sten i södra delen ca 0,2 m.
253	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
254	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
255	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
256	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
257	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
258	-	Hård	1,00 x 0,75	0,10–0,15	Mycket fet sandblandad sotig silt med enstaka skörbrända och skärviga stenar. Oregelbunden botten, i dess östra del var fyllningen mycket fet och kompakt.
259	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
260	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
261	-	Utgår	-	-	Utgår.
262	-	Grop, odef.	0,70	0,30	Grop med rundade till oregelbundna väggar och botten med matjordslig fyllning. Mycket lucker, skulle kunna vara ett stenlyft.
263	-	Utgår	-	-	Utgår.
264	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
265	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
266	-	Grop, odef.	0,75	0,30	Skålformad nedgrävning med matjordslignande fyllning. Lerig silt med småstenar. Mycket kompakt. Ingen kulturindikation. Eventuellt stenlyft.
267	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
268	-	Stolphål	0,35	0,08	Skålformat stolphål med en fyllning som bestod av gråbrun, lerblandad silt med inslag av enstaka fläckar med bränd lera. Enstaka småstenar. Eventuellt stenlyft.
269	-	Nedgrävning	0,40	0,15	Fyllningen bestod av ett kompakt matjordslignande lager med enstaka småstenar. Möjligt stolphål.
270	-	Utgår	-	-	Utgår.
271	-	Utgår	-	-	Utgår.
272	-	Avfallsgrop	2,00 x 1,80	0,30	Nedgrävning med plan botten och lätt sluttande väggar. Brun matjordslig fyllning som var mycket kompakt. I lagret förekom en del kolstänk och samt småsten, varav ett fåtal var skärviga. I dess nordöstra del en ansamling med kol, ca 0,05 m tjock och ca 0,5 m i diam. Fynd av keramik (bilaga 5) och djurben, bland annat del av överkäke från hund (bilaga 4).
273	-	Hård	0,80 x 0,50	0,05–0,07	Hård med kol, sot och kraftigt skörbrända stenar som spruckit i mindre delar. I fyllningen fanns även flertalet större kolstycken med bevarad fiberiktning. Inget tydde dock på att det var någon form av konstruktion.
274	-	Kokgrop	0,50	0,28	Mindre skålformad grop med konkava sidor och oregelbunden botten. Fyllningen bestod av sten och matjordslig fyllning mellan dem. Stenen var skärvig, blandat med en del natursten. Ingen var dock synligt eldpåverkad. I botten fanns ett skikt med infiltrerad lera, vilket tolkades som möjlig del av gropen, eventuellt primärfyllning.
275	-	Utgår	-	-	Utgår.
276	-	Hård	-	-	Ej undersökt.
277	-	Hård	-	-	Ej undersökt.
278	-	Grop, odef.	0,45	0,08	Fyllning bestod av ett kompakt matjordslignande lager som innehöll mörkbrun lerblandad silt. Eventuellt stenlyft.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
279	-	Grop, odef.	2,10 x 1,90	0,1–0,15	Nedgrävning med plan botten och lätt sluttande väggar. Fyllningen bestod av ett kompakt lager med gråbrun lerblandad silt med kol och stenar (strl ca 0,15 m). Fynd av djurben. Liknade 272, dock grundare. Möjlig avfallsgrop.
280	-	Härd	0,90 x 0,80	0,07–0,2	Skålförmad nedgrävning med rikligt med kol och sot, samt skärvigga och skörbrända stenar. Härdgrop.
281	-	Utgår	-	-	Utgår.
282	-	Nedgrävning	0,72 x 0,70	0,28	Konkava lutande kanter med rundad botten, djupast i söder. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt småsten. I övre delen av fyllningen påträffades ett fragment av bränt ben.
283	-	Härd	1,40 x 1,20	0,15	Rundade kanter med plan botten. Fyllningen bestod av gråbrun sotblandad sandig silt samt ca 0,15 x 0,1–0,08 x 0,08 m stora stenar och småsten. På ytan förekom det rikligt med skörbrända och skärvigga stenar vilka var synliga i plan. I botten fanns ett par större stenar, ca 0,21 x 0,15–0,21 x 0,15 m stora.
284	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
285	-	Utjämningslager	8,40 x 5,80	0,15–0,45	Mycket kompakt lager som bestod av gråbrun lerblandad silt med enstaka kolstänk och djurben. Lager som tillkommit i samband med att brunnen återfylls.
286	-	Utgår	-	-	Utgår.
287	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
288	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
289	-	Utgår	-	-	Utgår.
290	-	Nedgrävning	0,60 x 0,57	0,09	Konkava kanter med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt enstaka kolbitar ca 0,01 m stora.
291	-	Stolphål	0,35 x 0,30	0,06	Konkava kanter med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
292	-	Härd	1,13 x 0,98	0,15	Rundade kanter med oregelbundet plan botten, ca 0,07 m djup. Djupast i mitten där den bestod av en ca 0,28 m bred och 0,15 m djup grop. Fyllningen bestod av ca 0,1–0,12 m stora skärvigga och skörbrända stenar, ca 0,09 x 0,07–0,16 x 0,15 m stora, samt fet lerig och sotblandad silt med kol emellan.
293	-	Nedgrävning	0,40	0,08–0,10	Skålförmad nedgrävning med fyllning av gråbrun silt med skärvor och smulig (skörbränd/rutten) sten. Visst inslag av kol. Möjligt stolphål.
294	-	Utgår	-	-	Utgår.
295	-	Stolphål	0,46	0,18	Skålförmad nedgrävning med gråbrun lerblandad silt med inslag av bränd lera och kol samt en del småstenar.
296	-	Härd	1,20 x 0,90	0,03	Rundade kanter med oregelbundet plan botten, 0,02–0,03 m djup. Fyllningen bestod av fet gråbrun lerig silt med kolstänk samt ett tiotal rundade och ett fåtal skärvigga ca 0,1 x 0,07–0,1 x 0,1 m stora stenar.
297	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
298	-	Stolphål	0,34 x 0,29	0,14	Konkava kanter med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt lite småsten.
299	-	Stolphål	0,30 x 0,28	0,14	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt lite småsten. Liknade 298 i form och fyllning.
300	-	Nedgrävning	0,53 x 0,50	0,34	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av ca 0,14 x 0,12–0,8 x 0,6 m stora stenar, de flesta ca 0,1 x 0,1 m, samt gråbrun lerig silt emellan.
301	-	Stolphål	0,45 x 0,40	0,10	Konkava kanter med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
302	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
303	-	Stolphål	0,35 x 0,29	0,10	Konkava kanter med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med enstaka kolstänk samt småsten.
304	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
305	-	Härd	0,90 x 0,65	0,07	Konkava kanter med oregelbundet plan botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med kolstänk samt ca 0,11 x 0,08–0,06 x 0,05 m stora stenar. Fyra stycken ca 0,25 x 0,18 m stora stenar fanns i anläggningens hörn, synliga i plan.
306	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
307	-	Stolphål	0,30 x 0,28	0,07	Konkava kanter med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
308	-	Härd	0,80 x 0,65	0,17	Under matjorden framkom ett ca 0,03 m stort lager med kol och sotblandad lerig silt. Under detta fanns ett 0,15–0,12 m tjockt matjordsliknande lager som överlagrade undergrunden. Yngre härd som tillkommit efter att området börjat odlas.
309	-	Härd	1,00	0,28	Härd med flera nivåer med kol, sot och skärviga och skörbrända stenar. Låg upp emot två markfasta block i väst. Härden låg en bit upp i matjorden pga att större stenar invid den har skyddat mot plöjning. Den undre nivån av härden bestod av klenare stammar som förkolnats. Över denna nivå fanns ett tjockare skikt med skörbränd och skärvig sten. Härd, möjligen yngre.
310	-	Härd	0,80 x 0,74	0,12	Konkava kanter med oregelbundet plan botten. Överst bestod fyllningen av kolblandad svartgrå lerig silt, ca 0,05 m tjockt, samt skärviga och eldpåverkade stenar som var synliga i plan. Under bestod fyllningen av gråbrun lerig silt samt ett par stenar, ca 0,11 x 0,07 m stora. I botten i öster låg en ca 0,35 x 0,18 m stor sten.
311	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
312	-	Härd	0,60	0,07	Konkava kanter med oregelbunden till plan botten. Fyllningen bestod av gråbrun sandig silt med enstaka kolstänk. Möjlig härdbotten.
313	-	Utgår	-	-	Utgår.
314	-	Härd	-	-	Ej undersökt, samma som 297.
315	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
316	-	Nedgrävning	0,50 x 0,45	0,10	Konkava kanter med rundad botten, något oregelbunden form. Fyllningen bestod av kompakt gråbrun och något skrapig lerig silt. Intill nedgrävningen låg en ca 0,25 x 0,17 m stor sten. I fyllningen påträffades ett fragment av ett djurben.
317	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
318	-	Härd	1,35 x 1,10	0,11	Konkava kanter med oregelbundet plan botten. Fyllningen bestod av något lucker gråbrun sandig silt med kolstänk. I fyllningen påträffades två fragment av ben. Möjlig härdbotten.
319	-	Nedgrävning	0,65 x 0,50	0,17	Fyllning bestod av omrörd sandig silt. Skålformad med något spetsig botten. Eventuellt stenlyft.
320	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
321	-	Härd	1,20 x 0,90	0,1–0,15	Fet, relativt lucker gråbrun silt med inslag av kol. Delvis omrörd med beiga, sandiga partier. Djupast i mitten. Härdbotten.
322	-	Stolphål	0,35 x 0,33	0,33	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun sandig silt med 6–7 st ca 0,06 x 0,05 m stora stenar samt småsten. I botten låg en ca 0,17 x 0,11 m stor sten.
323	-	Grop, odef.	0,95	0,24	Svagt sluttande sidor och rundad botten. Lite fetare, lerblandad matjord. Enstaka förekomst av skärv- och naturstenar samt fynd av enstaka obrända djurben.
324	-	Härd	0,50 x 0,45	0,28	Konkava sidor med rundad botten. Överst bestod fyllningen, ca 0,19 m som tjockast, av något lös gråbrun sandig silt med kolstänk samt ett par ca 0,16 x 0,13–0,12 x 0,1 m stora stenar och småsten. Under var fyllningen liknande men flammigare, troligtvis infiltrerad av den ljusare sanden från undergrunden. I botten fanns en ca 0,2 x 0,16 m stor sten.
325	-	Härd	0,90 x 0,80	0,08–0,2	Härdrest med ojämn botten som till synes hade anlagts runt en större sten. Fyllningen bestod av kolrik silt. Även förekomst av kalksten.
326	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
327	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
328	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
329	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
330	-	Nedgrävning	0,60	0,35	Nedgrävning med sluttande konkava väggar och rundad till vagt spetsig botten. Fyllningen bestod av mörkbrun torr, lucker sandig silt. I fyllningen även bränd lera och kol och stora stycken av grönaktig kalksten (0,1–0,23x0,2 m, 0,03 m tjocka). Möjligt stolphål.
331		Stolphål	0,30	0,18	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
332		Härd	1,20 x 1,00	0,08–0,10	Skörbrända och skärviga stenar samt kol och sot. Saknade spår av konstruktion.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
333	-	Grop, odef.	0,90	0,30–0,35	Stenfylld grop med större stenar (strl 0,35x0,25–0,4x0,25 m) och småstenar. Stenarna förekom hela vägen ned till botten, vissa sannolikt del av undergrunden. Mellan stenarna förekom ett lager med lucker mörkbrun lerblandad silt. Kokgrop?
334	-	Stolphål	0,45	0,10	Skålformad nedgrävning med fyllning som bestod av fet lerig silt, något matjordsliknande. Möjligt stolphål.
335	-	Nedgrävning	1,05 x 0,75	0,11	Konkava sidor med plan botten. Fyllningen bestod av grus och småsten med gråbrun lerig silt emellan. Nedgrävd intill en sten, ca 0,4 x 0,31 m stor.
336	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
337	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
338	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
339	-	Härd	0,70	0,13	Grund härdbotten eller möjligen kokgrop, med relativt plan botten. Gråbrun fyllning utan synligt kol. Möjlig kokgrop.
340	-	Stolphål	0,00	0,06	Mycket grund stolphålsbotten med relativt plan botten. Fyllningen bestod av matjord med synliga kolbitar.
341	-	Härd	0,30	0,08	Mycket grund härdbotten med plan botten. Fyllningen bestod av grus med en hel del synligt kol.
342	-	Härd	1,20	0,16	Grund härd med plan botten. Sönderplöjd. Härden låg ca 0,15 m upp i matjorden från underlaget räknat. Innehöll kolrik, grusig fyllning med stora kolbitar, samt några enstaka skörbrända stenar.
343	-	Härd	1,02 x 0,82	0,15	Under matjorden och nedgrävt i ett matjordsliknande lager påträffades en härd med konkava sidor och rundad botten. Fyllningen bestod av kol- och sotblandad lerig gråbrun silt samt ca 0,12 x 0,09–0,1 x 0,1 m stora skärviga och skörbrända stenar. På ytan förekom rikligt med skörbränd sten. Troligtvis en härd som tillkommit efter att platsen börjat odlas då den både var övertäckt av samt nedgrävd i matjord.
344	-	Härd	1,10 x 0,80	0,08–0,10	Svart fett lager med kol och sot och inslag av bränd lera. Mot undergrunden ett fåtal skörbrända stenar.
345	-	Härd	0,65	0,20	Härd med rundad till oregelbunden botten och vagt sluttande sidor. Fyllningen var kolrik i ytan, medan dess undre skikt bestod av omrörd, grå matjord.
347	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
348	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
349	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
350	-	Stolphål	0,48 x 0,40	0,15	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av mörkbrun lerig silt.
351	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
352	-	Utgår	-	-	Utgår.
353	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
354	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
355	-	Stolphål	0,47	0,20	Skålformat stolphål med något planare botten. Kolrik fyllning med mycket små kolbitar. Matjordslik till karaktären och mycket lucker. Stolphålsbotten.
356	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
357	-	Utgår	-	-	Utgår.
358	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
359	-	Nedgrävning	0,60 x 0,55	0,07	Svagt konkava sidor med ojämn botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
360	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
361	-	Nedgrävning	1,60 x 1,30	0,15–0,20	Nedgrävning med plan botten. Innehöll brungrå fet lerblandad silt med småstenar, både rundade och enstaka skörbrända. Inslag av kol och ett fåtal djurben.
362	-	Stolphål	0,45 x 0,35	0,07	Skålformad nedgrävning med matjordsliknande fyllning som bestod av brun fet silt infiltrerad av grusig moränundergrund.
363	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
364	-	Nedgrävning	0,90	0,10–0,15	Vagt skålförmad nedgrävning med fyllning som bestod av gråbrun grusblandad, lerig silt med kolstänk, bränd lera och enstaka småstenar.
365	-	Stolphål	0,42 x 0,33	0,12	Konkava sidor med rundad botten. Djupast i V. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt. Möjligt stenlyft.
366	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
367	-	Nedgrävning	1,12 x 0,78	0,22	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av matjordsliknande gråbrun lerig silt samt småsten. Möjligt stenlyft.
368	-	Stolphål	0,57 x 0,38	0,18	Svagt konkava sidor med rundad, något spetsig, botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
369	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
370	-	Stolphål	0,35	0,12	Svagt konkava sidor med rundad botten, djupast i norr. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med inslag av grus och småsten.
371	-	Stolphål	0,60 x 0,48	0,13	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med inslag av grus och småsten. I fyllningen påträffades ett fragment av djurben.
372	-	Nedgrävning	0,88 x 0,43	0,09	Svagt konkava sidor med rundad botten, djupast i söder. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
373	-	Grop, odef.	0,40 x 0,39	0,05	Nästintill fyrkantig i plan. Svagt konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av något lös gråbrun sandig silt. Möjligt stenlyft.
374	-	Nedgrävning	0,80 x 0,51	0,10	Svagt konkava sidor med rundad botten, djupast i nordväst. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt med lite småsten. Liknade 372 i form och fyllning.
375	-	Utgår	-	-	Utgår.
376	-	Brunn	5,2 x 4,1	0,90	Brunnsnedgrävning med konkava sidor och rundad botten. Brunnen innehöll två olika igenfyllningslager. Den yngsta fyllningen bestod av svart kulturjord med stort inslag av skärvig sten och natursten samt enstaka obrända ben. Den äldsta fyllningen bestod av omrörd lera blandat med natursten av varierande storlek. I den yngre fyllningen samt längs brunnens kanter fanns även större stenar. Dessa verkade dock inte vara lagda i någon form av konstruktion. Mot botten var brunnen fortfarande vattenförande.
377	-	Härd	0,40	0,04	Kol, sot och lätt upphettad undergrund. Eventuellt relativt sentida?
378	-	Härd	1,45 x 1,25	0,20–0,25	Kol, sot och kraftigt skörbrända och skärviga stenar. Relativt plan botten och vagt konkava kanter.
379	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
380	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
381	-	Härd	0,90 x 0,50	0,03	Grund härdbotten med sotig och kolrik fyllning med en del skörbränd sten.
382	-	Härd	0,80 x 0,36	0,07	Avlång härdrest med kolrester och infiltrerad grå silt med kolstänk. Låg invid markfast sten.
383	-	Grop, odef.	1,00	0,38	Oregelbunden begränsning och botten. Grusblandad matjord med en del natursten. Inget inslag av kol. Tolkades i fält som stenlyft eller möjligen en slarvig kokgrop, eftersom den låg inom ett härdområde där många av härdarna var bortplöjda. Stenlyft eller möjlig kokgrop.
384	-	Stolphål	0,42	0,15	Skålförmad stolphål med svartbrun silt med inslag av kol och småstenar.
385	-	Stolphål	0,49 x 0,32	0,15	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun sandig silt samt småsten.
386	-	Stolphål	0,45	0,08	Skålförmad stolphål med lätt rundad botten. Fyllningen bestod av brun, lucker sandig silt.
387	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
388	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
389	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
390	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
391	-	Härd	1,70 x 1,50	0,15	Svart, lite grusig fyllning med skörbrända och skärviga stenar. I botten låg förkolnade pinnar omlott och i skikt i ett rutsystem. Tolkades möjligen kunna ha en koppling till 392, men det gick inte att bestämma.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
392	-	Kokgrop	0,35	0,30	Skålformad kokgrop med grå lerig fyllning uppblandad med mörkare kulturjord. Fyllningen innehöll en hel del skärvig sten. Tolkades möjligen kunna ha en koppling till 391, men det gick inte att bestämma.
393	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
394	-	Härd	1,00	0,20	Grusig och kolig fyllning med mindre skärviga och skörbrända stenar. Härden låg en bit upp i matjorden, sannolikt tack vare att större stenar omgärdat den och därmed skyddat den från jordbruket.
395	-	Härd	1,00 x 0,90	0,12	Härd med plan botten. Kol och sot. Ett fåtal större kolstycken, upp till 0,55 m långa i Ö-V riktning. Bredd svår att bedöma.
396	-	Härd	0,75 x 0,70	0,12	Härd med plan botten och lätt rundade väggar. Kolig och sotigt sandblandad silt. Låg invid 395.
397	-	Härd			Ej undersökt.
398	-	Kokgrop	0,80	0,27	Skålformad kokgrop. Gråbrun något lerig fyllning, inget synligt kol. Enstaka skärvstenar men majoriteten var natursten.
399	-	Kokgrop	0,61 x 0,54	0,34	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt samt rikligt med stenar, de flesta omkring 0,1 x 0,1 m stora. En ca 0,22 x 0,16 m stor sten låg i botten i S. Möjlig kokgrop.
400	-	Grop, odef.	0,82 x 0,65	0,19	Konkava sidor med plan botten. Fyllningen bestod av något matjordslik gråbrun sandig silt.
401	-	Härd	0,60 x 0,57	0,11	Svagt konkava sidor med plan, något ojämn botten. Fyllningen bestod av sotblandad gråbrun sandig silt med rikligt med kolbitar samt ca 0,08 x 0,07–0,1 x 0,08 m stora stenar. Stenarna var till stor del skärviga.
402	-	Grop, odef.	0,45 x 0,50	0,20	Skålformad nedgrävning med rundade väggar och vagt rundad till plan botten. Fyllningen bestod av kraftigt rotstörd matjord. Grop med oklar funktion. Stenlyft?
403	-	Nedgrävning	0,55	0,18	Skålformad nedgrävning. Lerig grå fyllning med skärvig sten och natursten.
404	-	Grop, odef.	0,60 x 0,68	0,18	Nedgrävning med sluttande sidor och plan till lätt rundad botten. Matjordslik lucker fyllning. Stenlyft?
405	-	Grop, odef.	0,45	0,17	Grop med sluttande sidor och oregelbunden botten. Matjordslik fyllning som var kraftigt rotstörd. Recent? Stenlyft?
406	-	Stolphål	0,35 x 0,26	0,08	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt, likt 407. Möjligt stenlyft.
407	-	Stolphål	0,34 x 0,27	0,25	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
408	-	Härd	0,50 x 0,47	0,11	Konkava sidor med plan, något ojämn, botten. Fyllningen bestod av sot- och kolblandad gråbrun lerig silt samt skörbrända och skärviga stenar, ca 0,08 x 0,07–0,11 x 0,07 m stora.
409	-	Härd	0,70 x 0,51	0,01–0,05	Konkava sidor med plan lutande botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt, rikligt med kolstänk på ytan. Möjlig härdbotten.
410	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
411	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
412	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
413	-	Nedgrävning	0,55	0,10	Grund nedgrävning med en fyllning bestående av omrörd svartbrun sandblandad silt. Skar grusig och sandig undergrund. Eventuellt stenlyft
414	-	Härd	1,10 x 1,00	0,15	Skålformad botten, fyllning av skärviga stenar, kol och sot blandat med fet sandig silt. Skar undergrund med fet sandig silt med järnutfällningar.
415	-	Härd	0,50 x 0,45	0,05	Tunn, enkel härd med plan botten. Innehöll kol uppblandat med silt.
416	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
417	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
418	-	Grop, odef.	0,90 x 0,65	0,25	Oval, stenfylld grop med jämnt sluttande/konkava sidor och rundad botten. I gropen fanns rikligt med sten, rundade naturstenar, lersten och kalkstenar i storlek ca 0,05–0,25 m. Större, rundad kalksten förekom i botten. Fyllningen bestod av omrörd, mörkbrun lerblandad silt med inslag av kolstänk och skörbrända stenar i dess östra del.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
419	-	Stolphål	0,33 x 0,32	0,14	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av ljusflammig gråbrun lerig silt, möjlig omrört från undergrunden. Möjligt stenlyft.
420	-	Stolphål	0,40 x 0,35	0,06	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
421	-	Stolphål	0,54 x 0,35	0,09	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
422	-	Stolphål	0,30	0,10	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
423	-	Grop, odef.	1,35 x 1,05	0,31	Tegel i ytan. Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av matjordslik något lucker mörkbrun lerig silt med ca 0,1 x 0,1–0,33 x 0,24 m stora stenar. Modern.
424	-	Härd	0,70 x 0,70	0,07	Rundade sidor med ojämn botten. Fyllningen bestod av sot- och lerblandad silt med inslag av grus samt ca 0,07 x 0,08 m stora skärviga stenar.
425	-	Stolphål	0,50 x 0,42	0,21	Konkava sidor med rundad, något spetsig/trubbig, botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
426	-	Härd	2,83 x 1,60	0,12	Raka och lutande sidor med plan, något ojämn, botten. Anlagd direkt på undergrund. Fyllningen bestod av sot- och kolblandad lerig silt samt rikligt med skörbränd och skärvig sten. Undergrunden rödbränd ca 0,02–0,03 m tjockt under härden.
427	-	Grop, odef.	0,44 x 0,35	0,09	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
428	-	Utgår			Utgår.
429	-	Grop, odef.	0,19 x 0,18	0,05	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt. Möjlig stolphålsbotten?
430	-	Utgår	-	-	Utgår.
431	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
432	-	Utgår	-	-	Utgår.
433	-	Stolphål	-	-	Ej undersökt.
434	-	Nedgrävning	0,60 x 0,50	0,17	Skålformad nedgrävning med kompakt, omrörd brungrå lerblandad silt med ett fåtal småstenar.
435	-	Härd	1,34 x 0,85	0,05–0,17	Konkava kanter med plan, något ojämn botten. Fyllningen bestod av sotig gråbrun sandig silt med kolstänk och kolbitar samt skörbrända och skärviga stenar, ca 0,1 x 0,1 m stora. Två ca 0,23 x 0,15 m stora stenar låg i botten.
436	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
437	-	Härd	0,90 x 0,50	0,05	Härd med plan botten. Sotblandad sandig silt med koliga inslag. Småstenar, inte eldpåverkade. Anlagd mot grusig undergrund.
438	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
439	-	Grop, odef.	0,50 x 0,35	0,12	Fyllningen bestod av gråbrun, fet lerig silt. Kompakt, homogen. Eventuellt stenlyft.
440	-	Grop, odef.	0,50 x 0,40	0,15	Konkava sidor med rundad botten. Fyllningen bestod av gråbrun lerig silt.
441	-	Nedgrävning	0,35	0,10	Skålformad nedgrävning med lucker, grusblandad silt med kol. Enstaka skörbrända stenar. Kolet ej sammanhållet, ej bränd stolpe. Skar lerig undergrund. Möjligt stolphål.
442	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
443	-	Härd	-	-	Ej undersökt.
444	-	Härd	2,35 x 1,80	0,20	Mycket stor härd med rikligt med skörbrända, skärviga och upphettade stenar. Kol och sot omrört med gråbrun lerblandad silt. Material strl 0,05–0,25. Inga träfiberrikningar fanns bevarade. I botten en ca 0,05 m tjock kollins. Undergrunden var bitvis rödbränd. Påminde om härd 426 i norra delen av undersökningsområdet.
445	-	Kokgrop	0,67	0,20	Skålformad nedgrävning med gråbrun lerig fyllning som innehöll gott om natursten.
446	-	Grop, odef.	0,70	0,20	Nedgrävning med oregelbundna sidor och botten. Fyllningen bestod av matjordsliknande material med enstaka naturstenar. Liknade de andra mindre kokgroparna på området (till exempel 398) men låg inom undersökningsområdets mer siltiga del i öster. Skilde sig även då dess fyllning var mer myllig och innehöll färre stenar. Möjlig kokgrop.
447	-	Grop, odef.	0,95	0,35	Anläggningen saknade tydlig begränsning i alla avseenden. I ytan brun matjord med enstaka natursten, följt av lucker, fläckvis matjordsblandad silt, med kraftig rotinfiltration och djurgångar. Möjligt stenlyft.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
448	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
449	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt
450	-	Grop, odef.	0,50	0,10	Skålformad nedgrävning med gråsvart, fet silt med inslag av kol och en del grus.
451	-	Grop, odef.	0,60	0,16	Skålformad nedgrävning med fyllning av kompakt gråsvart, fet silt med inslag av kol och en del grus.
452	-	Nedgrävning	1,70 x 1,60	0,10	Nedgrävning med fet, matjordsliknande fyllning. I sydvästra delen en kollins (delkontext 2), ca 0,5 m i diam och 0,02 m tjock. Liknar de härdar som framkommit mellan matjordsliknande lager norr om denna. Möjlig hård?
453	-	Grop, odef.	0,40	0,15	Skålformad nedgrävning med lucker grusig och sandig silt med inslag av kol. Oklar funktion.
454	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
455	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
456	-	Grop, odef.	0,90 x 0,50	0,17	Grop med kolbemängd fet sandig silt. Större natursten mot botten ca 0,15 m i diam. Fynd av ett täben från nöt.
457	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
458	-	Grop, odef.	1,20	0,25	Rund, skålformad nedgrävning med matjordslig fyllning som var mycket kompakt. Inslag av kol och småstenar (max 0,1 m). I fyllning påträffades porslin och obrända ben. Skar siltig undergrund. Modern.
459	-	Stolphål, stenskott	0,60	0,11	Stolphål med lätt sluttande väggar och i princip plan botten. Rest av skoning i dess sydvästra del, strl upp till 0,2x0,15 m, majoriteten i norra delen, dessa var omkring 0,1 m i diam. Grävdes till 100 %.
460	-	Stolphål, stenskott	0,45	0,15	Stenskott stolphål med plan botten. Skoningen bestod av två stenar i strl 0,1x0,15 m respektive 0,15x0,15 m. Fyllningen utgjordes av mörkbrun fet silt med inslag av kol och småstenar samt enstaka fläckar med bränd lera. Skar 464. Möjlig del av hus 2 norra änden.
461	-	Stolphål	0,40	0,08	Grunt skålformat stolphål. Fyllningen utgjordes av mörkbrun lucker grusblandad silt. Ett fragment obränt ben. Eventuellt par med stolphål 151.
462	-	Stolphål, stenskott	0,84	0,35	Mörk matjordslig fyllning uppblandat med grus och mindre natursten. En större kalksten som troligen ingått i skoningen.
463	1	Stolphål, stenskott	0,70	0,27	Stolphål med raka till lätt sluttande väggar, relativt plan botten. Fyllningen bestod av gråaktig kulturjord med synligt kol. Skoningen bestod av rikligt med natursten som låg längs stolphålets sidor och botten. Enstaka kalkstenar förekom också. Mycket likt stolphål 133.
464	-	Lager, odef.	12,00 x 2,70	0,05–0,12	Ett område med mörk, grusig morän i det annars leriga området. Troligen naturligt. Lagret tolkades i fält som naturlig morän som färgats mörkt av aktiviteter som utförts i anslutning lagret, bland annat flera härdar. Möjlig naturlig morän.
465	-	Nedgrävning	0,40	0,05	Grund nedgrävning vars fyllning bestod av fet gråbrun silt med inslag av kol och bränd lera. Enstaka obrända djurben.
466	-	Kokgrop	0,47	0,30	Svagt konkava sidor med ojämn botten. Överst bestod fyllningen av gråbrun lerig silt, ca 0,05 m tjockt. Under förekom rikligt med ca 0,07 x 0,08–0,12 x 0,08 m stora stenar. Fyllningen mot botten var ljusfläckig och svår att urskilja från undergrunden. Kolstänk förekom i väggar och botten. Kokgrop under hård 229.
467	-	Hård	1,10 x 1,00	0,20	Rikligt med skörbrända stenar, med 6 större stenar placerat centralt i hård (upp till 0,3x0,2m). Dock sannolikt inte del av konstruktion. I botten en 0,05–0,1 m tjock kollins. Anlagd ovan grusig undergrund.
468	-	Stolphål	0,40 x 0,30	0,02–0,04	Låg i anslutning till 166. Våldigt grund. Fyllningen bestod av gråbrun/mörkbrun lite ljusflammig lerig silt, uppblandad med undergrunden i botten. Fyllningen var ljusare än delkontext 3 och 4 i 166.
469	-	Stolphål	0,35 x 0,25	0,10	Raka till svagt konkava sidor med rundad botten. Fyllningen som var något heterogen bestod av gråbrun lerig silt med kolstänk samt grus och småsten. I fyllningen påträffades ett benfragment.

Kontexter, forts.

Kontext	Hus	Objekt	L x B/ diam (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
470	-	Lager, odef.	7,50 x 3,00	0,07–0,12	Mörkgrått lager med siltigt grus och enstaka småstenar. Tolkades initialt som möjligt kulturlager men innehöll inga ytterligare komponenter som talade för detta. Fyra rutor grävdes i lagret, men inga spår av kulturpåverkan gick att se. Bitvis mycket lik den ljusare undergrunden, endast det siltiga inslaget och färgen skiljde dem åt. I ytan påträffades en skärva keramik som fördes till matjorden (F101:5879:1). Möjlig naturlig morän.
471	-	Grop, odef.	0,80 x 0,70	0,34	Konkava sidor med trubbig botten. Fyllningen bestod av grusig mörkbrun silt. Fylldes med vatten vid undersökning.
472	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
473	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
474	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
475	-	Grop, odef.	0,60	0,25	Nedgrävning med en fyllning bestående av fet, mörkbrun omrörd matjord med leriga inslag och mindre stenar (strl 0,1 m ca). Stenlyft?
476	-	Grop, odef.	1,00 x 0,70	0,25	Nedgrävning med en fyllning bestående av fet, mörkbrun omrörd matjord med leriga inslag och mindre stenar (strl 0,1 m ca). Stenlyft?
477	-	Grop, odef.	1,40 x 0,90	0,12	Nedgrävning med en fyllning bestående av fet, mörkbrun omrörd matjord med grusiga inslag och en del kolstänk.
478	-	Grop, odef.	0,55 x 0,30	0,17	Nedgrävning med en fyllning bestående av fet, mörkbrun omrörd sandig silt med leriga inslag och mindre stenar (strl 0,1 m ca). Fynd av hästkosöm i fyllningen. Stenlyft?
479	-	Grop, odef.	0,80 x 0,60	0,05–0,25	Nedgrävning med mycket oregelbunden botten. Djupaste delen i västra änden. Fyllningen bestod av fet, mörkbrun omrörd matjord med grusiga inslag. Stenlyft?
480	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
481	-	Nedgrävning	-	-	Ej undersökt.
482	-	Grop, odef.	0,40	0,12	Nedgrävning med oregelbundna sidor och botten. Fyllningen bestod av ljusbrun, lucker sandig silt. Nedgrävningen låg alldeles invid större sten, möjligen var detta gropen efter att den stenen ruckats vid odling. Sannolikt stenlyft.
483	-	Grop, odef.	0,56 x 0,47	0,03–0,13	Oregelbunden i plan, med ojämna sidor och botten. Fyllningen bestod av ljusbrun, lucker sandig silt med småsten. Stenlyft
484	2	Stolphål	0,33 x	0,08	Skålformat stolphål med plan botten. Fyllningen var mörkbrun och bestod av fet lerblandad silt med inslag av kol. Skar östra delen av 174, omstolpat stolphål. Stolphål, möjlig omstolpning i hus 2

BILAGA 2

FYND

Fynd

Fynd-nr*	Hus	Objekt	Material	Storlek (mm)	Tjocklek (mm)	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
101:1001:1	-	Klipp	Bly	26 x 21	4,80	11,89	1	Blyklipp. Platt, avbrutet med två långsgående skårar på ena sidan.	X
101:1003:1	-	Obestämd	Järn	58 x 40	9,20	86,14	1	Kraftigt järnfragment, platt och rektangulärt. Modern.	X
101:1011:1	-	Smälta	Silver?	28 x 14,5	3,38	1,12	1	Tunt metallfragment med oregelbunden tjocklek och utseende. Ena änden något tjockare, möjligen ihopvikt (?), möjligt smält avfall från gjutning.	X
101:1013:1	-	Obestämd	Järn	34 x 31	7,05	17,43	1	Platt, oregelbundet men kraftigt järnfragment. Modern	X
101:1014:1	-	Obestämd	Järn	62 x 32,0	6,11	14,95	1	Avlångt platt, lätt välvt järnfragment med avsmalnande, rundade ändar och ett ca 20 mm stort hål i mitten. Även litet nihål i ena änden. Beslag, modern?	X
101:1024:1	-	Plomb	Bly	21 x 19	3,34	5,94	1	Tillplattad blyplomb, antydning till möjlig rest av stämpel utmed dess ena kant, dock mycket otidlig.	X
101:1025:1	-	Obestämd	Järn	222 x 50	3,67	151,40	1	Avlångt platt föremål med spets i båda ändar. Bredast på mitten. Möjligtvis del av jordbruksredskap. Modern.	X
101:1029:1	-	Slagg	Odef.	39 x 32	15,62	7,94	1	Mindre stycke av lätt material med tät sammansättning. Möjligtvis en bit av något förslagat material, alternativt harts.	X
101:1030:1	-	Beslag	Järn	84 x 16,0	9,76	24,83	1	Avlångt platt beslag, svagt välvt. Korrosionsklump efter nit i ena änden. Andra änden tjockare, med korrosion, möjligen avbruten. Modern?	X
101:1034:1	-	Obestämd	Järn	40 x 25	8,30	11,69	1	Platt järnfragment med oregelbunden form. Svagt böjt. Hård korrosion. Möjligen del av beslag. Modern?	X
101:1035:1	-	Obestämd	Järn	44,00 Ø	4,87	28,70	1	Runt och platt föremål med hål i mitten. Bricka till jordbruksredskap, modern.	X
101:1036:1	-	Spjutspets	Kopparlegering	35 x 14	1,67	5,08	1	Spets av kopparlegering, ihålig. Materialtjocklek 1,67 mm. Konserverad, se bilaga 7.	
101:1037:1	-	Plomb	Bly	14 x 13,0	4,09	4,00	1	Nästan intakt blyplomb. Rundad i plan. Saknar dekor.	X
101:1038:1	-	Sölja	Järn	40 x 38,5	3,78	7,60	1	Rundad sölja, ena sidan rak. Rest av nälfäste Rektangulärt tvärsnitt.	X
101:1039:1	-	Obestämd	Järn	101 x 24	12,50	76,40	1	Kraftigt, kilformad järnten med rektangulärt tvärsnitt och utsvängd, möjligen avbruten, bredare ände. Möjligen modern.	X
101:1040:1	-	Likarmat spänne	Kopparlegering	24,9 x 20,7	1,9–5,6	4,30	1	Del av likarmat spänne i Ljonestil. Nälfäste bevarat. Konserverad, se bilaga 7.	
101:1041:1	-	Hästska	Järn	120 x 30	9,73	134,95	1	En halv hästska.	X
101:1042:1	-	Obestämd	Järn	34 x 26	4,20	6,59	1	Platt, ovalt järnfragment. Kraftigt korroderat med flera brottytor. Modern?	X
101:1043:1	-	Obestämd	Järn	58 x 42,7	7,83	56,00	1	Platt, kraftigt järnföremål med oregelbunden form. Möjligen beslag, med rest av korroderad nit. Modern. 11 mm tjock.	X
101:1044:1	-	Obestämd	Järn	55 x 12	7,50	7,63	1	Avlångt järnföremål, platt och rundat i ena änden och spetsigt i den andra. Kraftigt korroderat med flera mindre brottytor. Modern?	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Hus	Objekt	Material	Storlek (mm)	Tjocklek (mm)	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
101:1045:1	-	Obestämd	Järn	22 x 15,0	5,82	10,20	1	Platt halvcirkelformat järnföremål med gängor som sitter samman med en del i plast. Också med gängor, på ena långsidan. Modernt.	X
101:1047:1	-	Klipp	Bly	26 x 18	2,99	4,70	1	Blyklipp. Tillplattat, avbrutet.	X
101:1053:1	-	Hästsko	Järn	153 x 26	10,50	163,76	1	Del av kraftig hästsko, nästan halva.	X
101:1054:1	-	Smälta	Silver	-	3,40	7,17	1	Platt metallfragment med oregelbunden bredd. Möjlig smälta från hantverk.	X
101:1064:1	-	Obestämd	Järn	68 x 19,0	6,14	13,70	1	Järnföremål med öglor i båda ändarna. Ena änden platt tvärsnitt, andra rundat. Möjligen länk eller liknande. Modern?	X
101:1065:1	-	Obestämd	Kopparlegering	23 x 19	1,10	1,56	1	Tunt bleck av kopparlegering med ett ca 2 mm stort runt hål vid ena änden. Möjlig del av beslag. Modern?	X
101:1066:1	-	Obestämd	Järn	42 x 26	5,05	22,07	1	Avbrutet, platt, avlångt järnföremål med halvcirkelformat tvärsnitt. Möjligen del av beslag. Modern?	X
101:1067:1	-	Kniv	Järn	66 x 14,0	3,99	10,14	1	Knivblad med rak rygg, något insvängd sista biten mot spetsen. Tånge saknas. Kraftig korrosion.	X
101:1068:1	-	Hästsko	Järn	45 x 28	4,27	16,61	1	Fragment av tunn, sliten hästsko.	X
101:1069:1	-	Brodd	Järn	39 x 25	11,10	13,20	1	Halvcirkelformad platta med korroderad pigg under, alternativt nit. Möjlig del av broddplatta.	X
101:1070:1	-	Obestämd	Järn	98 x 40,0	12,67	181,24	1	Kraftigt järnfragment, platt och avlångt. Ena långsidan något oregelbunden med brottytor, antydan till rundning. Modernt.	X
101:1071:1	-	Smälta	Silver?	29 x 10	5,68	5,94	1	Smält, fluten metall. Möjligt avfall från gjutning.	X
101:1072:1	-	Bjällra	Kopparlegering	31,4 x 21,2	1,2–3,5	15,30	1	Bjällra med hänge, dekor bevarad nedtill. Lätt ihoptryckt, omkrets 24 x 20,8 mm. Konserverad, se bilaga 7.	X
101:1073:1	-	Sölja	Kopparlegering	34 x 31	2,80	6,74	1	Del av ram till sölja. FyrSIDIG med rundad kortsida och rundade hörn.	X
101:1074:1	-	Obestämd	Järn	95 x 28,0	19,48	83,30	1	Svagt böjt järnföremål med runt tvärsnitt och utplattad, rund ände. Hård korrosion. Modern?	X
101:1078:1	-	Obestämd	Järn	75 x 34,0	7,50	87,29	1	Platt järnföremål med spetsig ände. Möjligtvis del av jordbruksredskap. Modernt	X
101:1080:1	-	Brodd	Järn	52 x 18	8,41	17,75	1	Brodd av järn. Ena skänkeln saknas.	X
101:5879:1	-	Keramik	Keramik	27 x 23	4,95	3,20	1	Mindre, sekundärbränd skärva från buk. Påträffades i ytan av lager 470. Se bilaga 5.	X
104:1115:1	-	Pärta	Glasfluss	10,00 Ø	7,34	1,05	1	Tunnformad pärla, röd.	X
146:5435:1	-	Obestämd	Järn	28 x 6	4,96	1,10	1	Ett mindre, långsmalt och platt fragment i järn. Järnten med hård korrosion.	X
152:5599:1	-	Obestämd	Järn	26 x 7	6,64	2,21	1	Rund järnten, böjd och avsmalnande till en trubbig ände. Möjlig del av spik, hästkosöm eller brodd.	X
152:5921:1	-	Vävtvngd	Bergart, odef.	64 x 35,0	22,84	50,60	1	Fragment av vävtvngd, mittdel. Konvex utsida samt ett koniskt hål, 4–8 mm stort, igenom. Möjligen i kalksten.	X
159:5263:1	-	Keramik	Keramik	38,9 x 27,2	10,50	15,30	1	Mindre skärva från buk/hals. Datering äldre järnålder. Se bilaga 5.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Hus	Objekt	Material	Storlek (mm)	Tjocklek (mm)	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
165:5923:1	2	Fossil	Kalksten	67 x 26	18,21	41,92	1	Fossil i ortoceratitkalk. Del av bläckfiskfossil.	
166:5685:1	-	Löpare	Bergart, odef.	84 x 80	85,40	797,60	1	Löpare av bergart. Rundad med ett flertal brukningsytor.	
166:5739:1	-	Brodd	Järn	36 x 24,0	14,39	21,38	1	Brodd av järn. Båda skänklar avbrutna. Hård korrosion.	X
166:6061:1	-	Keramik	Keramik	36,9 x 28,7	8,50	7,10	1	Sekundärbränd skärva från buk, datering äldre järnålder. Se bilaga 5.	
168:6291:1	2	Obestämd	Järn	48 x 8,00	9,85	4,78	1	Avlångt järnfragment med spetsig ände. Hård korrosion, klumpar längs föremålet. Spik/hästskosöm.	X
170:6212:1	2	Keramik	Keramik	36,9 x 26,5	10,30	10,60	1	Sekundärbränd skärva från buk/hals, möjligen från samma kärl som F174:6716:1. Se bilaga 5.	
174:6717:1	2	Keramik	Keramik	65 x 34,9	10,4	27,30	1	Skärva från buk, möjligen från samma kärl som F170:6212:1. Se bilaga 5.	
174:6717:2	2	Keramik	Keramik	31,9 x 4,8	11,7	18,60	1	Två sekundärbrända skärvor från buk, möjligen från samma kärl som F170:6212:1. Se bilaga 5.	
174:6776:1	2	Keramik	Keramik	16 x 15	4,60	1,30	1	Mindre fragment i yngre rödgods. Se bilaga 5.	
185:13087:1	-	Islägg	Ben	86 x 47	28,33	40,40	1	Del av islägg av mellanfotsben av häst. Bearbetad ledände med tillhuggen framsida.	
185:13087:2	-	Islägg	Ben	142 x 28,8	26,56	70,50	1	Del av islägg av diafys från mellanfotsben av häst. Undersidan planslipad. Ovensidan flertalet hugg.	
272:3146:1	-	Keramik	Keramik	25,6 x 22,8	9,00	5,70	1	Skärva från buk/hals. Datering äldre järnålder. Se bilaga 5.	
465:5703:1	-	Bränd lera	Lera	39 x 34	9,63	11,75	1	Platt fragment av bränd lera, ej lerklining.	X
478:6639:1	-	Hästsosöm	Järn	30 x 13	8,25	5,11	1	Hästsosöm av järn. Hård korrosion.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

BILAGA 3

ARKEOBOTANISK ANALYS

STEFAN GUSTAFSSON
ARKEOLOGIKONSULT

Sammanfattande artlista

Kontext	139	142	147	149	153	164	165	166	170	174	185	217	272	391	392	426	444	459
Hus	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	4						
Odlade växter	Skalkorn			21	51	15	26		7	11								
	Obest. korn			3	6	1												
	Bröd-/kubbvete	6							4	1								
	Emmer-/speltvete	2			6	19	2						3					
	Råg									1								
	Dådra				5													
Fragm. säd	Gräart	2							1									
	Fragm. säd	9	3	12	19	17			9	6	3	5						
	Svinnmålla				32	29	13											
Åkergräs	Måra			7		8				3								
	Våtarv			2						2								
	Tranpört																	
	Bolmört				3													
Ängsväxter	Gräs obest.				6	13												
	Knylhavre				1													
	Klöver				2													
Träköl	Björk			X				X				X			X			X
	Ek			X				X				X			X			X
	Tall			X				X				X			X			X
	Gran																	X
Obest. kol	X	X		X	X													
Glödskal							X											

Inledning

Proverna samlades in i samband med att Arkeologikonsult utförde en arkeologisk undersökning inom fastigheten Kungsbro 1:780, Linköping kommun i Östergötland.

Den arkeobotaniska analysen omfattade i första hand förkolnad växtmakrofossil men det gjordes även en del vedartsbestämningar.

Metod

Proverna floterades i vatten och det används sållet hade en maskstorlek av 0,2 millimeter. Det framfloterade materialet undersöktes under mikroskop med en förstoring av 4 till 600 gånger. Artbestämning gjordes med hjälp av referenslitteratur och referenssamling (bl.a. Berggren 1969 och 1981, Digital Seed Atlas of the Netherlands, Jacomet 2006, Schweingruber 1978 och 1990, Mork 1946, www.woodanatomy.ch).

Vid urval av trädslag till ¹⁴C-analys bygger det på att man väljer den art som har den lägsta högsta egenåldern. Eftersom det sällan går att avgöra vilken egenålder en specifik kolbit har utgår man från hur gammalt respektive trädslag kan bli (figur 1).

Art	Antal år
Björk	300
Ek	500+
Tall	400
Gran	400

Figur 1. Den ungefärliga livslängden på de trädslag som påträffats i de analyserade anläggningarna. I relativt ovanliga fall kan enstaka exemplar från de flesta arter bli lite äldre än vad som framgår av tabellen men dessa utgör ovanliga undantag.

Det finns källkritiska problem när det gäller datering av träkol. Naturhändelser som skogsbränder, kulturrelaterade röjningsbränder och aktiviteter som matlagning och uppvärmning i olika syften genererar träkol. Eftersom träkol inte bryts ner på samma sätt som subfossila växtrester kan det lagras i marken

under långa tidsperioder. Genom bioturbation och olika markpåverkande aktiviteter blandas jordlagren om och därmed kan kolbitar av olika ålder påträffas tillsammans. Markens kolarkiv kan därför vara ostrukturerat ur stratigrafisk och kronologisk synvinkel. Problemet får anses vara olika stort beroende lokala omständigheter. Bioturbationen bedömdes som tämligen begränsad inom undersökningsområdet i Kungsbro.

Frön, knoppar, sädeskorn med mera har en egenålder av ett år och passar väl för dateringar men bioturbationen påverkar även växtmakrofossilerna på samma sätt som träkolet.

Resultat

Flera av de analyserade proverna innehöll förkolnade sädeskorn, ogräs och andra växter som gav intressant information om de människor som bodde där och om deras matkultur. Artsammansättningen var av det lite ovanligare slaget och indikerade en högre ståndsmiljö under perioden 400–650 e.Kr. På boplatsen i Kungsbro odlades skalkorn, emmer-/speltvete, bröd-/kubbvete och råg. Stapelgrödan under hela järnåldern var skalkorn men vissa gårdar odlade även en vetesort, i regel bröd-/kubbvete. Under perioden 400–600 e.Kr. blir rågen viktig på bland annat storgårdar för att successivt öka i betydelse under vikingatid (Engelmark 1992; Gustafsson 1995; Grabowski 2014; Viklund 1998). Från samma period kommer de första indikationerna på att ett system med vår- och höstsädd infördes, åtminstone i Sydsvetige (Gustafsson 2001).

Med dessa sädeslag kunde man till skillnad från kornet baka jästa bröd. Troligen kom influenserna till det jästa brödet via olika former av kontakter ute i Europa. Under medeltid kan man se att kring borgar och kungsgårdar odlas mer råg än på gårdar längre bort, vilket tolkats som ett ökat behov av råg till den styrande eliten (Gustafsson 2000).

Hus 1, ekonomibyggnad 550–600 e.Kr.

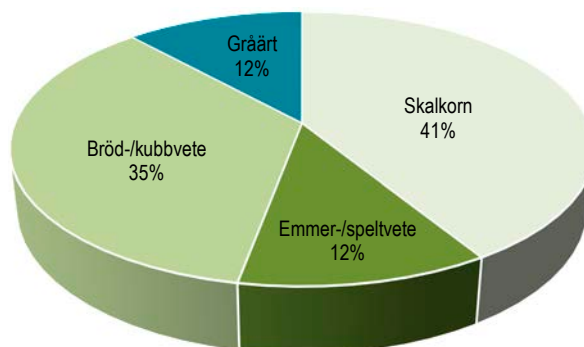
Från hus 1 analyserades tre jordprover. Två av dem innehöll förkolnade sädeskorn, fragment av sädeskorn samt gråärt (figur 2). Ett prov innehöll inga växtrester men gott om träkol vilket för övrigt alla tre proverna gjorde. En kärna av bröd-/kubbvete från stolphål 142 daterades till 550–600 e.Kr.

Hus 2, ekonomibyggnad 430–650 e.Kr.

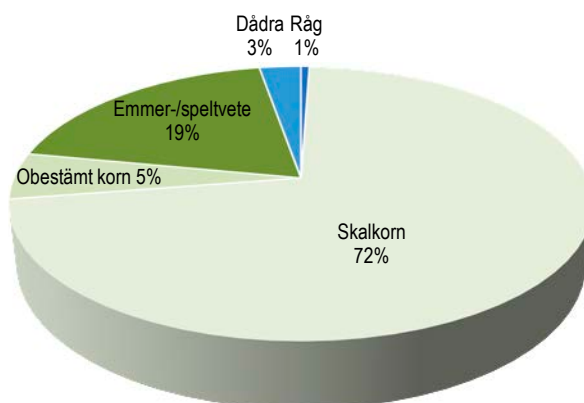
I hus 2 påträffades skalkorn och emmer-/speltvete tillsammans med en stor mängd åkerogräs och ängsväxter (figur 3 och 4). Sammansättningen med säd, ogräs och ängsväxter brukar vanligtvis tyda på att huset använts som bostad samt att det inrymt en foderdel. Med tanke på husets konstruktion blir det osäkert om alla dessa funktioner verkligen rymts i byggnaden. Inslaget av träkol var relativt stort i stolphål 149, 153, 164 och 165. Det kan vara så att både hus 1 och 2 var ekonomibyggnader som av någon orsak brann ner och därmed bevarades en del av det som förvarades i dem. Tänker man vidare utifrån en sådan tolkning kan det undersökta området utgöra ytterkanten av en boplatssmiljö där vi saknar bostadshusen. Tittar vi på de grödor som påträffades i hus 1 och 2 så tyder de på en rik gård i samhällets övre skikt, vilket vi återkommer till i den avslutande diskussionen.

Av de grödor som påträffades i hus 2 dominerade skalkornet, men andelen emmer-/speltvete var också förhållandevis stort. Även dådra odlades som oljeväxt. I stolphål 174 hittades den enda rågkärnan. Det kan vara en indikation på att bönderna i boplatssens slutskede även odlade råg, även om det inte går att dra för stora slutsatser kring ett ensamt sädeskorn. Men om rågodlingen varit mer utbredd under boplatssens huvudskede borde fler rågkärnor ha påträffats. Generellt ökar rågens betydelse under 600-talet och vidare in i vikingatid även om det finns lokala och regionala variationer (Engelmark 1992; Gustafsson 1995; Grabowski 2014; Viklund 1998).

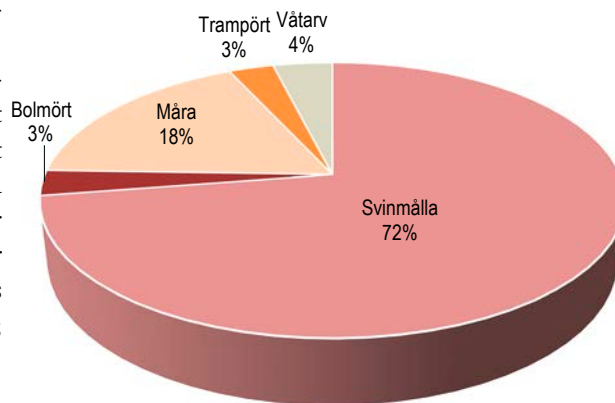
Antalet ogräsfröer i huset var stort och visade på att åkrarna var väl gödslade och bearbetade (figur 4). Svinmållan dominerade kraftigt vilket tyder på rejäla gödselgivor (Viklund 1989). Däremot saknas indikationer på vår- och höstsädd, så tolkningen blir att säden odlades i ensäde.



Figur 2. Artsammansättningen av odlade växter i kontext 139 och 142 i hus 1.



Figur 3. Artsammansättningen av odlade växter i kontext 149, 153, 164, 165, 170 och 174 i hus 2.



Figur 4. Artsammansättningen av åkerogräs i kontext 149, 153, 164, 165 och 174 i hus 2.

Ett ogräs som förekom förtjänar särskilt en kommentar. Bolmört påträffas då och då i förhistoriska sammanhang. Det var inte ett inhemskt ogräs utan har spritt sig från Främre Orienten och hit (Heimdahl 2009:114). Förutom att den växte som ogräs i olika grödor så användes den inom magin, som berusningsmedel och läkemedel. Med tanke på den ovanliga sammansättningen av grödor så blir bolmörten extra intressant.

Ängsväxterna i huset kom samtliga från torräng (gräs och klöver), vilket är lite förvånande med tanke på att det borde funnits gott om fuktängar runt Roxen.

Övriga anläggningar

Det fanns anläggningar i närheten av husen som innehöll förkolnad växtmakrofossil. Innehållet i dessa kan tolkas som sekundärt hushållsavfall som deponerats i utkanten av boplatsens kärnområde. Fördelningen mellan olika grödor i gruppen övriga anläggningar stämmer väl överens med växtmaterialet i de båda husen. Sannolikt hör även dessa anläggningar till perioden 500–650 e.Kr.

Innehållet av kol i proverna från härd 391 och kokgrop 392 jämfördes för att se om de hade något funktionellt samband. I härden påträffades kol från ek medan det i kokgropen fanns kol från ek, tall och gran. Analysen visar inget klart samband mellan de två anläggningarna.

Avslutande diskussion

Eftersom de arkeobotaniska fynden från undersökningen i Kungsbro väcker en del frågor bör resultatet sättas in i ett större sammanhang.

Skalkorn och emmer-/speltvete får ses som en relativt ovanlig kombination under järnålder. Dessa grödor förkom på vissa järnåldersgårdar i Sydsverige men framför allt var emmer-/speltvete en viktig gröda under sten- och bronsålder (Engelmark 1992; Engelmark & Viklund 1990; Gustafsson 1995 och 1998). Vilka grödor som gården valde eller hade möjlighet att odla bestämdes inte enbart utifrån praktiska och funktionella aspekter. Utformningen

berodde på de val gårdens invånare gjorde. Valen i sin tur var relaterade till människornas bakgrund, ekonomi och kontaktnät. När det var fråga om vilka grödor som odlades fanns alltid en generell trend som de flesta bönder höll sig till, medan ett mindre antal avvek från denna. Det verkar bönderna i Kungsbro gjort.

Under historisk tid vet vi att man sällan åt vare sig över eller under sin klasstillhörighet och det kan ha varit likadant under äldre tider (Tellström 2019:57). Matkulturen var viktig för att definiera sin identitet. En utblick till en nyligen undersökt högreståndsmiljö blir i det här sammanhanget av intresse, den rika boplatsen Ströja utanför Norrköping. En exceptionell boplats med hallar, kulthus och ett rikt fyndmaterial (Hjulström & Lindeberg manus). Den arkeobotaniska analysen av materialet från boplatsen i Ströja visade på förekomst av en blandning av skalkorn, bröd-/kubbevete, emmer-/speltvete men också råg och havre. I Ströja fanns också belägg för att bolmörten använts i rituella sammanhang eller som narkotikum (Gustafsson manus). Det fanns dock påtagliga skillnader i växtmaterialet mellan Kungsbro och Ströja. Till exempel var sädeskornen mycket större i Ströja och där hade man även en omfattande öltillverkning vilket det inte fanns spår efter i Kungsbro. Materialen från Kungsbro och Ströja är med andra ord visserligen inte helt jämförbara, men Ströjamaterialet ger möjligen en fingervisning om hur högreståndsmiljön som var knuten till boplatsen i Kungsbro kan ha sett ut.

Eftersom bara utkanten av boplatsen i Kungsbro undersöktes är det svårt att avgöra vilken betydelsen gården eller gårdarna där hade. Det går dock inte bortse från den ovanliga artsammansättningen och därtill boplatsens strategiska läge i landskapet, där man kunde ha kontroll över transportleder via bland annat sjön Roxen med tillhörande vattendrag, samt tillgången på jordbruksmark, fodermark och beten.

Tidigare utförda undersökningar i Kungsbro ger inte svar på var boplatsens centrum var beläget. Kanske låg den under dagens landsväg eller på höjderna söder och sydväst om den nu undersökta ytan.

Referenser

Litteratur

- BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.
- BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.
- ENGELMARK, R. 1992. A review of the farming economy in South Scania based on botanical evidence. I Larsson, L., Callmer, J., Stjernquist, B. (eds.) *The archaeology of the cultural landscape*. Acta Archaeologica Lundensia 19.
- ENGELMARK, R. & VIKLUND, K. 1990. Makrofossilanalys av växtrester – kunskap om odlandets karaktär och historia. I Naturvetenskap och bebyggelsehistoria. Almered & Olsson (Red.) *Bebyggelsehistorisk tidskrift* Nr 19. 1990. Stockholm.
- GRABOWSKI, R. 2014. *Cereal husbandry and settlement. Expanding archaeobotanical perspective on the Southern Scandinavian Iron Age*. Archaeology and Environment 28. Miljöarkeologiska laboratoriet. Umeå universitet.
- GUSTAFSSON, S. 1995. *Fosie IV – Jordbrukets förändring och utveckling från senneolitikum till yngre järnålder*. Rapport nr 5. Stadsantikvariska avdelningen Malmö Museer.
- GUSTAFSSON, S. 1998. The farming economy in South and Central Sweden during the bronze age. A study based on carbonized botanical evidence. I *Current Swedish Archeology*. Vol 6.
- GUSTAFSSON, S. 2001. Växtmakrofossilanalys av floterat material från Fosie 11. I: Hadevik, C. & Gidlöf, K. 2003. *Öresundsförbindelsen. Fosie 11A–D samt broläge Larsbovägen*. Rapport över arkeologisk slutundersökning. Rapport 22. Malmö Kulturmiljö.
- GUSTAFSSON, S. I: Hjulström, B & Lindeberg, M. Manus. Undersökningarna i Ströja. Rapporter från Arkeologikonsult okänt årtal:2375.
- HEIMDAHL, J. 2009. Bolmörtens roll i magi och medicin under svenska förhistorien och medeltiden. *Fornvännen* 2009(104):2, s. 112–128.
- HJULSTRÖM, B & LINDEBERG, M. Manus. Undersökningarna i Ströja. Rapporter från Arkeologikonsult okänt årtal:2375.
- JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.
- MORK, E. 1946. *Vedanatomi*.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug. Switzerland.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.
- TELLSTRÖM, R. 2019. Muntlig uppgift i Lagerstedt, A. (Red). *En stad växer fram. Människor och bebyggelse i Kvarteret Fältskären, Enköping 1050–1350. Arkeologisk undersökning, RAÄ 26:1–2, Centrum 22:3–12, Enköpings stad, socken och kommun, Uppsala län*. Rapporter från Arkeologikonsult 2019:2673.
- Viklund, K. 1989. Jordbrukskris i Norrland i slutet av den äldre järnåldern. *Arkeologi i Norr* 2: 95–105. Umeå.
- VIKLUND, K. 1998. *Cereals, weeds and crop processing in Iron Age Sweden. Methodological and interpretative aspects of archaeobotanical evidence*. Archaeology and Environment 14. Umeå universitet.

Digital källa

DIGITAL SEED ATLAS OF THE NETHERLANDS
<http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>

WOOD ANATOMY OF CENTRAL EUROPEAN SPECIES
www.woodanatomy.ch

BILAGA 4

OSTEOLOGISK ANALYS

TOVE BJÖRK
ARKEOLOGIKONSULT

Inledning

Sammantaget har 2881 gram (208 fragment) djurben från boplatsen L2008:1092 i Kungsbro genomgått osteologisk analys. Majoriteten ben var obrända, men enstaka eldpåverkade fanns också. Antalet kontexter med fynd av djurben var 28, vilka utgjordes av fyra stolphål tillhörande hus 2, åtta stolphål utanför eller i anslutning till husbyggnader, två brunnar, flertalet nedgrävningar och en härd. Störst mängd ben, cirka 2210 gram framkom ur den ena brunnen (185), belägen cirka 8 meter söder om hus 1 och 2.

Materialet var förhållandevis bra bevarat, om än något fragmenterat. Majoriteten av benen har inte varit möjligt utföra åldersbedömning på då främst rörbenens mittdel (skaftet) varit närvarande. Även spår efter slakt (hugg och snitt) har varit liten.

Metod

Analysen av djurbenen omfattade flera moment som art- och benbestämning och åldersbedömning där grad av färdigväxta leder studerats där (Silver 1969) använts. Inga intakta underkäkar med tänder påträffades att utföra åldersbedömningar på. Därtill har djurens anatomiska regioner registrerats. Domesticerade djurs anatomiska regioner kategoriseras till köttrika respektive köttfattiga delar. Köttrika regioner utgörs av bål med kotor och revben, bäcken, korsben,

övre extremiteter som överarmsben och lårben, vilket motsvarar region 2–6. Till kategorin köttfattiga delar hör kranium med underkäke, tänder, nedre extremiteter som armbågsben, strålben, skenben, smalben, samtliga ben i fötter och händer och svanskotor, vilket motsvarar region 1 och 7 (Sigvallius 1988). Efter beräkningar utgör de köttrika regionerna cirka 40 % av en djurkropp, vilket innebär att när den procentuella andelen köttrika delar överstiger 40 % så dominerar de köttrika delarna i materialet.

Siffrorna som anger anatomisk region har följande betydelse (efter Sigvallius 1988):

- 1 = Kraniedelar, underkäke, tänder, första och andra halskota.
- 2 = Övriga kotor, bröstben, revben.
- 3 = Överarmsben.
- 4 = Armbågsben, strålben.
- 5 = Höftben, korsben, lårben.
- 6 = Skenben, smalben.
- 7 = Alla ben i händer och fötter, svanskotor.

Slutligen har benen vägts artvis i syfte att få fram artfördelningen för lokalen. Eldpåverkade ben har beskrivits utifrån vilken färg de har och därefter bedömts till grad av förbränning. Ett språngben från nötkreatur uppvisade spår efter så kallad eburnation, vilket uppstår när brosket i leden brutits ner och ben i stället ledar mot ben och skapar en glansig yta. Inga könsbedömningar har utförts på materialet.

Resultat

Arter

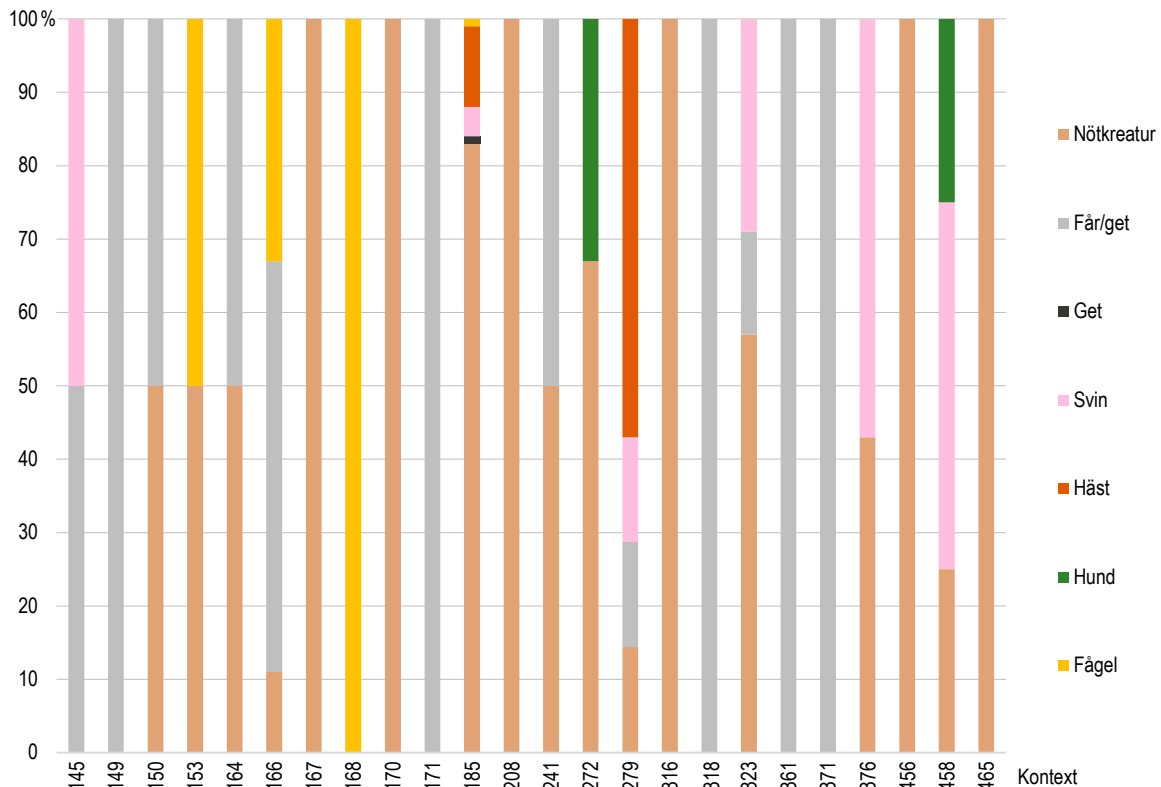
Identifierade arter utgörs av nötkreatur som dominerar materialet, följt av får/get, svin, häst, hund och fågel (figur 1). Identifierade fågelarter är alfågel, gräsand, uggla, kråkfågel och ospecificerad andfågel.

Flest djurben inom boplatsten framkom ur en brunn (185), belägen cirka 8 meter söder om hus 2. Majoriteten ben från brunnen kommer från nötkreatur, cirka 76,5 %, där benen utgörs av ungefär lika stor mängd köttfattiga som köttrika delar (figur 2). Endast ett fåtal ben från nötkreatur uppvisar spår efter slakt i form av huggspår. En mindre mängd ben, cirka 8,5 % från får/get och från svin 4 % framkom också ur brunnen. Benen från får/get och svin domineras till största delen av köttrika delar. Slutligen har ben från häst och ett ben från ospecificerad andfågel framkommit ur brunnen. Benen från häst var alla från köttfattiga regioner och två fragment av ett mellanfotsben utgör delar av en islägg.

Art	Antal fragm.	Vikt (g)
Nötkreatur	134	1880,6
Får/get	28	104,8
Get	1	16,4
Svin	15	202,2
Häst	17	578,2
Hund	2	4,4
Alfågel	1	2,3
Gräsand	1	1,1
Uggla	1	1,4
Kråkfågel	2	1,6
Andfågel ospec.	1	1,5
Summa:	203	2794,5

Figur 1. Samtliga identifierade djurarter.

Cirka 20 meter nordöst om hus 1 och 2 fanns ytterligare en brunn (376) från vilken framkommit en betydligt mindre mängd djurben. Ett skulderblad från nötkreatur, vilken kommer från en köttrik region och en del av en underkäke från svin som kommer från en köttfattig region.



Figur 2. Fördelningen av djurarter i procent per kontext.

Från fem av stolphålen tillhörande hus 2 kom sammantaget 66,1, gram ben där nötkreatur, får/get och alfågel har identifierats. Majoriteten av benen utgörs av nötkreatur som utgör 64 % följt av får/get 27 % och slutligen alfågel som utgörs av ett överarmsben. Från samtliga arter är det huvudsakligen köttrika regioner som påträffats, vilket betyder att materialet utgörs av matavfall.

Vidare har ben påträffats i nio stolphål samt elva gropar och nedgrävningar i området utanför hus 1 och 2. Mängden ben i respektive stolphål är liten. Sammantaget har 57,7 gram ben framkommit ur stolphålen utanför hus 1 och 2. Arterna som identifierats är nötkreatur, får/get, svin samt uggla och kråkfågel. Fördelningen köttrika respektive köttfattiga för de nämnda arterna är ungefär densamma. Från gropar och nedgrävningarna utanför hus 1 och 2 har 517,6 gram identifierats komma från nötkreatur, får/get, svin, häst, hund och gräsand. Fördelningen köttrika respektive köttfattiga delar i nedgrävningarna är för nötkreatur och får/get ungefär lika stor emedan det från svin finns mer av de köttfattiga delarna.

Slutligen har 4,5 gram ben från får/get påträffats i en härd (318) i anslutning till hus 2, vilka kommer från en köttfattig region.

Avslutning

Benmaterialet från Kungsbro utgörs av 2881 gram djurben. Mängden är inte stor och svårgör att i detalj tolka platsen med avseende på hur ekonomin kan ha sett ut. Utmärkande i materialet är att ben från häst utgör cirka 8 %. Ben från häst utgörs av delar från enbart köttfattiga regioner. Häst har inte konsumerats på plats utan förefaller använts till att ta ben från till hantverk. Vidare har ben från flera fågelarter identifierats, bland annat alfågel, uggla, kråkfågel och ospecificerad andfågel.

Referenser

Litteratur

SIGVALLIUS B., 1988. Husdjur från förhistoriska platser. En utvärdering av osteologiska undersökningar. I: *Gotländskt arkiv*.

SILVER I. A. 1969. The ageing of domestic animals. I: *Science in Archaeology*. (Eds.) D. Brothwell E. Higgs. London.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Hus	Art	Benslag	Bendel	Anatomisk region	Ålder	Bränt (B) Obränt (OB)	Förbränning	Antal	Vikt (g)	Övrigt
145:6247		Svin	Skenben	Diáfys + proxiled	6	< 3,5 år	OB		1	14,2	Ofus.
145:6247		Får/get	Revben		2		OB		1	0,9	
145:6247		Däggdjur ospec.					OB			0,8	
146:5434		Däggdjur ospec.	Rörben				OB		1	1,8	
149:5924	2	Får/get	Skenben	Diáfys	6		OB		1	4	
150:5538		Nötkreatur	Revben		2		OB		1	4,5	
150:5538		Får/get	Kranium		1		OB		1	1,3	
153:5922	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Diáfys	7		OB		1	15,6	
153:5922	2	Däggdjur ospec.					B	Väl förbränt. Vit färg.		0,7	
164:5446	2	Får/get	Revben		2		OB		1	6,6	
164:5446	2	Får/get	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
164:5446	2	Däggdjur ospec.					OB			3	
164:5446	2	Däggdjur ospec.					B	Väl förbränt. Vit färg.		0,01	
164:5925	2	Nötkreatur	Lårben	Diáfys	5		OB		1	16,1	
164:5925	2	Nötkreatur	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
164:5925	2	Däggdjur ospec.					OB			1,2	
166:5660		Däggdjur ospec.					B	Väl förbränt. Vit färg.		0,7	
166:5661		Får/get	Mellanfotsben		7		OB		1	2,8	
166:5661		Får/get	Rörben	Diáfys			OB		1		
166:5661		Uggl	Tarsus metatarsus		7		OB		1	1,4	
166:6199		Kräkfågel	Armbågsben		4		OB		1	1,6	
166:6199		Kräkfågel	Metacarpal		7		OB		1		
166:6199		Däggdjur ospec.					OB			1,1	
166:6200		Nötkreatur	Tand		1		OB		1	6,9	
166:6200		Får/get	Kranium		1		OB		1	5,6	
166:6200		Får/get	Revben		2		OB		1		
166:6200		Får/get	Armbågsben	Diáfys	4		OB		1		
166:6200		Däggdjur ospec.					OB		2	0,6	
167:6333		Nötkreatur	Rörben				OB		1	6,6	

*Fyndnumret består av två delar (X:X), varav det första är numret på den kontext som benen tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält. Dessa två bildar tillsammans benens unika fyndnummer.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Hus	Art	Benslag	Bendel	Anatomisk region	Ålder	Bränt (B) Obränt (OB)	Förbränning	Antal	Vikt (g)	Övrigt
168.5665	2	Däggdjur ospec.					OB			0,9	
168.6290	2	Alfågel	Överarmsben		3		OB		1	2,3	
168.6290	2	Däggdjur ospec.					B	Medelhög till hög förbränning. Gråvt färg.		0,8	
170.5656	2	Nötkreatur	Tinningben		1		OB		4	11	
170.5656	2	Mindre däggdjur	Revben		2		OB		1	0,4	
170.6213	2	Däggdjur ospec.					B	Eldpåverkad. Brun egenfärg med svarta ytor.		3,5	
171.5708		Får/get	Armbågsben	Diáfys	4		OB		1	2,5	
185.2943		Nötkreatur	Tinningben		1		OB		5	263	
185.2943		Nötkreatur	Kranium		1		OB		11		
185.2943		Nötkreatur	Andra halskota		1		OB		1		
185.2943		Nötkreatur	Revben		2		OB		2		
185.2943		Nötkreatur	Mellanhandsben	Diáfys	7		OB		1		
185.2943		Nötkreatur	Mellanfotsben	Diáfys	7		OB		15		
185.2943		Nötkreatur	Mellanhandsben	Dist led	7	< 2-2,5 år	OB		1		Ofus.
185.2943		Nötkreatur	Överarmsben	Diáfys + dist led	3	< 1-1,5 år	OB		4		Ofus.
185.2943		Nötkreatur	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
185.2943		Nötkreatur	Rörben	Diáfys			OB		2		
185.2943		Svin	Överarmsben	Diáfys	3		OB		1	18,4	
185.2943		Får/get	Överarmsben	Diáfys	3		OB		1	9,2	
185.3087		Nötkreatur	Hornkvice		1		OB		1	482	
185.3087		Nötkreatur	Revben		2		OB		4		
185.3087		Nötkreatur	Bröstkota		2		OB		2		
185.3087		Nötkreatur	Ländkota		2		OB		1		Huggspår
185.3087		Nötkreatur	Skulderblad		4	> 10 mån.	OB		1		Fus.
185.3087		Nötkreatur	Mellanhandsben	Diáfys	7		OB		1		
185.3087		Nötkreatur	Strålsen	Diáfys	4		OB		2		
185.3087		Nötkreatur	Höftben		5		OB		4		
185.3087		Nötkreatur	Lårben	Diáfys	5		OB		2		
185.3087		Nötkreatur	Spången		7		OB		2		

*Fyndnumret består av två delar (X:X), varav det första är numret på den kontext som benen tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält. Dessa två bildar tillsammans benens unika fyndnummer.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Hus	Art	Benslag	Bendel	Anatomisk region	Ålder	Bränt (B) Obränt (OB)	Förbränning	Antal	Vikt (g)	Övrigt
185:3087		Nötkreatur	Rörben	Diáfys			OB		4		
185:3087		Häst	Tand		1		OB		2	376,8	
185:3087		Häst	Kranium		1		OB		1		
185:3087		Häst	Mellanhandsben	Intakt	7	< 15–18 mån.	OB		1		Ofus.
185:3087		Häst	Mellanfotsben	Diáfys + dist led	7	> 16–20 mån.	OB		3		Hantverkspill. Fus. Sägspår.
185:3087		Häst	Mellanfotsben	Diáfys + dist led	7	> 16–20 mån.	OB		5		Fus.
185:3087		Svin	Överkäke med tänder		1		OB		1	73,4	
185:3087		Svin	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
185:3087		Svin	Skenben	Diáfys + prox led	6	> 3,5 år	OB		1		Fus.
185:3087		Svin	Smalben	Diáfys	6		OB		1		
185:3087		Fårget	Revben		2		OB		3	33	
185:3087		Fårget	Lårben	Diáfys + prox led	5	< 2,5–3 år	OB		1		Ofus.
185:3087		Fårget	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
185:3087		Fårget	Rörben	Diáfys			OB		1		
185:3087		Andfågel ospec.	Skenben		6		OB		1	1,5	
185:3087		Däggdjur ospec.					OB			20,6	
185:3088		Nötkreatur	Tand		1		OB		2	781,9	
185:3088		Nötkreatur	Underkäke		1		OB		3		
185:3088		Nötkreatur	Halskota		2	> 5 år	OB		1		Fus. Huggspår.
185:3088		Nötkreatur	Kota		2	> 5 år	OB		1		Fus.
185:3088		Nötkreatur	Revben		3		OB		1		
185:3088		Nötkreatur	Skulderblad		4		OB		4		Huggspår.
185:3088		Nötkreatur	Stråben	Diáfys + prox led	4		OB		2		
185:3088		Nötkreatur	Lårben	Diáfys	5		OB		2		Huggspår.
185:3088		Nötkreatur	Lårben	Diáfys + prox led	5	> 3,5 år	OB		3		Fus. Huggspår.
185:3088		Nötkreatur	Skenben	Diáfys+ dist led	6	> 2–2,5 år	OB		1		Fus.
185:3088		Nötkreatur	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
185:3088		Nötkreatur	Hälben		7		OB		1		
185:3088		Nötkreatur	Mellanfotsben	Diáfys + dist led	7	> 2,5–3 år	OB		5		Fus.

*Fyndnumret består av två delar (X:X), varav det första är numret på den kontext som benen tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält. Dessa två bildar tillsammans benens unika fyndnummer.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Hus	Art	Benslag	Bendel	Anatomisk region	Ålder	Bränt (B) Obränt (OB)	Förbränning	Antal	Vikt (g)	Övrigt
185:3088		Nötkreatur	Mellanfotsben	Diafys	7		OB		2		
185:3088		Nötkreatur	Rörben	Diafys			OB		2		
185:3088		Häst	Mellanfotsben	Diafys + prox led	7		OB		1	124,9	
185:3088		Get	Hornkvicke		1		OB		1	16,4	
185:3088		Får/get	Tand		1		OB		1	9	
185:3088		Får/get	Skulderblad		4		OB		1		
185:3088		Får/get	Skenben	Diafys	6		OB		1		
208:2470		Nötkreatur	Underkäke		1		OB		2	92	
208:2470		Nötkreatur	Tand		1		OB		1		
208:2470		Nötkreatur	Överarmsben	Dist led	3	> 1-1,5 år	OB		2		Fus.
208:2470		Nötkreatur	Språngben		7		OB		1		Eburnation.
208:2470		Däggdjur ospec.					OB			9,2	
241:5752		Nötkreatur	Överarmsben	Diafys	3		OB		2	39,2	
241:5752		Får/get	Tand		1		OB		1	11,2	
241:5752		Får/get	Stråiben	Diafys	4		OB		1		
241:5752		Däggdjur ospec.					OB			4,5	
272:2944		Nötkreatur	Revben		2		OB		1	15,7	
272:2944		Nötkreatur	Mellanfotsben	Diafys	7		OB		1		
272:2944		Hund	Överkäke med tand		1		OB		2	4,4	
272:2944		Däggdjur ospec.					B	Väl förbränt. Vitt färg.		0,6	
272:3147		Nötkreatur	Revben		2		OB		1	19,1	
272:3147		Nötkreatur	Rörben	Diafys			OB		1		
272:3147		Däggdjur ospec.					OB			17,2	
279:2960		Nötkreatur	Underkäke		1		OB		1	55,5	
279:2960		Svin	Underkäke		1		OB		1	54	
279:2960		Häst	Tand		1		OB		2	60	
279:2960		Häst	Tälfingerben 1	> 13-15 Mån.	7	Fus.	OB		1		
279:2960		Häst	Mellanfotsben	Diafys	7		OB		1	16,5	
279:2960		Får/get	Skulderblad		4		OB		1	1,4	
279:2960		Däggdjur ospec.					OB				

*Fyndnumret består av två delar (X:X), varav det första är numret på den kontext som benen tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält. Dessa två bildar tillsammans benens unika fyndnummer.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Hus	Art	Benslag	Bendel	Anatomisk region	Ålder	Bränt (B) Obränt (OB)	Förbränning	Antal	Vikt (g)	Övrigt
282:3161		Däggdjur ospec.	Rörben				B	Ofullständig förbränning. Svart färg.	1	1,6	
316:3806		Nötkreatur	Tand		1		OB		1	0,5	
318:4021		Får/get	Språngben		7		OB		1	4,6	
318:4021		Däggdjur ospec.					OB			0,01	
323:5261		Nötkreatur	Halskota		2		OB		1	29,2	
323:5261		Nötkreatur	Tand		1		OB		1		
323:5261		Nötkreatur	Kranium		1		OB		1		
323:5261		Nötkreatur	Rörben	Diáfys			OB		1		
323:5261		Svin	Överkäke med tänder		1		OB		2	18,6	
323:5261		Får/get	Tand		1		OB		1	8	
323:5261		Däggdjur ospec.					OB			9,7	
361:4232		Får/get	Mellanfotsben	Diáfys	7		OB		1	3,5	
371:4356		Får/get	Tand		1		OB		1	1,2	
376:4517		Nötkreatur	Skulderblad		4		OB		3	8	
376:4517		Svin	Underkäke		1		OB		4	17	
456:5902		Nötkreatur	Tå/fingerben 1		7		OB		1	14	
458:5885		Nötkreatur	Bröstkota		2		OB		1	5,7	
458:5885		Svin	Tand		1		OB		1	6,6	
458:5885		Svin	Skenben	Diáfys	6		OB		1		
458:5885		Gräsand	Carpus metacarpus		7		OB		1	1,1	
461:5653		Däggdjur ospec.					OB			1,3	
465:5702		Nötkreatur	Tand		1		OB		1	14,1	
465:5702		Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Diáfys	7		OB		2		
465:5702		Däggdjur ospec.					OB			4,5	
469:6349		Däggdjur ospec.					OB			1,9	

*Fyndnumret består av två delar (X:X), varav det första är numret på den kontext som benen tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält. Dessa två bildar tillsammans benens unika fyndnummer.

BILAGA 5

KERAMISK ANALYS

OLE STILBORG
SKEA - STILBORG KERAMIKANALYS

Inledning

På uppdrag av Arkeologikonsult har SKEA gjort en specialregistrering av keramikfynden från en undersökning inom fastigheten Kungsbro 1:780, Linköping kommun i Östergötland. Målet med specialregistreringen är att beskriva materialets karaktär, om möjligt datera keramiken samt utleta eventuell annan information.

Material

Fyndmaterialet består av sju skärvor (en i två bitar) och ett fragment (< 2 cm²) med en samlad vikt på 89,3 gram. Skärvorna hittades i sex olika kontexter.

Resultat

Fragmentet F174:6776:1 är det mest avvikande. Det sandmagrade godset är genomoxiderat och på utsidan finns tätsittande, smala fåror. Detta bör vara yngre rödgoods utan att det är möjligt att säga vilket typ av kärl fragmentet härrör ifrån. Dateringen är således historisk tid.

Skärvorna är alla buk- eller buk-halsskärvor från såväl små kärl (F101:5879:1) som stora (största skärvan i F174:6717:1). Godset varierar från en finkrossad granitmagring (15–20 %, maxkorn 1–2 mm) i det lilla kärlet över en mellangrov granitmagring (15–20 %, maxkorn 2–3 mm) i något större kärl (exempelvis F166:6061:1) till grovt granitmagrade gods (20–25 %, maxkorn 4–5 mm) i större kärl (F170:6212:1). Det keramiska fyndmaterialet framstår, trots den mycket begränsade mängden, som ett homogent boplatssavfall från en samlad, avgränsad aktivitetsperiod. Detta styrks av att skärvan F170:6212:1 och den tvådelade skärvan i F174:6717:2 är av samma gods och sannolikt delar av samma kärl. Variationen i gods och ytbehandling tillsammans med frånvaron av tydliga kronologiska drag placerar keramiken allmänt i äldre järnålder.

Utsidan och delar av brottytorna på de sistnämnda skärvorna (F170:6212:1 och F174:6717:2) är sekundärt brända till en hög temperatur vilket har resulterat i blåbildningar. Det kan inte helt uteslutas att detta är resultatet av en husbränning men det är mycket mera sannolikt att den sekundära bränningen har skett i en äsja för metallhantverk (smide/gjutning). Även skärvan F166:6061:1 är sekundärt bränt men till knapp så hög temperatur. Det är dock sannolikt att denna sekundära bränning har samma anledning som för de kraftigare brända skärvorna.

Fynd-nr*	Hus	Del	Tjocklek skärva (mm)	Ytbehandling	Bränning	Vikt (g)	Antal	Övrigt
101:5879:1	-	Buk	5	Glättad	Oxidation	3,2	1	-
159:5263:1	-	Buk, hals	11	Glättad	Oxidation	15,3	1	-
166:6061:1	-	Buk	8	Skrapad	Reduktion	7,1	1	Sekundärt bränt.
170:6212:1	2	Buk, hals	10	Vittrad	Oxidation/reduktion	10,6	1	Sekundärt bränt till hög temperatur.
174:6717:1	2	Buk	10	Vittrad	Oxidation	27,3	1	-
174:6717:2	2	Buk	12	Vittrad	Oxidation/reduktion	18,6	1	Sekundärt bränt till hög temperatur.
174:6776:1	2	Fragm	5	-	Oxidation	1,3	1	Horisontella ränder på utsidan.
272:3146:1	-	Buk, hals	8	Vittrad	Oxidation	5,7	1	-

Figur 1. De analyserade skärvorna.

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Diskussion

Med undantag för ett sentida fragment, består keramikerna av en rest av ett äldre järnålders boplatsavfall med skärvor från både små, mellanstora och stora kärl. Den fint krossade, välhomogeniserade granitmagringen som även använts till vad som tycks ha varit det största kärlet, vittnar om ett gott hantverk. Den sekundära bränningen – bland annat vid höga temperaturer – av flera skärvor är sannolikt ett resultat av metallhantverk på platsen. I den förbindelse är det intressant att peka på fynd från sex tidigare undersökningar inom området för Kungsbro Motorcykel (Stilborg 2007). Vid undersökningarna ÖLMC4064;4093;4118;4153;4169 och 4178 gjordes ett antal fynd av teknisk keramik med anknytning

till metallhantverk. Det rör sig om möjliga deglar och gjutformar; ässjefodringsfragment, blästerskydd och obestämda fragment av sintrad lera. Smidesslagg förekommer också på fem av platserna. Med tanke på att det även i det lilla nya Kungsbro-materialet finns möjliga spår av högtemperaturhantverk kan man börja fundera på om det kan finnas en koncentration av metallhantverk i Kungsbro under äldre järnålder.

Referenser

Litteratur

STILBORG, O. 2007. *Teknisk keramik på området Kungsbro Motorcykel, Linköping*. KFL rapport 07/0906. Lunds Universitet.

BILAGA 6

¹⁴C-ANALYS

INTERNATIONAL CHEMICAL ANALYSIS INC.
FLORIDA, USA

¹⁴C-analys

Resultat (juni 2021)

Kontexter:

- 426 – härd
- 142 – stenskott stolphål i hus 1
- 149 – stenskott stolphål i hus 2
- 391 – härd

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
14C-5580	426:5880	Charcoal	AAA	2850 +/- 40 BP	Cal 1190 - 1170 BC (0.7%) Cal 1160 - 1140 BC (0.5%) Cal 1130 - 900 BC (94.3%)
14C-5581	142:5827	Charcoal	AAA	1450 +/- 40 BP	Cal 550 - 600 AD
14C-5582	149:5821	Charcoal	AAA	1520 +/- 40 BP	Cal 430 - 640 AD
14C-5583	391:5204	Charcoal	AAA	1570 +/- 40 BP	Cal 410 - 580 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL20..
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C-13.

BILAGA 7

KONSERVERING

MAX JAHREHORN
OXIDER
RAPPORT-ID K2I-355

Konserveringsrapport K21-355

Ort/Anläggning: Kungsbro, Vreta kloster socken, Östergötlands län

Fynd nr: 101:1036:1

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-06-17

Datum ut: 2021-09-16

Föremål: Spjutspets, del av

Material: Cu-legering

Antal: 1

Vikt in: 4,93g **Vikt ut:** 4,94g

Foto: Ja

Behandling:

Föremålets ytor är lätt förorenade, den ursprungliga ytan är synlig på några ställen, men det finns mindre områden där denna gått förlorad. Insidan är ihålig och ytorna där har en del mindre krutor, inslag av koppar(II)klorid är synligt. Brottytorna är av äldre datum.



Spetsen före konservering.

Konserveringsrapport K21-355, forts.

Spjutspetsen rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Ett lösare fragment säkras med Paraloid B72 i aceton. För att nå något djupare så rengörs ytorna kort med EDTA-diNa 0,5-1,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.



Spetsen efter konservering.

Konserveringsrapport K21-355, forts.

Ort/Anläggning: Kungsbro, Vreta kloster socken, Östergötlands län

Fynd nr: 101:1040:1

Kons nr:

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-06-17

Datum ut: 2021-09-16

Föremål: Likarmat spänne, del av

Material: Cu-legering, försilvring

Antal: 1

Vikt in: 4,34g **Vikt ut:** 4,33g

Foto: Ja

Behandling:

Föremålet är kraftigt vittrat med materialbortfall från flera ytor, den underliggande strukturen bedöms vara instabil. På dessa ställen exponeras något voluminösa kopparoxider tillsammans med underliggande brunröda vittrade metall. Inslag av koppar(II)klorid noteras. Bågarna på baksidans fjäder fäste, dess övre halva saknas eller är i det närmaste öppen. De ytor som finns kvar har tunnare föroreningar och på dess ovansida finns spår efter försilvring. Det korsbensliknande föremålet ser ut som om det har roterat i marken.



Spännet före konservering. Pilarna markerar försilvrade fragmentariska ytor.

Konserveringsrapport K21-355, forts.

Spännets rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Föremålet är mycket kraftigt nedbrutet och vissa föroreningar måste lämnas kvar på ytorna eftersom de är bärare av omkringliggande områden.

De ömtåliga ytorna rengörs endast med 80%-ig etanol samt urlakas i flera bad med avjoniserat vatten. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.



Spännets efter konservering.

Konserveringsrapport K21-355, forts.

Ort/Anläggning: Kungsbro, Vreta kloster socken, Östergötlands län

Fynd nr: 101:1072:1

Kons nr:

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-06-17

Datum ut: 2021-09-16

Föremål: Bjällra

Material: Cu-legering, järn

Antal: 1

Vikt in: 15,36g **Vikt ut:** 15,31g

Foto: Ja

Behandling:

Bjällran är intakt och dess inneslutna kula lös och ger klang då föremålet hanteras. De ursprungliga ytorna är få och kan betraktas som större eller mindre sammanhängande öar. På övriga ställen saknad denna och skadorna medför att underliggande brunröda metall exponeras, här syns även inslag av koppar(II)klorid. Mantels öppningar är tydliga, dock har en av dess flikar trycks in något. Dess inneslutna järnkula är hårt korroderad och ser inte ut att ha haft en sfärisk form, utan mer som en avklippt ten. Det ser ut som om bjällran har roterat i marken, möjligtvis även något skadad av brand.



Bjällran före konservering.

Konserveringsrapport K21-355, forts.



Bjällrans fyra flikar, pilen markerar dess kula. Föremålets ögla sett uppifrån.

Bjällran rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Föremålet är mycket kraftigt nedbruten och vissa föroreningar måste lämnas kvar på ytorna eftersom de är bärare av omkringliggande områden. I möjligaste mån utförs en viss rengöring på dess insida, då mycket begränsat. Kulan kan inte urlakas eller bearbetas. De ömtåliga ytorna rengörs endast med 80%-ig etanol samt urlakas i flera bad med avjoniserat vatten. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Kulan impregneras med Dinol 25. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.



Kulan efter konservering.

Under våren 2021 utförde Arkeologikonsult en arkeologisk undersökning inom boplatsslämning L2008:1092, fastigheten Kungsbro 1:780 i Linköpings kommun. Denna rapport är en redovisning av dels resultaten av den undersökningen, dels en översikt över tidigare utförda undersökningar av boplatsten och dess omgivande fornlämningsmiljö. Arbetet föranleddes av att Boklok Housing AB planerade för nybyggnation av bostäder inom fastigheten.



Området ligger i en fornlämningsrik miljö i nära anslutning till Motala ström och sjön Roxen, vid en högst strategisk knutpunkt med närhet till både landsväg och vattenled. Tidigare undersökningar av boplatsten hade visat på riklig förekomst av boplatsslämningar på båda sidor av Stjärnorpsvägen, vilka har uppvisat en platskontinuitet från yngre bronsålder och in i vikingatid. Så var även fallet vid den nu genomförda undersökningen. En stor mängd stolphål, härदार, kokgropar och gropar påträffades, samt två brunnar. Från yngre bronsålder påträffades bland annat en mycket stor härd i områdets norra del och en spjutspets också kan placeras i bronsåldern. Järnåldern var dock mer framträdande på platsen, både beträffande fyndmaterial och ¹⁴C-daterade anläggningar. Två mindre huskonstruktioner påträffades i områdets sydvästra del, vilka daterades till skiftet mellan folkvandringstid och vendeltid. Indikationer på att metallhantering bedrivits i anslutning till husen förekom också, i form av glödskaal och keramik som utsatts för mycket höga temperaturer. I likhet med tidigare utförda undersökningar på platsen påträffades dock inga uppenbara bostadshus.

Sammantaget kan man säga att den nu undersökta delen av boplat L2008:1092 med sina härdområden och vad som tycks vara ekonomibyggnader, speglar aktiviteter som är karaktäristiska för boplatsernas utkantsmiljö. Utifrån det arkeobotaniska materialet kan vi också se att en högre ståndsmiljö har funnits inom, eller i nära anslutning till boplatsten under främst perioden folkvandringstid – vendeltid (cirka 400–650 e.Kr.). Var de som ingått i denna högre ståndsmiljö har bott har dock inte kunnat fastställas.



Karins väg 5 Tel 08-590 840 41
194 61 Upplands Väsby www.arkeologikonsult.se

ISBN: 978-91-987745-1-1